

Kinderopvang Koudum

Beleidsplan Veiligheid & Gezondheid

Kinderopvang Koudum

Binnendijk 13, 8723 CV Koudum

Telefoon : 0514-588888
Website : www.ko-koudum.nl
E-mail : jannie.kamminga@ko-koudum.nl

LRK KO : 1735.20.923
LRK BSO : 237301489

Inhoudsopgave

- 1. Inleiding**
- 2. Missie en visie**
- 3. Grote risico's. Grote gevolgen!**
- 4. Omgaan met kleine risico', acceptabel?**
 - 4.1** Hygiëne plan en huisregels gezondheid en schoonmaak
Algemeen KDV en BSO
 - 4.2** Voorbeeld schoonmaakrooster huishoudelijk medewerker
Voorbeeld schoonmaakschema kindercentra algemeen
 - 4.3** huisregels veiligheid locatie BSO
huisregels veiligheid locatie KDV
 - 4.4** Medicatie
- 5. Risico-inventarisatie**
- 6. Thema's uitgelicht**
 - 6.1** Verklaring Omtrent Gedrag
 - 6.2** Grensoverschrijdend gedrag
 - 6.3** Vier-ogenprincipe
 - 6.4** Achterwachtregeling
 - 6.5** Meldcode kinderopvang – MOA in de praktijk zie bijlage
 - 6.6** Veilig slapen beleid
- 7. EHBO en BHV**
 - 7.1** Brandveiligheid
 - 7.2** BHV plan maart 2026/ hoe te handelen
Handleiding KDV
Handleiding BSO
- 8. Beleidscyclus**
 - 8.1** Beleidscyclus van doelen naar acties!
 - 8.2** Plan van aanpak
 - 8.2.1 Welke maatregelen worden genomen?
 - 8.2.2. Hoe worden maatregelen geëvalueerd?
- 9. Communicatie**
 - 9.1** Communicatie en afstemming intern ouders informeren

KO Koudum maart 2026

9.2 Communicatie en afstemming extern

9.3 Gedragscode Kinderopvang

10. Ondersteuning en melding van klachten

-Klachtenregeling KO Koudum

- 1. Bijlage Meldcode Kindermishandeling/ Protocol grensoverschrijdend gedrag MOA in de praktijk/ informatie vertrouwensinspecteur KO**
- 2. Bijlage Registratie formulier ongevallen**
- 3. Bijlage Hoe we zorgen voor onze werknemers**
- 4. Bijlage Veilig slapen beleid (nieuw feb 2026)**

1. Inleiding

Voor u ligt het beleidsplan Veiligheid en Gezondheid van KO Koudum van zowel onze kinderopvang als onze BSO. Met behulp van dit beleidsplan wordt inzichtelijk gemaakt hoe we op onze locaties werken want we werken intensief samen en op dezelfde wijze. Met als doel de kinderen en medewerkers een zo veilig en gezond mogelijke werk, speel en leefomgeving te bieden waarbij kinderen beschermd worden tegen risico's met ernstige gevolgen en leren omgaan met kleine risico's. Om tot dit beleidsplan te komen zijn aan de hand van diverse thema's gesprekken gevoerd met medewerkers. Centraal in deze gesprekken stond of de huidige manier van werken leidt tot een zo veilig en gezond mogelijke werk-, speel- en leefomgeving. Indien noodzakelijk zijn er maatregelen opgesteld voor verbetering.

De manager van KO Koudum is eindverantwoordelijk voor het beleidsplan Veiligheid en Gezondheid. Een beleid komt in de praktijk echter pas goed tot zijn recht als alle medewerkers zich betrokken voelen en het beleid uitdragen. Daarom zal er tijdens het teamoverleg een thema, of een onderdeel van een thema, over veiligheid of gezondheid op de agenda staan. Dit om continu in gesprek te blijven over het beleid. Zo blijven we scherp op onze werkwijzen en kunnen we bij veranderingen in de omgeving of situatie, zoals bij verbouwingen of veranderingen in de inrichting, direct controleren of het beleid al dan niet moet worden aangescherpt.

2. Missie en visie

Onze missie:

Wij vangen kinderen op in een veilige en gezonde kinderopvang. Dit doen we door:

- kinderen af te schermen van grote risico's
- kinderen te leren omgaan met kleinere risico's
- kinderen uit te dagen en te prikkelen in hun ontwikkeling

Onze visie:

KO Koudum staat voor kinderopvang waar gewerkt wordt vanuit passie en vanuit waar we een belangrijke bijdrage leveren aan de ontwikkeling, opvoeding en verzorging van kinderen. Het blijven uitdagen van kinderen en het leren omgaan met verschillende soorten situaties vormen daarvan een belangrijk onderdeel. Een veilige en gezonde leef- en speelomgeving vormt de basis van dit alles.

Ons doel:

Vanuit de wet Innovatie Kwaliteit Kinderopvang dienen wij een beleid te creëren ten aanzien van Veiligheid en Gezondheid waar alle medewerkers zich verantwoordelijk voor voelen. De belangrijkste aandachtspunten binnen het vormgeven van ons beleid zijn:

- het bewustzijn van mogelijke risico's,
- het voeren van een goed beleid op grote risico's
- het gesprek hierover aangaan met elkaar en met de externe betrokkenen

KO Koudum maart 2026

Dit alles met als doel, een veilige en gezonde omgeving te creëren waar kinderen onbezorgd kunnen spelen en zich optimaal kunnen ontwikkelen.

3. Grote risico's...grote gevolgen!

In dit hoofdstuk beschrijven we de belangrijkste grote risico's die op onze locatie kunnen leiden tot ernstige ongevallen, incidenten of gezondheidsproblemen. We hebben de risico's onderverdeeld in drie categorieën; fysieke veiligheid, sociale veiligheid en gezondheid. Per categorie hebben we de belangrijke risico's benoemd met de daarbij behorende maatregelen die zijn of worden genomen om het risico tot het minimum te beperken. Voor de overige risico's verwijzen we naar de risico-inventarisaties, de huisregels en het hygiëneplan. (4.1)

- **Fysieke veiligheid**

- Vallen van hoogte
- Verstikking
- Vergiftiging
- Verbranding
- Verdrinking

- **Sociale veiligheid**

- Grensoverschrijdend gedrag
- Kindermishandeling
- Vermissing

- **Gezondheid**

- Gezondheidsrisico's door overdracht van ziektekiemen
- Gezondheidsrisico's als gevolg van het binnenmilieu
- Gezondheidsrisico's als gevolg van het buitenmilieu
- Gezondheidsrisico's ten gevolge van (het uitblijven van) medisch handelen
- Aanvullende gezondheidsinformatie

(Zie 4.1)

Fysieke veiligheid

Ten aanzien van fysieke veiligheid hebben we de volgende risico's gedefinieerd als grote risico's:

- **Vallen van hoogte**
Genomen maatregelen zijn: - traphekjes
- onder begeleiding spelen op speeltoestellen voor kinderen van 0-4 jaar
- geen banken of stoelen zetten onder raam (raambeveiliging)
- bedjes zijn geheel afgesloten en daardoor is er geen gevaar
- pedagogisch professional gaat voor bed staan bij openen
- boxen zijn geheel afgesloten en daardoor is er geen gevaar
- pedagogisch professional gaat voor box staan bij openen
- voor beweeglijke kinderen worden tuigjes in de kinderstoel gebruikt
- pedagogisch professional laat kind nooit alleen op de verschoontafel
- **Verstikking**
Genomen maatregelen zijn: - afmetingen van het speelgoed zijn afgestemd op doelgroepen
- voedsel is afgestemd op de doelgroepen
- (haar)speldjes, elastiekjes, kettinkjes en oorbellen zijn niet toegestaan op de groepen van 0 – 2 jaar
- spenen worden regelmatig gecontroleerd op scheurtjes en zo nodig vervangen
- plastic zakken zijn hoog op geborgen
- **Vergiftiging**
Genomen maatregelen zijn: - schoonmaakmiddelen zijn hoog opgeborgen en/of in afgesloten kasten
- tassen worden/zijn hoog opgeborgen
- gecontroleerd wordt op giftige planten (buitenruimte)
- **Verbranding**
Genomen maatregelen zijn: - geen open vuur
- tassen met aanstekers, lucifers o.i.d. van leidsters worden/ zijn hoog opgeborgen
- de cv is met metalen kasten afgeschermd
- hete dranken worden buiten bereik van kinderen
weggezet

KO Koudum maart 2026

- *Verdrinking*

Genomen maatregelen zijn: - kinderen spelen niet zonder toezicht in en/of bij zwembadjes

We doen er alles aan op onze locaties om de kinderen veilig en met inachtneming van alle mogelijke veiligheidsvoorschriften te beschermen tegen ernstige incidenten.

Er kunnen natuurlijk situaties zijn waarin een kind wel gewond raakt of betrokken bij een incident of calamiteit.

Hieronder de stappen in het kort hoe we handelen:

Handelswijze bij ongelukken/ calamiteiten of incidenten

Vallen (uit bed bijvoorbeeld)/ Algemeen:

1. Directe eerste hulp

- Het kind krijgt onmiddellijk medische zorg van aanwezige medewerkers. Alle medewerkers zijn kinder EHBO geschoold
- Indien nodig (en bij twijfel) wordt professionele medische hulp (huisarts of ambulance,112) ingeschakeld.

2. Ouder(s)/verzorger(s) informeren

- De ouder(s) of verzorger(s) van het kind worden zo snel mogelijk geïnformeerd over het ongeval en de genomen stappen.

3. Melden bij de GGD / Inspectie van het Onderwijs

- Ernstige ongevallen moeten binnen 24 uur gemeld worden bij de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ) of de GGD, afhankelijk van de aard van het ongeval.
- Dit geldt vooral als er sprake is van:
 - ziekenhuisopname
 - blijvend letsel
 - overlijden

4. Registratie van het incident

- Het ongeval wordt schriftelijk vastgelegd in een incidentenregistratie.
- Hierin staan:
 - datum, tijd, locatie
 - beschrijving van het incident
 - betrokkenen
 - genomen maatregelen
 - eventuele medische hulp

5. Interne evaluatie en analyse

- De opvangorganisatie voert een interne evaluatie uit om te bepalen:
 - hoe het ongeval heeft kunnen gebeuren
 - of veiligheidsvoorschriften zijn nageleefd
 - of er sprake is van structurele tekortkomingen

6. Aanpassen van beleid of werkwijze

- Op basis van de evaluatie worden maatregelen genomen zoals:
 - aanpassen van protocollen
 - extra training voor medewerkers
 - aanschaffen of verbeteren van veiligheidsvoorzieningen

7. Communicatie binnen het team

- Het team wordt geïnformeerd over het incident en eventuele nieuwe maatregelen.
- Er wordt aandacht besteed aan het leren van fouten en het bevorderen van een veiligheidsbewuste cultuur. Dit alles wordt besproken in de teamvergaderingen en het A.P overleg met de vertegenwoordigers van de groepen.

Aanpak per risico:

Verstikking

Bij een verstikking in de kinderopvang is het cruciaal om snel en adequaat te handelen. Hieronder staan de maatregelen die je moet nemen bij een kind dat mogelijk stikt:

1. Herken de symptomen van verstikking

- Het kind grijpt naar de keel
- Kan niet praten, hoesten of huilen
- Luid piepend geluid of geen geluid bij ademhalen
- Blauw aanlopen (cyanose)
- Bewustzijnsverlies (in ernstige gevallen)

2. Handel volgens de juiste EHBO-stappen:

Bij een kind dat nog hoest of geluid maakt (gedeeltelijke verstikking):

- Laat het kind hoesten: Dat is de meest effectieve manier om het voorwerp los te krijgen.
- Moedig aan om te blijven hoesten.
- Grijp nog niet in, maar blijf goed observeren.

Bij een kind dat niet meer hoest, huilt of geluid maakt (volledige verstikking):

Baby (0–1 jaar)

1. 5 rugslagen:
 - Leg de baby op je onderarm, hoofd omlaag, steun met je dij.
 - Sla 5 keer stevig tussen de schouderbladen met de hiel van je hand.
2. 5 borststoten:
 - Draai de baby om, steun het hoofd.
 - Druk met 2 vingers 5 keer snel op het borstbeen (net onder de tepellijn).
3. Herhaal afwisselend rugslagen en borststoten tot het voorwerp loskomt of hulp arriveert.

Kind (1 jaar en ouder)

1. 5 rugslagen:
 - Laat het kind voorover buigen.
 - Sla 5 keer stevig tussen de schouderbladen.
2. 5 buikstoten (Heimlichmanoeuvre):
 - Ga achter het kind staan.
 - Plaats je vuist net boven de navel, grijp met je andere hand de vuist vast.
 - Trek krachtig naar binnen en boven.
3. Herhaal afwisselend rugslagen en buikstoten

3. Bel 112 als:

- Het voorwerp niet loskomt.
- Het kind bewusteloos raakt.
- Je twijfelt over de ernst

4. Na de verstikking

- Laat het kind altijd medisch controleren, ook als het weer normaal lijkt.
- Vul het incidenten registratieformulier in.
- Evalueer het voorval met het team

Preventie en scholing:

- Dagelijks werken medewerkers die een geldige EHBO-certificering voor kinderen hebben.
- Houd kleine voorwerpen, speelgoed en voedsel veilig en passend bij de leeftijd.
- Laat kinderen nooit zonder toezicht eten

Verbranding

Stap 1: Situatie veilig stellen

- Zorg voor veiligheid: Verwijder het kind uit de buurt van de hittebron (vuur, heet water, apparaat).
- Stel het kind gerust en handel kalm.

Stap 2: Eerste hulp bij brandwonden

1. Koelen!
 - Koel de brandwond direct met lauwwarm stromend water (geen koud water!) voor minimaal 10 minuten.
 - Gebruik geen ijs, zalf
2. Verwijder kleding en sieraden
 - Verwijder alleen kleding die niet aan de wond vastzit.
 - Laat kleding die vastzit zitten om verdere beschadiging te voorkomen.
3. Dek de wond af
 - Gebruik een schone doek, verband of steriel niet-verklevend verband.
 - Gebruik géén watten of stoffen die kunnen pluizen.

Stap 3: Beoordeel de ernst

- Bel direct 112 bij:
 - Brandwond in het gezicht, op handen, voeten of geslachtsdelen
 - Grote brandwond (>5% van het lichaamsoppervlak, vuist van het kind is ~1%)
 - Verbranding door elektriciteit of chemische stoffen
 - Als het kind bewusteloos raakt of benauwd is
- Neem contact op met huisarts of huisartsenpost bij twijfel of kleinere, maar toch verdachte brandwonden.

Stap 4: Informeer ouders/verzorgers

- Neem direct contact op met de ouders/verzorgers en leg uit wat er is gebeurd en welke stappen zijn ondernomen.

5: Registratie en evaluatie

- Vul een incidentenformulier in.
- Evalueer intern: had het voorkomen kunnen worden? Moeten er aanpassingen komen in het beleid of toezicht

Verdrinking

Maatregelen bij een verdrinking of bijna-verdrinking

KO Koudum maart 2026

Als er toch iets misgaat, gelden onderstaande stappen:

1. Haal het kind direct uit het water

- Roep hulp (bijv. "BEL 112!").
- Breng het kind naar een veilige plek.

2. Controleer de vitale functies

- Ademhaling? Bewustzijn? Pols?
 - Ademt het kind niet? Start onmiddellijk met reanimatie.
 - Ademt het kind wel, maar is bewusteloos? Leg in stabiele zijligging.

3. Start reanimatie indien nodig

- Volg richtlijnen van het Oranje Kruis of Rode Kruis:
 - 5 beademingen → controle → 30 borstcompressies / 2 beademingen.
- Gebruik een AED indien aanwezig.

4. Bel direct 112 (of laat iemand dat doen)

- Vermeld:
 - Locatie
 - Aantal slachtoffers
 - Situatie: (bijna)verdrinking
 - Wel of geen ademhaling
 - Levensgevaar? Reanimatie bezig?

5. Informeer ouders/verzorgers

- Zodra de situatie stabiel is en professionele hulp onderweg is.

6. Vang andere kinderen op

- Leid kinderen weg van het incident.
- Zorg voor opvang, geruststelling en eventueel begeleiding.

7. Incident registreren en evalueren

- Vul een incidentenregistratieformulier in (tijd, actie, wie betrokken, enz.).
- Analyseer het incident

Vergiftiging

Maatregelen bij (vermoeden van) vergiftiging:

Blijf kalm en handel snel

KO Koudum maart 2026
Bel direct 112 bij levensgevaar

- Bijvoorbeeld bij bewusteloosheid, moeite met ademen of stuipen.

Bel het Nationaal Vergiftigingen Informatie Centrum (NVIC):

- Telefoonnummer (voor professionals): 030 - 274 88 88 (24/7 bereikbaar)
- Alleen medische professionals en instellingen mogen bellen. Ouders bellen hun huisarts of spoedpost.

Verzamel informatie voor hulpdiensten:

- Wat is er ingenomen (naam stof of product)?
- Hoeveel?
- Hoe laat?
- Leeftijd en gewicht van het kind
- Symptomen (braken, sufheid, etc.)

Voorkom verdere opname van de giftige stof:

- Niet laten braken, tenzij uitdrukkelijk geadviseerd.
- Mond spoelen met water als het een vloeistof was.
- Huid/ogen gespoeld? Spoel direct met lauw stromend water (minimaal 10-15 minuten).

Ruim restanten veilig op

- Verwijder resten van de giftige stof (eten, schoonmaakmiddel, plant, etc.).
- Zorg dat andere kinderen er niet bij kunnen.

7 Registreer het incident

- Noteer alles wat is gebeurd (tijd, stof, symptomen, wie er is gebeld, acties ondernomen).
- Informeer ouders/verzorgers zo snel mogelijk.

Evaluatie

Het jaarverslag en het document beleid veiligheid en gezondheid ligt ter inzage op de locatie (voor ouders) en wordt besproken in de OC en team vergaderingen. Ernstige incidenten en calamiteiten worden direct gemeld aan ouders en/of instanties en verwerkt in het jaarverslag. De protocollen liggen ter inzage voor de ouders op de locatie (in een map de hal). De protocollen en de jaarverslagen worden ook besproken in de OC vergadering bij aanpassing of nieuwe richtlijnen wordt dit gemeld. Alle protocollen kunnen ook digitaal worden opgevraagd door ouders bij de administratie. We attenderen ouders op de documenten en hoe deze in te zien via de nieuwsbrief.

KO Koudum maart 2026

De incidenten worden tijdens de teamvergaderingen besproken en zo nodig verwerkt in de huisregels of in een protocol. Deze worden dan meteen verspreid binnen het team en een intern bericht zodat iedereen op de hoogte is van de juiste aanpak en versie van protocol/huisregels. Protocollen worden in een cyclus via de jaarplanning besproken binnen de teams.

Medewerkers, BBL'ers en stagiaires hebben toegang tot alle protocollen via de map of laptop op de groep.

We zijn bezig met een systeem om alle protocollen inzichtelijk te maken online met een inlog voor ouders en medewerkers.

Sociale veiligheid

Ten aanzien van sociale veiligheid hebben we de volgende risico's gedefinieerd als grote risico's:

- *Grensoverschrijdend gedrag*

Genomen maatregelen zijn: - open cultuur creëren waarbij medewerkers elkaar aan durven spreken
- we leren kinderen normen en waarden

- *Kindermishandeling*

Genomen maatregelen zijn: - pedagogisch professionals zijn bekwaam om de signalen van kindermishandeling te herkennen
- we zijn aangesloten bij de Verwijsindex en wij werken met de Meldcode kinderopvang

Vermissing

Genomen maatregelen zijn: - speelterreinen zijn omgeven door hekken
- de voordeur is altijd gesloten
- We werken met een intercom, eerst melden

dan naar binnen

Handelswijze bij grensoverschrijdend gedrag

1. Signaleren

- Let op signalen van grensoverschrijdend gedrag (fysiek, verbaal, emotioneel of seksueel).
- Signalen kunnen komen van kinderen, ouders, collega's of externen.
- Noteer objectief wat je ziet of hoort, zonder interpretatie.

2. Documenteren

- Leg waarnemingen en gesprekken vast in het kinddossier of incidentenverslag.

KO Koudum maart 2026

- Wees feitelijk, concreet en neutraal (wie, wat, waar, wanneer, hoe).

3. Bespreken met de leidinggevende / vertrouwenspersoon

- Meld het incident of vermoeden direct bij je leidinggevende of een interne vertrouwenspersoon.
- Bespreek samen de ernst van de situatie en stel vast of verdere stappen nodig zijn.

4. Toepassen van de Meldcode (vijfstappenplan)

Volgens de Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling (zie bijlage):

1. In kaart brengen van signalen
2. Overleggen met een deskundige collega / aandachtfunctionaris
3. Gesprek met ouders en/of betrokkenen (indien veilig en gepast)
4. Wegen van het risico op kindermishandeling of ander grensoverschrijdend gedrag
5. Besluit nemen: zelf hulp organiseren of melden bij Veilig Thuis

5. Melding bij externe instanties (indien nodig)

- Bij ernstige of structurele grensoverschrijding: melden bij Veilig Thuis
- Bij (vermoedens van) strafbare feiten: overweeg melding bij de politie, altijd in overleg met management.

6. Afspraken & nazorg

- Zorg voor passende maatregelen binnen de organisatie
- Bied ondersteuning aan het kind, ouders en collega's (nazorg).
- Evalueer het beleid en de werkwijze: hoe is het gegaan en wat kan beter

7. Preventie & scholing

- Zorg voor duidelijke gedragsregels en omgangsafspraken binnen het team.
- Bied regelmatige scholing aan over professionele omgang, kindermishandeling en meldcode.
- Stimuleer een open cultuur waarin collega's elkaar durven aanspreken.

Belangrijke uitgangspunten:

- Altijd het belang van het kind voorop.
- Vertrouwelijkheid, maar geen geheimhouding bij serieuze signalen.
- Handelen volgens beleid en meldcode van de organisatie.
- **Er is ook informatie beschikbaar op de locatie over een vertrouwensinspecteur.**
De vertrouwensinspecteurs zijn alle werkdagen tijdens kantooruren (08.00-17.00 uur) bereikbaar op het nummer: 0900 111 3 111. (lokaal tarief, € 0,28 per minuut, met een starttarief van € 0,0951)U kunt ook anoniem contact opnemen met de vertrouwensinspecteurs. De vertrouwensinspecteur heeft een bijzondere geheimhoudingsplicht zodat gevoelige zaken besproken kunnen worden.

- **Wat kan de vertrouwensinspecteur voor u betekenen?**
- De vertrouwensinspecteur adviseert houders, medewerkers, gastouders en ouders als zij aanwijzingen hebben dat een medewerker, of andere aanwezige persoon in de kinderopvang mogelijk één van psychisch en fysiek geweld, mishandeling, seksuele intimidatie en seksueel misbruik tegen een kind gebruikt. zie voor meer informatie:
www.onderwijsinspectie.nl/onderwerpen/vertrouwensinspecteurs/vertrouwensinspecteur-kinderopvang
- Zie punt 6.3 voor uitleg over ons 4 ogen principe

Handelwijze bij (vermoeden van) kindermishandeling

(zie meldcode in bijlage 1 voor het uitgebreide protocol)

Stap 1: In kaart brengen van signalen

- Verzamel en beschrijf signalen die kunnen wijzen op kindermishandeling of verwaarlozing.
- Signalen kunnen fysiek, emotioneel of gedragsmatig zijn (bijvoorbeeld blauwe plekken, teruggetrokken gedrag, angstig zijn, slechte hygiëne).
- Gebruik observaties, gesprekken met het kind of ouders, en eventueel informatie van collega's.

Stap 2: Collegiale consultatie en/of overleg Veilig Thuis

- Bespreek je zorgen met een deskundige collega, aandacht functionaris of intern expert.
- Je kunt (anoniem) advies vragen aan Veilig Thuis: 0800-2000.
- Zo krijg je hulp bij het duiden van signalen en het bepalen van vervolgstappen.

Stap 3: Gesprek met de ouders en/of het kind

- Bespreek je zorgen met de ouders of, indien passend, met het kind zelf.
- Doe dit op een respectvolle en open manier. Richt je op de feiten en observaties.
- Vermijd beschuldigingen; stel vragen om duidelijkheid te krijgen.

Let op: In uitzonderlijke situaties (zoals bij acuut gevaar of als gesprek het risico verhoogt) kan dit gesprek achterwege blijven.

Stap 4: Wegen van het geweld of de mishandeling

- Beoordeel de ernst en aard van de signalen.
- Weeg of er sprake is van een acute of structurele onveiligheid.
- Gebruik hierbij professionele richtlijnen, eventueel met hulp van Veilig Thuis.

Stap 5: Beslissen: Hulp organiseren of melden bij Veilig Thuis

- Melden bij Veilig Thuis is verplicht als:

KO Koudum maart 2026

- De veiligheid van het kind niet kan worden gegarandeerd.
- Je denkt dat hulp onvoldoende effect zal hebben.
- Als melden (nog) niet nodig is, kun je passende hulp organiseren en de situatie blijven volgen.

Belangrijke aandachtspunten:

- Documenteer alle signalen, gesprekken en overwegingen zorgvuldig.
- Werk samen met andere professionals als dat mogelijk is.
- Handel altijd in het belang van het kind: veiligheid gaat voorop.

Handelswijze bij vermissing

1. Directe actie: Verificatie en eerste zoektocht

- Blijf kalm, maar handel snel.
- Controleer of het kind echt vermist is: vraag collega's of het kind mogelijk even ergens anders is (bijvoorbeeld op het toilet of in een andere ruimte).
- Tel de kinderen en check de aanwezigheidslijst.
- Doorzoek direct het gebouw en het terrein, inclusief kasten, toiletten, slaapruimtes, buitenruimte, parkeerplaats, etc.
- Roep het kind bij naam.

2. Alarm slaan bij collega's

- Informeer de locatiemanager / direct leidinggevende.
- Alle medewerkers stoppen met andere werkzaamheden en helpen mee zoeken.
- Zorg dat er altijd voldoende medewerkers beschikbaar zijn om de andere kinderen op te vangen.

3. Alarmeren van ouders en politie

- Als het kind na 10-15 minuten niet is gevonden, of als je vermoedt dat het kind de opvang heeft verlaten:
 - Bel direct 112.
 - Geef een duidelijke beschrijving van het kind: naam, leeftijd, kleding, eventuele bijzonderheden.
 - Informeer de ouders/verzorgers.

4. Veiligheid waarborgen

- Breng de overige kinderen in veiligheid.
- Zorg dat ze rustig blijven.
- Laat een medewerker bij de ingang blijven om hulpdiensten op te vangen.

5. Registratie en verslaglegging

- Noteer het tijdstip van vermissing en alle ondernomen stappen.
- Houd bij wie wanneer is geïnformeerd.

KO Koudum maart 2026

- Noteer ook tijdstip van terugvinden en eventuele bijzonderheden.

6. Evaluatie en nazorg

- Organiseer een interne evaluatie met het team: hoe is het gebeurd? Wat kan beter?
- Nazorg voor kind, ouders en medewerkers kan nodig zijn (bijvoorbeeld via een gesprek of professionele ondersteuning).
-

Preventieve maatregelen

Om vermissing te voorkomen:

- Voer regelmatig kindertellingen uit (bijv. naar buiten/naar binnen).
- Houd de toegangsdeuren goed afgesloten of onder toezicht.
- Zorg dat er altijd toezicht is, ook op minder zichtbare plekken.

Gezondheid

Ten aanzien van de gezondheid hebben we de volgende risico's gedefinieerd als grote risico's:

- *Gezondheidsrisico's door overdracht van ziektekiemen*
Genomen maatregelen zijn: - goede handhygiëne
- het aanleren van hoest- en niesdiscipline
- een goede persoonlijke verzorging
- een schoonmaakschema
- voedselveiligheid
- *Gezondheidsrisico's als gevolg van het binnenmilieu*
Genomen maatregelen zijn: - ventileren
- goede regulering temperatuur
- *Gezondheidsrisico's als gevolg van het buitenmilieu*
Genomen maatregelen zijn: - zandbak hygiëne
- kinderen insmeren met zonnebrand- crème
- teken- en insectenbeten worden behandeld
- *Gezondheidsrisico's ten gevolge van (het uitblijven van) medisch handelen*
Genomen maatregelen zijn: - protocol gezondheidsrisico's als gevolg van het (uitblijven van het) medisch handelen
- *Aanvullende gezondheidsinformatie*

KO Koudum maart 2026

Genomen maatregelen zijn: - voedingsbeleid m.b.t. gezonde voeding
In gebruik per 1 januari 2020
Jaarlijks wordt dit beleid op alle
groepsvergaderingen geëvalueerd.

Maatregelen gezondheidsrisico's

Algemeen hoe te handelen bij gezondheidsincidenten in de kinderopvang

1. Beoordeel de ernst van het incident

Stel vast wat er aan de hand is:

- Is het kind bij bewustzijn?
- Ademt het normaal?
- Is er sprake van pijn, allergische reactie, koorts, overgeven, val, enz.?

Ernstige situaties (spoed):

- Bewusteloosheid
- Niet of moeilijk ademen
- Hevige bloedingen
- Epileptische aanval
- Anafylactische shock
- Vergiftiging
- Hoge koorts met sufheid of stuipen

Minder ernstige situaties:

- Lichte koorts
- Kleine verwondingen
- Buikpijn
- Verkoudheid
- Insectenbeet zonder allergie

2. Onderneem directe actie

Bij ernstig gezondheidsincident:

- Blijf bij het kind.
- Bel 112 bij levensbedreigende situaties.
- Start EHBO of reanimatie indien nodig.
- Waarschuw collega's om andere kinderen op te vangen.
- Gebruik medicatie indien afgesproken in zorgplan (bv. EpiPen).

KO Koudum maart 2026

Bij mild gezondheidsprobleem:

- Neem het kind apart en laat rusten.
- Observeer het kind regelmatig.
- Indien nodig: temperatuur opnemen, wondje verzorgen, laten drinken.

Informeer ouders/verzorgers

- Bij ernstige gevallen: **direct bellen**.
- Bij mildere gevallen: **melden bij ophalen** of bellen bij twijfel.
- Geef duidelijke info: symptomen, wat je hebt gedaan, evt. vervolgdadvies (zoals huisarts bellen).

Registreer het incident

- Noteer in het kind dossier of het incidentenformulier:
 - Datum, tijd
 - Omschrijving situatie
 - Welke actie is ondernomen
 - Of ouders zijn gebeld
 - Eventueel medische gegevens die van belang zijn

Evalueer intern

- Bespreek met team na afloop:
 - Was de reactie adequaat?
 - Is het zorgplan van het kind toereikend?
 - Is bijscholing nodig?
 - Moeten ouders iets extra's aanleveren (bijv. medicatie of toestemmingsformulier)?

Preventieve maatregelen

- Actueel medisch dossier voor elk kind (allergieën, medicatie, ziekten).
- EHBO-opleiding verplicht voor minimaal één volwassene per groep.
- EpiPen, koortsthermometer, handschoenen, pleisters altijd voorhanden.
- Duidelijk medicijnprotocol: alleen met schriftelijke toestemming van ouders.
- Regelmatige cursussen EHBO en BHV.

Hoe te handelen bij uitbraak van A ziekten.

We hanteren hierbij altijd de richtlijnen van het RIVM en zullen deze raadplegen.

<https://www.rivm.nl/meldingsplicht-infectieziekten/welke-infectieziekten-zijn-meldingsplichtig>

Evaluatie

- Het jaarverslag en het document beleid veiligheid en gezondheid ligt ter inzage op de locatie (voor ouders)en wordt besproken in de OC en team vergaderingen. Ernstige

KO Koudum maart 2026

incidenten en calamiteiten worden direct gemeld aan ouders en/of instanties en verwerkt in het jaarverslag.

De protocollen liggen ter inzage voor de ouders op de locatie (in een map de hal)

De protocollen en de jaarverslagen worden ook besproken in de OC vergadering bij aanpassing of nieuwe richtlijnen wordt dit gemeld.

Alle protocollen kunnen ook digitaal worden opgevraagd door ouders bij de administratie.

We attenderen ouders op de documenten en hoe deze in te zien via de nieuwsbrief.

- De incidenten worden tijdens de teamvergaderingen besproken en zo nodig verwerkt in de huisregels of in een protocol. Deze worden dan meteen verspreid binnen het team en een intern bericht zodat iedereen op de hoogte is van de juiste aanpak en versie van protocol/huisregels. Protocollen worden in een cyclus via de jaarplanning besproken binnen de teams.

Medewerkers, BBL'ers en stagiaires hebben toegang tot alle protocollen via de map of laptop op de groep.

- *We zijn bezig met een systeem om alle protocollen inzichtelijk te maken online met een inlog voor ouders en medewerkers.*

Omgaan met kleine risico's. Acceptabel?

Onze missie is onze kinderen een zo veilig en gezond mogelijke opvang te bieden. Hierbij willen we ongelukken of ziekte als gevolg van bijvoorbeeld niet schoon of ondeugdelijk speelgoed voorkomen. Maar met 'over bescherming' doen we de kinderen uiteindelijk ook geen goed. Daarom beschermen we de kinderen tegen onaanvaardbare risico's. Een bult, een schaafwond of iets dergelijks kan gebeuren. Sterker nog, er zit ook een positieve kant aan:

- Het heeft een positieve invloed op fysieke gezondheid
- Het vergroot zelfvertrouwen, zelfredzaamheid en doorzettingsvermogen
- Het vergroot sociale vaardigheden

Daarom aanvaarden wij op onze opvang de risico's die slechts kleine gevolgen kunnen hebben voor de kinderen en leren we ze hier op een juiste manier mee om te gaan. Om risicovolle speelsituaties veilig te houden moeten kinderen zich daarom tijdens speelsituaties of activiteiten houden aan diverse afspraken. Daarnaast zijn er afspraken over hoe om te gaan met spullen als speelgoed en gereedschap, om te voorkomen dat door oneigenlijk gebruik letsel kan ontstaan.

Om gezondheidsrisico's te beperken en de kinderen hier zelf aan bij te laten dragen zijn daarom goede afspraken met kinderen noodzakelijk. Voorbeelden hiervan zijn het wassen van de handen na toiletbezoek of het houden van een hand voor de mond tijdens niezen of hoesten. Ook leren de jonge kinderen dat ze niet met de afvallemmer mogen spelen, maar wel zelf hun luier weg mogen gooien.

De exacte afspraken die zijn gemaakt met kinderen zijn terug te vinden in de risico-inventarisaties, de huisregels en het hygiëneplan. De afspraken worden regelmatig met de kinderen besproken en herhaald. Bijvoorbeeld voorafgaand aan een activiteit of spel,

KO Koudum maart 2026
voorafgaand aan een verschoningsmoment of in periodes dat veel kinderen en medewerkers verkouden zijn.

4.1 Hygiëne plan – 2026 (verkorte versie /zie uitgebreide protocol op locatie)

Het hygiëneplan is een protocol met verschillende onderwerpen over hygiënisch werken. Regelmatig wordt een risico – inventarisatie gezondheid gemaakt. Naar aanleiding van de risico – inventarisatie gezondheid 2008 is er een hygiëneplan geschreven. In het hygiëneplan zijn alle werkinstructies en gedragsregels opgenomen.

Ieder jaar wordt er een evaluatie gedaan en ook begin 2025 is het hygiëneplan geëvalueerd en waar nodig aangepast.

Het medicatieprotocol is te vinden als bijlage van het hygiëneplan (bron: Gezondheidsmanagement: Achtergrondinformatie).

Elk kwartaal worden er een risico scan gemaakt en wordt deze wordt dan ook weer in een team- en/of groepsvergaderingen besproken en het hygiëne-actieplan wordt dan opnieuw zo nodig aangepast.

Op iedere kinderopvang en in iedere ruimte:

- Desinfecterende hand gel.
- Zeepompje.
- Papieren handdoekjes.
- Oppervlaktesprays.

Aanwezige medewerkers worden verantwoordelijk gesteld voor de uitvoering van deze hygiënemaatregelen. Specifiek zijn de volgende maatregelen van kracht:

- Kinderopvang draagt er zorg voor dat de algemene hygiënevoorschriften van het RIVM zo veel mogelijk worden nageleefd.

Hygiëneregeling spelmateriaal

- Speelgoed, speelmaterialen en werkplek dienen bij gebruik door meerdere kinderen, met regelmaat ontsmet te worden.
- Ook materialen die met regelmaat door meerdere medewerkers worden gebruikt worden met regelmaat ontsmet.

Schoonmaak: dagelijks intensieve schoonmaak.

- Tussentijdse schoonmaak door de leidsters, bewust ontsmetten
- Regelmatig reinigen oppervlakken, toiletten en deurkrukken
Hierover worden specifieke afspraken gemaakt met elkaar

KO Koudum maart 2026

- Iedere avond wordt elke ruimte intensief gereinigd door de schoonmaakster

Algemene Huisregels hygiëne KDV en BSO

Hygiëne

Handhygiëne

- Was 10 seconden je handen met water en zeep.
- Droog je handen af met een schone, droge handdoek. Pak bij zichtbare verontreiniging en minimaal ieder dagdeel een schone handdoek.
- Was je handen in ieder geval voor het bereiden van voedsel, na een hoest- of niesbui en voor en na het verzorgen van wondjes.
- Was je handen na het verschoneren van kinderen.
- Draag geen horloge, ringen en/of armbanden tijdens je werk.
- Tijdens het werk geen nagellak en/of kunstnagels gebruiken.

Hoesten, niezen of neus snuiten

- Voorkom aan hoesten door niet in de richting van een ander te hoesten of niezen en hou de hand voor de mond en nies en hoest in je elleboog. Leer dit ook de kinderen aan.
- Was na het hoesten, niezen of neus snuiten, de handen. Dit geldt ook voor de kinderen.
- Laat kinderen regelmatig hun neus snuiten. Gebruik hiervoor papieren zakdoekjes. Gooi de zakdoekjes na gebruik direct in de prullenbak.
- Gebruik voor ieder kind een schone papieren zakdoekje.

Kind met pus of vocht uit blaasjes/ wondjes

- Dep het vocht/ pus regelmatig weg.
- Dek de wond af.
- Dek een loopoor af met een steriel gaasje.
- Stip open waterwratjes aan met jodium en dek ze af.
- Maak materialen en oppervlakte die verontreinigt zijn met pus of vocht goed schoon.
- Was de handen na aanraking met pus of vocht.
- Geef het kind eigen speelgoed en reinig dit voordat andere kinderen dit krijgen.
- Was de handen van het kind na het krabben aan wondjes of blaasjes.
- Voorkom dat het kind met een koortslip anderen kinderen zoent.

Wondverzorging

- Was de handen voor- en na wondverzorging
- Draag wegwerphandschoentjes bij elk contact met bloed of wondvocht.
- Verwijder gemorst bloed met handschoenen aan, neem het bloed op met een papieren tissue (maak de ondergrond schoon met water en zeep, spoel het oppervlakte schoon, droog na en desinfecteer met alcohol).
- Dek wondjes af met pleisters.

Toiletbezoek

- Leer kinderen dat ze na een toiletbezoek (closetpot of potje) hun handen moeten wassen met zeep en let erop of dit ook is gebeurd.
- Leer de kinderen dat ze hun handen goed wassen.
- Help kinderen bij het handen wassen.
- Gebruik vloeibare zeep.

KO Koudum maart 2026

- Reinig de kraan regelmatig, minimaal 1 keer per dag.
- Reinig regelmatig de toiletjes, minimaal 1 keer per dag en bij zichtbaar vuil.
- Geen speelgoed meenemen naar het toilet.

Als kleine kinderen zelfstandig naar het toilet gaan, gaat er doorgaans een heuse klimpartij vooraf aan de kleine of grote boodschap. Een op kleine kinderen afgestemde toiletpot beperkt de risico's. Leer de kinderen na een toiletbezoek altijd handen te wassen met zeep.

Verschon

- Reinig het aankleedkussen met alcohol na iedere verschoning.
- Draag wegwerphandschoenen bij het opdoen van zalf of crème. Doe maar één keer dezelfde vinger in het potje tijdens het insmeren.
- Doe vuile luiers in de luieremmer.
- Was na iedere verschoning je handen met water en zeep.
- Leg de vuile luier buiten handbereik van het kind tijdens de verschoning.
- Laat kinderen niet met speelgoed op de commode of in de toiletruimte.

Het aankleedkussen zal na verloop van tijd scheuren. Hierdoor is het kussen niet goed te reinigen. Het schuimrubber kan besmet raken en zal bij het schoonmaken van het kussen vocht opnemen. Nat geworden schuimrubber is een paradijs voor micro-organismen. Vervang daarom kapotte verschoonkussens.

Washandjes en slabbetjes

- Gebruik maar één washandje per kind.
- Gooi gebruikte washandjes meteen in de was.
- Gebruik maar één slabbetje per kind en per keer.
- Gooi na iedere voeding het slabbetje in de was.
- Gebruik toetenboenders

Fopspenen en flessen

- Reinig de fopspenen en flessen iedere dag door ze uit te koken.
- Vervang regelmatig de fopspenen en controleer de fopspenen op scheurtjes.
- Gebruik de fopspenen zijn min mogelijk.
- Berg de fopspenen gescheiden van elkaar op in de daarvoor bestemde bak.

Voeding

Voedselbereiding

- Draag zorg voor goede handhygiëne.
- Scheid voedselbereiding en verschonen.
- Werk met schoon keukenmateriaal in een schone werkomgeving.
- Bewaar geen restjes.

Flesvoeding

- Gebruik gekookt water.
- Gooi resten flesvoeding weg.
- Spoel de flessen na gebruik meteen schoon.
- Kook flessen en spenen dagelijks uit.

KO Koudum maart 2026

- Maak de flesvoeding kort voor het voeden klaar.
- Meegebrachte poedermelk door ouder? Accepteer alleen zuigelingenvoeding in poedervorm.

Omdat de allerkleinsten bijzonder kwetsbaar zijn, is het raadzaam om extra zorgvuldig om te gaan met hun voeding. Werkafspraken kunnen ervoor zorgen dat risico's beperkt blijven. Zo is het voor de hand liggend dat groepsleiding rondom flesvoeding extra aandacht aan een goede handhygiëne besteedt.

Borstvoeding

- Afgekolfdde moedermelk moet door ouders gekoeld vervoerd worden.

Bedorven voeding

- Controleer de houdbaarheidsdatum voor gebruik.
- Dateer de verpakking met de openingsdata.
- Bewaar gekoelde producten onder de 7°C.
- Haal producten zo kort mogelijk voor gebruik uit de koelkast.
- Laat gekoelde producten niet langer dan 30 minuten uit de koelkast.

Drinkbeker, fles of bestek

- Reinig drinkbeker, fles na gebruik.
- Geef kinderen per maaltijd eigen servies.

Schoonmaak

Schoonmaak

- Let bij de inrichting op de mogelijkheden tot stofnesten.
- Gebruik zoveel mogelijk gesloten opbergruimtes.
- Reinig vloer en meubilair dagelijks. (zie schoonmaaklijsten)
- Reinig hoog gelegen oppervlakte wekelijks.(zie schoonmaaklijsten)
- Reinig verticale oppervlakte maandelijks (zie schoonmaaklijsten).
- Waarborg een consequente schoonmaak door de schoonmaakschema's te hanteren. Werk met afvinken, hierdoor wordt zichtbaar of de voorgenomen werkzaamheden daadwerkelijk uitgevoerd worden.
- Stofzuig op momenten dat er geen kinderen zijn of zet de ramen open.
- Zet de ramen open tijdens het opmaken van bedden.
- Reinig de groepsruimte aan het einde van de dag bij afwezigheid van de kinderen.

Vaat- en handdoek

- Spoel de vaatdoek na gebruik met heet stromend water uit.
- Pak minimaal elk dagdeel, bij zichtbare verontreiniging en na vuile klusjes een schone vaatdoek.
- Pak minimaal elk dagdeel een schone handdoek.

Beddengoed

- Verschoon zichtbaar vuil beddengoed meteen.
- Gebruik eigen lakens, slaapzakken en dekens.

Speelgoed

- Berg speelgoed dat niet gebruikt wordt op in een afgesloten kast.
- Reinig zichtbaar verontreinigd speelgoed.
- Reinig babyspeelgoed dat in de mond genomen wordt dagelijks.
- Schaf eenvoudig te reinigen speelgoed aan.
- Vervang beschadigd speelgoed.
- Houd speelgoed voor binnen en buiten gescheiden.

Verkleedkleden en knuffels

- Was verkleedkleden, knuffels en stoffen speelgoed maandelijks op 60°C.
- Laat zieke kinderen niet in de verkleedhoek spelen en niet met knuffels, anders een extra wasbeurt.

Textiel

- Was textiel regelmatig op 60°C.
- Gebruik geen 2^e hands meubels, matrassen en vloerkleden die niet op 60°C te reinigen zijn

Spel

Zwemmen

- Gebruik zwemluiers
- Kies het juiste speelgoed voor in het badje, bijvoorbeeld wel een eendje maar geen bekers.
- Kind niet laten eten en drinken in het badje.
- Ververs het zwemwater bij zichtbaar vuil.
- Baby's en dreumesen gaan niet in een zwembadje!
-

Watertafel

- Onder toezicht spelen bij de watertafel en kinderen leren dat je het water uit de watertafel niet kunt drinken.
- Kies het juiste speelgoed voor in het badje, bijvoorbeeld wel een eendje maar geen bekers.

Temperatuur

Temperatuur, ventilatie en luchtvochtigheid

- Zet de ramen de hele dag open (ventilatie).
- Zet twee tegenovergestelde gelegen ramen open om te luchten.
- Zet in de vroege ochtend de ramen wijd open.
- Let op de temperatuur in de verblijfruimtes. In de groep mag de temperatuur niet lager dan 17°C zijn en in de slaapkamer niet lager dan 15°C.
- Reinig regelmatig de ventilatieroosters en bij zichtbaar vuil.
- Te droge ruimte? Leg schone natte handdoeken op de radiatoren

Buitenspelen met zon

- Laat kinderen niet te lang in de zon spelen.
- Beperk de duur van het buitenspelen bij hitte.
- Vermijd grote inspanning.

KO Koudum maart 2026

- Laat de kinderen bij hoge temperatuur extra drinken.
- Smeer de kinderen met goede zonnebrandcrème in.
-

Buitenspelen

- Kinderen die last hebben van stuifmeel ed., bepaalde perioden (minder) buiten laten spelen.

Buitenspelen met kou

- Beperk de duur van het buitenspelen bij extreme lage temperaturen.
- Zorg voor goede kleding als het koud is.

Buitenspelen in de zandbak

- Span een ventilerend materiaal over de zandbak, waarmee wordt voorkomen dat honden en katten toegang hebben tot de zandbak.
- Vogelpoep weghalen.
- Jaarlijks nieuw zand in de

Dieren

Ouders met hond die hun kind ophalen, laten de hond aan touw achter buiten bij de ingang.

Ongedierte en insecten

- Verpak etensresten en ruim kruimels op.
- Berg afval in zakken op en breng het afval elke dag weg.
- Ruim uitwerpselen van dieren direct op.
- Controleer zomers de kinderen op tekenbeten.
- Beperk buiten zoet eten en drinken, bij het knoeien van zoet eten en drinken direct de stoep reinigen met water.
- Vermijd plakkerige handen en monden buiten i.v.m. wespen en bijen.

BSO HUISREGELS 4-12 jaar - 2026

'Huisregels' is een protocol met verschillende onderwerpen over veiligheid en veilig werken op 'it fûgelnêst'. Regelmatig wordt een risico – inventarisatie veiligheid gemaakt.

In de huisregels zijn alle werkinstructies en gedragsregels opgenomen.

Elk jaar worden de regels opnieuw besproken en waar nodig aangepast. In 2023 zijn de huisregels geëvalueerd en aangevuld aan de hand van een nieuwe risico-inventarisatie 2023. De nieuwe locatie die eind 2023 in gebruik is genomen door de BSO was hier aanleiding voor. Ieder jaar worden opnieuw inventarisaties veiligheid benoemd in de teamvergaderingen. Zo nodig passen we de huisregels aan.

Deze huisregels worden in een team- en/of groepsvergaderingen besproken.

Algemeen/ Hal entree

- Schoonmaakmiddelen hoog opbergen en/of in afgesloten keukenkasten.
- Tassen in de keuken en jassen aan de kapstok bij Merkels met zakken leeg.
- Let goed op bij het openen en sluiten van deuren, kijk goed of er geen vingers van kinderen tussen de deur zitten.
- Afspraak: Wees alert bij het gebruik van de klapdeuren in de hal. omdat de voordeur vaak openstaat zijn ze handig tegen de kou maar leer de kinderen dat ze terug kunnen kaatsten en dus rustig openen
- Geen banken of stoelen zetten onder een raam dat open kan.
- Kinderen niet laten gooien met speelgoed of andere voorwerpen.
- Hekje keuken dichthouden als er geen toezicht is
- Afspraak: niet rennen in de entree hal.
- Geen kleine voorwerpen laten slingeren.
- Geen losse voorwerpen in de gang, op de grond laten slingeren.
- Afspraak: Nattigheid op de vloer in de hal meteen droog maken.
- Via het onderhoudsschema wordt regelmatig gecontroleerd op alle materialen. Er wordt gecontroleerd op splinters, los zittende schroeven etc.
- Buitenruimte regelmatig controleren op zwerfvuil.
- Leidsters noteren defecte zaken op de werklijst (aanrecht keuken KDV).

Leefruimte/ Groepen

- **Nieuw:** Kinderen mogen niet aan de bank hangen, deze kan achterovervallen en dan kan er iemand onder terecht komen
- **Antislipsokken aan bij pingpongen**

KO Koudum maart 2026

- Snoeren van elektrische apparaten hoog opbinden, koordjes van raamdecoraties hoog opbinden.
- Lampen stuk? Melden of nieuwe plaatsen.
- Waterkokers in de keuken, achterin op het aanrechtblad, in de hoek.
- Bij gebruik van lucifers / aansteker is de afspraak: altijd opbergen na gebruik.
- Geen stoelen of andere voorwerpen waarop gestaan kan worden, in de keuken of bij openstaande ramen plaatsen.
- Elektrische apparaten zo opstellen dat ze buiten bereik van de kinderen zijn.
- Leeftijdsadequaate speelgoed gebruiken.
- Speelgoed regelmatig opruimen.
- Speelgoed regelmatig controleren op bruikbaarheid, kapot speelgoed verwijderen en/of repareren. Let op splinters.
- Niet rennen in de leefruimte.
- Er wordt regelmatig gecontroleerd op alle materialen. Er wordt gecontroleerd op splinters, los zittende schroeven etc.
- Leidsters creëren drukke en rustige activiteitenplekken en zorgen dat drukke activiteiten op veilige plekken plaatsvinden.
- Vloeren pas dweilen als kinderen er geen gebruik meer van maken.
- Thee bewaren in een thermoskan en thee in bekers hoog neerzetten.
- Drink geen thee of koffie met een kind op schoot.

Eten en drinken

- Kinderen rustig laten eten.
- Kinderen laten zitten als ze eten.
- Bewegelijke kinderen naast de leidster aan tafel zetten.
- Thermoskannen gebruiken op de groepen.
- Geen thee/ koffie drinken met een kind op schoot.
- Mokken met hete dranken in het midden van de tafel of hoog zetten.

Keuken

- Plaats in de (groeps-)keuken geen stoelen of andere voorwerpen waar kinderen op kunnen klimmen.
- Sluit altijd het afsluithekje, zodat kinderen niet in de grote keuken kunnen komen.
- Mokken met hete dranken ver op aanrecht plaatsen.
- Schoonmaakmiddelen (kleine keuken) hoog opbergen.
- Plastic zakken hoog opbergen.
- Geen messen of andere scherpe voorwerpen in de la van de kleine keuken.
- Afspraak: als er gemorst wordt, dit direct opruimen.
- Afspraak: lucifers en vuuraanstekers opbergen na gebruik.
- Voor de BSO-kinderen: als er wordt gekookt en/of gebakken, altijd onder toezicht van de leidsters.
- De thermostaat van de koelkast wordt dagelijks bijgehouden door leidster van de groep.

Buitenruimte

- **De ruimte in de overkapping kan bij nat weer glad zijn, dan graag waarschuwbord plaatsen door leidsters.**

KO Koudum maart 2026

- **Uitkijken in overkapping met skeelers en rolschaatsen, kan glad zijn.**
Af en toe weer zand strooien
- **Altijd toezicht bij spelen op de speeltoestellen en toezicht houden op de buitenruimte bij KDV**
- Leidster controleren via een snelle check of toestel geen gebreken heeft.
- Creëer verschillende speelplekken voor druk en rustig spel.
- Buitenruimte en zandbak (komt nog) regelmatig controleren op zwerfvuil.
- Zand in de zandbak 1 keer per jaar verversen.
- Bij het niet gebruiken van de zandbak, zandbak afdekken.
- Regelmatig de buitenspeelruimte controleren op onkruid, onkruid verwijderen.
- Takken opruimen en bladeren aanvegen en verwijderen.
- Buitenspeelruimte schoon en netjes houden.
- Bij warm en zonnig weer kinderen goed insmeren met zonnebrandolie.
- Bij warm en zonnig weer niet tussen 12.00 – 15.00 uur buitenspelen en anders in de schaduw spelen. Kinderen voldoende drinken geven.
- Controleer regelmatig het buitenspeelgoed op deugdelijkheid.
- Geen opstapmogelijkheden vlak bij het hek plaatsen i.v.m. klimmen over het hek.
- Afspraak: niet klimmen over en op het hek.
- Afspraak : het goede voorbeeld geven bij uitstapjes buiten de BSO met betrekking tot de verkeersregels, bijvoorbeeld bij het oversteken
- Via het onderhoudsschema wordt regelmatig gecontroleerd op alle materialen. Er wordt gecontroleerd op splinters, los zittende schroeven etc.
- Controleer en verwijder op groei van giftige en/of schadelijke planten (paddenstoelen).
- Altijd gebreken aan speeltoestellen en speelmateriaal melden. De onderhoudsman kan dan actie ondernemen wanneer hijzelf dit bij controle nog niet is tegen gekomen.
- Afspraak: voorzichtig zijn met skaten, goed op letten, één richting op circuitbaan.

KDV HUISREGELS 0-4 jaar - 2026

‘Huisregels’ is een protocol met verschillende onderwerpen over veiligheid en veilig werken op ‘it fûgelnêst’. Regelmatig wordt een risico – inventarisatie veiligheid gemaakt.

Naar aanleiding van de risico – inventarisatie veiligheid bij de start van de kinderopvang zijn er huisregels geschreven en in januari 2024 is er opnieuw een volledige inventarisatie gedaan i.v.m. een verhuizing intern. In de huisregels zijn alle werkinstructies en gedragsregels opgenomen.

Elk jaar worden de regels opnieuw besproken en waar nodig aangepast. In 2023 zijn de huisregels geëvalueerd en aangevuld aan de hand van de inventarisatie 2022. Ieder jaar worden opnieuw inventarisaties veiligheid gedaan.

Deze huisregels worden in een team- en/of groepsvergaderingen besproken en zo nodig aangepast.

Algemeen/ Hal entree

- Schoonmaakmiddelen hoog opbergen en/of in afgesloten kasten en/of afgesloten met hekje.
- Kinderen niet alleen optillen aan de handen, maar ook onder de oksels, in de taille of onder de billen.
- Bewegelijke kinderen naast de leidster plaatsen.
- Tassen en jassen van de pedagogisch professional in de kast, jassen in het invalidetoilet of in het leidsterverblijf of de jaszakken leeg, tassen van ouders niet op de grond.
- Let goed op bij het openen en sluiten van deuren, kijk goed of er geen vingers van kinderen tussen de deur zitten.
- Afspraak: Wees alert bij het gebruik van de klapdeuren in de hal. De deuren kunnen vastgemaakt worden aan het haakje.
- Geen banken of stoelen zetten onder een raam dat open kan.
- Kinderen niet laten gooien met speelgoed of andere voorwerpen.
- Kinderen onder de 4 jaar zijn altijd onder begeleiding op de gang of in de hal.
- Altijd de kelder en schoonmaakkast afsluiten met sleutel.
- Afspraak: niet rennen in de entree hal.
- De trap (entree -hal) naar het leidsterverblijf wordt niet gebruikt door de kinderen, zorg ervoor dat het veiligheidshekje altijd gesloten is.
- Leidsters en manager houden voortdurend in de gaten of de contactdozen zijn voorzien van 'veiligheidsdoppen' (boven 1.35m).
- Geen kleine voorwerpen laten slingeren op 'it fûgelnêst'.
- Geen losse voorwerpen in de gang, op de grond laten slingeren.
- Voordeur in de hal moet altijd gesloten zijn. Houd altijd de uitgang in de gaten.
- Afspraak: Nattigheid op de vloer in de hal meteen droog maken.
- Afspraak: Nattigheid op de treden van de trap-speeltoestel hal meteen droog maken.
- Kelderdeur moet altijd op slot. Als er iemand in de kelder is, van binnen met de draaiknop op slot doen.
- Via het onderhoudsschema wordt regelmatig gecontroleerd op alle materialen. Er wordt gecontroleerd op splinters, los zittende schroeven etc.
- Buitenruimte regelmatig controleren op zwerfvuil.
- Wij vinden het gevaarlijk wanneer de jongste kinderen speldjes, haarspeldjes, kleine kettinkjes e.d. dragen, wij verwijderen deze en doen dit in een bakje.
- In de speelhal de kinderen erop wijzen dat ze niet over de balustrade van het speeltoestel klimmen.
- Leidsters noteren defecte zaken op de werklijst (aanrecht keuken).

Leefruimte/ Groepen

- Snoeren van elektrische apparaten hoog opbinden, koordjes van raamdecoraties hoog opbinden.
- Lampen stuk? Melden of nieuwe plaatsen.
- Waterkokers in de keuken, achterin op het aanrechtblad, in de hoek.
- Bij gebruik van lucifers / aansteker is de afspraak: altijd opbergen na gebruik.
- Geen stoelen of andere voorwerpen waarop gestaan kan worden, in de keuken of bij openstaande ramen plaatsen.
- Elektrische apparaten zo opstellen dat ze buiten bereik van de kinderen zijn.
- Tassen opbergen in de daarvoor bestemde kasten, op de bovenste plank.

KO Koudum maart 2026

- Leeftijdsadequaate speelgoed gebruiken.
- Speelgoed regelmatig opruimen.
- Speelgoed regelmatig controleren op bruikbaarheid, kapot speelgoed verwijderen en/of repareren. Let op splinters.
- Niet rennen in de leefruimte.
- Leidster controleren via een snelle check of speeltoestel in grote hal geen gebreken heeft.
- Via het onderhoudsschema wordt regelmatig gecontroleerd op alle materialen. Er wordt gecontroleerd op splinters, los zittende schroeven etc.
- Leidsters creëren drukke en rustige activiteitenplekken en zorgen dat drukke activiteiten op veilige plekken plaatsvinden.
- Vloeren pas dweilen als kinderen er geen gebruik meer van maken.
- Koordjes en strikjes van de (verkleed)kleding mogen niet langer zijn dan 22 cm.
- Spenen regelmatig controleren op scheurtjes.
- Spenen regelmatig vervangen.
- Kinderen begeleiden bij het handen wassen.
- Kinderen begeleiden bij het gaan zitten op de stoel of bank, als ze dit nog niet zelfstandig kunnen. Leidsters leren de kinderen goed en rustig te gaan zitten.
- Ga altijd voor de box staan als je een baby in of uit de box haalt.
- Gebruik geen speelgoed in de box waar kinderen op kunnen gaan staan.
- Thee bewaren in een thermoskan en thee in bekers hoog neerzetten.
- Drink geen thee of koffie met een kind op schoot.

Slaapruimte

- Gebruik een leeftijdsadequaate deken en 1 deken per kind.
- Voor de jongste baby's tot 6 maanden gebruiken we babyfoons met camera
- Afspraak: sluit altijd het dakje van het bedje goed af.
- Kindje, jonger dan 2 jaar, in slaapzak laten slapen.
- Let goed op de kamertemperatuur van de slaapruimte. Niet te warm en niet te koud.
- Geen speelgoed in de slaapkamer.
- Let op fopspenen
- Lampen stuk? Melden of nieuwe plaatsen
- Via het onderhoudsschema wordt regelmatig gecontroleerd op alle materialen. Er wordt gecontroleerd op splinters, los zittende schroeven, sluitingen etc.
- Afspraak: Let op de kinderen die al uit bed zijn gehaald.

Eten en drinken

- Kinderen rustig laten eten.
- Kinderen onder begeleiding de stoel in en uit laten klimmen.
- Kinderen laten zitten als ze eten.
- Bewegelijke kinderen naast de leidster aan tafel zetten.
- Thermoskannen gebruiken op de groepen.
- Geen thee/ koffie drinken met een kind op schoot.
- Mokken met hete dranken in het midden van de tafel of hoog zetten.

Verschoenen

- Kind nooit alleen laten liggen op een aankleedtafel en leg alles vooraf klaar.
- Schoonmaakmiddelen hoog opbergen bij aankleedtafels.
- Kinderen begeleiden op het trapje van de aankleedtafel.
- Afspraak: voordat de hoogte van de aankleedtafel wordt aangepast, eerst kijken of er geen kinderen vlakbij de aankleedtafel zitten, staan .
- Afspraak: defect materiaal melden aan de manager
- Afspraak: nattigheid meteen droogmaken
- Geen speelgoed meenemen naar verschoonruimte – sanitair.

Keuken

- Plaats in de (groeps-)keuken geen stoelen of andere voorwerpen waar kinderen op kunnen klimmen.
- Sluit altijd het afsluithekje, zodat kinderen niet in de grote keuken kunnen komen.
- Mokken met hete dranken ver op aanrecht plaatsen.
- Schoonmaakmiddelen (kleine keuken) hoog opbergen.
- Plastic zakken hoog opbergen.
- Geen messen of andere scherpe voorwerpen in de la van de kleine keuken.
- Afspraak: als er gemorst wordt, dit direct opruimen.
- Afspraak: lucifers en vuuraanstekers opbergen na gebruik.
- Voor de BSO-kinderen: als er wordt gekookt en/of gebakken, altijd onder toezicht van de leidsters.
- De thermostaat van de koelkast wordt dagelijks bijgehouden door leidster van de groep.

Buitenruimte

- Kinderen tot 4 jaar begeleiden op de speeltoestellen.
- Leidster controleren via een snelle check of toestel geen gebreken heeft.
- Creëer verschillende speelplekken voor druk en rustig spel.
- Koordjes van capuchons niet langer dan 22 cm en een strikje in doen.
- Buitenruimte en zandbak regelmatig controleren op zwerfvuil.
- Zand in de zandbak 1 keer per jaar verversen.
- Bij het niet gebruiken van de zandbak, zandbak afdekken.
- Regelmatig de buitenspeelruimte controleren op onkruid, onkruid verwijderen.
- Takken opruimen en bladeren aanvegen en verwijderen.
- Buitenspeelruimte schoon en netjes houden.
- Bij warm en zonnig weer kinderen goed insmeren met zonnebrandolie.
- Bij warm en zonnig weer niet tussen 12.00 – 15.00 uur buitenspelen en anders in de schaduw spelen. Kinderen voldoende drinken geven.
- Afspraak: altijd toezicht houden bij badje.
- Controleer regelmatig het buitenspeelgoed op deugdelijkheid.
- Controleer of de hekken gesloten zijn.
- Geen opstapmogelijkheden vlak bij het hek plaatsen i.v.m. klimmen over het hek.
- Afspraak: niet klimmen over en op het hek.
- Afspraak : het goede voorbeeld geven bij uitstapjes buiten het kinderdagverblijf met betrekking tot de verkeersregels, bijvoorbeeld bij het oversteken
- Er wordt regelmatig gecontroleerd op alle materialen. Er wordt gecontroleerd op splinters, los zittende schroeven etc.

KO Koudum maart 2026

- Controleer en verwijder op groei van giftige en/of schadelijke planten (paddenstoelen).
- Alle kinderen alleen onder toezicht fietsjes e.d. uit de bergruimte-hok halen.
- Altijd gebreken aan speeltoestellen en speelmateriaal melden. De onderhoudsman kan dan actie ondernemen wanneer hijzelf dit bij controle nog niet is tegen gekomen.

4.2 SCHOONMAAKSCHEMA voorbeeld KINDERCENTRA

Wat						
Frequentie	<i>dagelijks</i>	<i>wekelijks</i>	<i>maandelijks</i>	<i>anders</i>	Methode	Extra opmerkingen
Algemeen						
Vloeren (gladde)	X	.	.	.	droog en nat schoonmaken	stofwissen en dweilen
Vloeren (tapijt)	X	.	.	.	stofzuigen	2x per jaar shampooeren
Wanden tot 1.20 meter = kindelhoogte	.	X	.	.	nat schoonmaken	.
Wanden boven 1.20 meter	.	.	.	4x per jaar	nat schoonmaken / stofdraden verwijderen	.
Plafond	.	.	.	4x per jaar	stofdraden verwijderen	.
Deuren	.	X	.	.	nat schoonmaken	denk aan deurklinken en lichtknopjes
Ramen	.	.	.	4x per jaar	nat schoonmaken	.
Radiatoren / randen / richels	.	.	.	4x per jaar	stofzuigen en nat schoonmaken	.
Vensterbank	.	X	.	.	nat schoonmaken	.
Ventilatioeroosters en afzuigkappen	.	.	.	4x per jaar	nat schoonmaken	.
Aircosystemen met waterreservoir	van een centraal ventilatiesysteem moet de filter een keer in de zoveel tijd vervangen worden (zie hiervoor de gebruiksaanwijzing apparaat)	.
Gordijnen	.	.	.	2x per jaar	wassen	.
Lamellen/ jaloezieën	.	.	.	2x per jaar	nat schoonmaken	afhankelijk van type
Telefoon	.	X	.	.	nat schoonmaken	.
Afvalbakken	.	X	.	.	nat schoonmaken	dagelijks legen
Speelruimten						
Speel- en werkvlakken (stoelen, tafels)	X	.	.	.	nat schoonmaken	.

KO Koudum maart 2026

Kasten / planken binnen reikhoogte	.	X	.	.	nat schoonmaken	.
Kasten / planken buiten reikhoogte	.	.	.	4x per jaar	nat schoonmaken	.
Deurmat	X	.	.	.	stofzuigen of uitkloppen	.
Speelgoed: in de mond	X	.	.	.	nat schoonmaken	.
Speelgoed: niet in de mond	.	.	X	.	nat schoonmaken	bij zichtbare verontreiniging, direct
Knuffelbeesten	.	.	X	.	wassen	bij zichtbare verontreiniging, direct
Verkleedkleden	.	.	X	.	wassen	.
Box	.	X	.	.	nat schoonmaken	.
Boxkleed / matras	X	.	.	.	wassen	.
Hoezen om matrassen en banken	wassen	bij zichtbare verontreiniging, direct
Verschoonhoek	X	.	.	.	nat afnemen	verschoonkussen,
Thermometer	.	.	.	na gebruik	desinfecteren met alcohol 70%	ook na gebruik met hoesjes!
Theedoeken, handdoeken en vaatdoekjes	.	.	.	ieder dagdeel	wassen	bij zichtbare verontreiniging, direct
Zandbak binnen	.	.	.	4x per jaar	indien mogelijk nat schoonmaken	zand verversen & zie bijlage
Ballenbak	.	.	.	4x per jaar	nat schoonmaken	ballenbak geheel reinigen, ballen wassen in wasmachine (60°C)
Watertafel	.	.	.	na gebruik	nat schoonmaken en goed drogen	.
Keuken						
Deurklinken / handgrepen	X	.	.	.	nat schoonmaken	.
Kastjes	.	.	X	.	nat schoonmaken	.
Aanrecht / wasbak	X	.	.	.	nat schoonmaken	.
Koelkast	.	.	.	1x per 2 weken	nat schoonmaken	.
Magnetron / oven	.	.	.	na gebruik	nat schoonmaken	.
Keukenmaterialen	.	.	.	na gebruik	nat schoonmaken	.
Snijplank	.	.	.	na gebruik	nat schoonmaken	.
Broodtrommel	.	X	.	.	nat schoonmaken	.
Afzuigkap	.	.	X	.	nat schoonmaken	afhankelijk van het gebruik:

KO Koudum maart 2026

						metalenfilters 1x per week nat schoonmaken. kunststoffilters 1x per 3 maanden vervangen.
Filter vaatwasser	X	.	.	.	etensresten verwijderen	.
Slaapkamer						
Bedjes	.	X	.	.	nat schoonmaken	.
Beddengoed (ieder kind een eigen bedje)	.	X	.	.	wassen +60°C	bij zichtbare verontreiniging, direct
Beddengoed (meerdere kinderen per bedje)	X	.	.	.	wassen +60°C	bij gebruik van persoonsgebonden slaapzak hoeft tussendoor alleen het hoofdoekje te worden verschoond; anders bij iedere wisseling al het beddengoed verwisselen
Dekbedden / dekens	.	.	.	4x per jaar	wassen +60°C	.
Sanitair						
Deurklinken/handgrepen	X	.	.	.	nat schoonmaken	.
Toiletten	.	.	.	na ieder dagdeel	nat schoonmaken	denk ook aan: doorspoelknop, lichtknopje
Douche/bad	.	.	.	na gebruik	nat schoonmaken	.
Katoenen handdoek	.	.	.	minimaal na ieder dagdeel	wassen +60°C	bij zichtbare verontreiniging, direct
Potjes	.	.	.	na gebruik	nat schoonmaken	.
Wastafels / kranen	X	.	.	.	nat schoonmaken	.
Buitenruimte						
Zandbak	A) zandbak afdekken met een net B) zichtbare verontreiniging direct verwijderen C) 1x per jaar zand verversen

KO Koudum maart 2026

Buitenspeelgoed	.	.	.	4x per jaar	nat schoonmaken	bij zichtbare verontreiniging vaker
Schoonmaak - Materialen						
Werkkast	.	.	X	.	nat schoonmaken	.
Mop, doekjes	X	.	.	.	wassen +60°C	.
Emmers	X	.	.	.	nat schoonmaken en droog wegzetten	.

Voorbeeld schoonmaakrooster Huishoudelijk medewerker

Schoonmaakrooster - Huishoudelijk medewerkster			
Noteer: paraaf & eventuele opmerkingen		maand:	
			2021
wat	hoe	wanneer	paraaf
ramen - vingertjes? Dan...	nat schoonmaken	voortdurend	
ramen – alle ramen binnen	nat schoonmaken	januari - mei - september	
ramen – alle ramen buiten	nat schoonmaken	maart - juni - oktober	
keukens - diepvriesvak	verwijderen ijs en schoonmaken	jan.,mei,sept.	
afzuigkap	nat schoonmaken	maart en september	
wasmachine	filter	1ste woensdag van de maand	
droger	filter en zoveel mogelijk om en achter de machine, i.v.m. brandgevaar	1ste woensdag van de maand	
afzuigkap	filter vervangen	jaarlijks- maart	
werkkast	schoon en netjes houden	2de woensdag van de maand	
blauwe sloffen	oude sloffen; door het hele gebouw weg nieuw; beperkt, alleen in voorste net hal	1 ste week van de maand	
stofzuigers-filters schoonmaken	filters	febr.,juni,okt.	

KO Koudum maart 2026

spinnenwebben verwijderen in het hele gebouw	met de ragebol	voortdurend	
kelder	stofzuigen en eventuele nat schoonmaken	maart en september	
ingang - buiten	spinnenwebben verwijderen en eventueel nat schoonmaken, rasterputje leegmaken	voortdurend	
Let op alle viezigheden en slordigheden. Je bent (mede)verantwoordelijk voor de netheid van het gebouw.			

Medicatie

Zie bijlage Bron: Gezondheidsmanagement - Achtergrondinformatie

Paracetamol wordt veel gebruikt en lijkt een 'onschuldig' medicament. Door het gebruik van paracetamol bestaat echter het risico dat symptomen onderdrukt worden wat tot een foute inschatting kan leiden. Een kind kan ernstiger ziek zijn dan op grond van het gedrag verwacht worden.

Wij geven geen paracetamol aan kinderen.

Bijlage: Gezondheidsrisico's als gevolg van het (uitblijven van het) medische handelen
Bron: Gezondheidsmanagement - Achtergrondinformatie

Gezondheidsrisico's als gevolg van het (uitblijven van het) medische handelen

Als het kind geneesmiddelen nodig heeft gedurende het verblijf in het kindercentrum zullen de ouders hun 'zeggenschap' over de toediening van de medicamenten over willen dragen aan de leidsters. Doordat kinderen gedurende een langere aaneengesloten periode in een kindercentrum kunnen verblijven is niet uit te sluiten dat het noodzakelijk is dat medische handelingen worden uitgevoerd. Dit kan enerzijds te maken hebben met (chronische) zieke kinderen, of een gevolg zijn van een ongeluk (EHBO). Om de gezondheid van de kinderen te kunnen waarborgen is het van groot belang dat de geneesmiddelen op een juiste wijze verstrekt worden en medisch handelen op een verantwoorde wijze plaatsvindt

1. Geneesmiddelenverstrekking *

In principe moeten er in kindercentra geen medicamenten verstrekt worden tenzij er een medische noodzaak bestaat vanuit de gezondheidstoestand van het kind. Niet alle geneesmiddelen kunnen toegediend worden door de leidsters van kindercentra. Er zijn diverse medische handelingen die alleen door gekwalificeerde beroepsbeoefenaren zoals een arts of verpleegkundige uitgevoerd mogen worden. Het toedienen van een injectie is bijvoorbeeld voorbehouden aan deze beroepsbeoefenaren. Leidsters mogen geen injecties geven, ook niet als de ouders het zelf wel doen, tenzij hiervoor opgeleid zijn. Dit is geregeld in de Wet op de Beroepen in de Individuele Gezondheidszorg (Wet BIG).

Indien er een verschil lijkt te bestaan tussen het doktersvoorschrift en de bijsluiting, overleg dan eerst met de ouders. Bij twijfel het geneesmiddel nooit toedienen!

Kinderen kunnen allergisch reageren op toegediende medicamenten. Zo kan een medicijn als penicilline een allergische reactie teweeg brengen. Daarom is het van belang dat een nieuw geneesmiddel/zelfzorgmiddel altijd eerst thuis gebruikt wordt. Om problemen te voorkomen moeten de medicijnen volgens doktersvoorschrift gedoseerd worden. Tenslotte dient rekening gehouden worden met het bewaarvoorschrift van het geneesmiddel/zelfzorgmiddel.

Op het moment dat kinderen naar het kindercentrum gebracht worden is het doorgaans een drukte van jewelste op de groep. Als ouders op dat moment mondeling aangeven dat er medicijnen verstrekt moeten worden, is het niet uit te sluiten dat er misverstanden ontstaan.

De toediening van medicijnen moet zorgvuldig gedaan worden. Het is daarom goed om ouders een 'overeenkomst medicijnverstrekking' te laten invullen. De groepsleiding heeft zo de mogelijkheid om op het moment dat de medicatie verstrekt moet worden, nog eens rustig na te lezen wat van het verwacht wordt. Als er twijfels rijzen met betrekking tot het verstrekken van medicijnen moet dit altijd met de ouder kortgesloten worden. Zo mag er bijvoorbeeld geen onduidelijkheid bestaan met betrekking tot de opdracht die door ouders gegeven wordt. Daarnaast is het handig om af te spreken wie de medicijnen verstrekt.

Het is van belang dat de naam en het telefoonnummer van de huisarts van de kinderen bekend is. Omdat er geen garantie is dat die arts te allen tijde bereikbaar is (artsen met een eenmanspraktijk gaan tenslotte ook op vakantie) kan het handig zijn om met in de directe omgeving van het kindercentrum gehuisveste arts af te spreken dat hij/zij bij calamiteiten geraadpleegd mag worden.

Niet alle geneesmiddelen kunnen toegediend worden door de groepsleiding van kindercentra en de groepsleiding kan niet zomaar medische handelingen uitvoeren. De zogenoemde 'afgeleide medische handelingen' (zoals een vingerprik om de bloedsuiker te bepalen bij kinderen met diabetes) bijvoorbeeld, zijn handelingen die de groepsleiding alleen kan verrichten als men vooraf geïnstrueerd is. Ook in geval van calamiteiten is het van belang dat groepsleiding weet hoe te handelen

2. Medische dossiers

Om de gezondheid van de kinderen te kunnen waarborgen is het van groot belang dat de geneesmiddelen op een juiste wijze verstrekt worden en medisch handelen op een verantwoorde wijze plaatsvindt. Om dit goed te kunnen doen zijn medische dossiers van kinderen onmisbaar. In deze medische dossiers worden gegevens bijgehouden van kinderen. Denk hierbij aan;

- Ziekten/aandoeningen
- Allergieën
- Evt. informatie over behandeling/medicijnen
- Gegevens huisarts
- Vaccinatiegegevens

Naast het verzamelen van deze gegevens is het van belang dat er afspraken worden gemaakt over wie deze dossiers beheerst, op welke wijze dat wordt gedaan en hoe er zorg voor wordt gedragen dat groepsleiding op de hoogte is van de inhoud van de dossier

3. Medisch handelen

Medische handelingen zijn in een drietal categorieën in te delen.

Categorie 1: voorbehouden handelingen

De zogenaamde 'voorbehouden handelingen' (zoals het injecteren van een medicament) zijn handelingen die, bij ondeskundige uitvoering, (ernstige) risico's met zich mee brengen. Deze handelingen mogen alleen door (para-) medisch bevoegd personeel verricht worden.

Categorie 2: niet- voorbehouden handelingen

Dit zijn handelingen die niet voorbehouden zijn maar waarvan de uitvoering met de nodige zorgvuldigheid omkleed moet zijn. Deze zogenoemde 'afgeleide medische handelingen' (zoals een vingerprik om de bloedsuiker te bepalen bij kinderen met diabetes) zijn handelingen die de groepsleiding in principe wel zou kunnen verrichten, mits men goed geïnstrueerd is.

Categorie 3: eenvoudige handelingen

Hierbij gaat het om de 'huis-, tuin-, en keukenhandelingen' zoals verzorgen van schaafwondjes en verwijderen van pleisters, het toedienen van medicijnen anders dan injecties. Dit zijn handelingen die in principe zonder problemen door de groepsleiding uitgevoerd kunnen worden.

4. Huid- en wondverzorging

KO Koudum maart 2026

Kinderen met huidaandoeningen hebben vaak wondjes en lopen daardoor een groter risico op infecties. Wanneer een kind een klein open wondje heeft, moet infectie voorkomen worden. Omdat open wondjes door wondvocht of bloed tot besmetting van de omgeving kunnen leiden, is afdekken van wondjes in een kindercentrum raadzaam.

Stoffen pleisters zijn vanuit hygiënisch oogpunt alles behalve ideaal. Na contact met water raakt de pleister doordrenkt waardoor bloed of wondvocht via de natte pleister verspreid kan worden. Kies daarom voor niet-waterdoorlatende pleisters in een kindercentrum.

5. Hoe om te gaan met bloed?

In bloed kan een virus aanwezig zijn zoals het Hepatitis B-virus of Hepatitis C-virus of het HIV- virus. Besmetting met deze virussen vindt bij kinderen in de regel voor, tijdens of kort na de geboorte plaats. De meeste kinderen hebben geen klachten en vaak is niet eens bekend dat ze besmet zijn. Via bloed-bloed-contact kunnen de virussen op anderen worden overgedragen.

Bij bloed-bloed-contact komt het bloed van de ene persoon direct in contact met het bloed van een andere persoon. Dit is bijvoorbeeld het geval als iemand zich prikt aan een gebruikte injectienaald. Dit kan gebeuren tijdens een wandeling in het park. Verder kan niet worden uitgesloten dat besmetting met bloed-over draagbare ziekten tijdens bijvoorbeeld wondverzorging plaats vindt. De kans op besmetting is klein en besmetting vindt niet plaats als de huid intact is.

Ook als een kind een ander kind tot bloedens bijt is er een risico op het overdragen van bloed overdraagbare aandoeningen.

Behandeling

Spoel bij bloedcontact de wond goed uit en desinfecteer de wond met betadinejodium. Bel daarna (binnen 24 uur) de huisarts of de GGD en vraag of aanvullend medisch handelen nodig is.

4. Risico-inventarisatie

D.m.v. de uitgebreide risico-inventarisatie veiligheid en gezondheid die zijn uitgevoerd bij de start van KO Koudum zijn de risico's op onze locatie in kaart gebracht. Door herhaling en evaluaties zijn de grote risico's beschreven in hoofdstuk 3.

Alle afspraken en regels komen voort uit deze inventarisaties die telkens worden gedaan vanaf het begin van de kinderopvang.

De laatste jaren zijn er geen verbouwingen, wijzigingen geweest in groepssamenstelling of kind aantal voorgekomen.

De risico inventarisatielijsten die nu worden gebruikt worden per kwartaal ingevuld en besproken in de teamvergaderingen en afgevinkt op de klussenlijst waar nodig.

Bij noodzaak wordt er ook op terug gekomen tijdens het A.P overleg met alle aanspreekpunten van de groepen.

Elke week wordt er door de manager naar de leidsters geïnformeerd via de mail over lopende zaken en belangrijke aandachtspunten. Ook gemaakte afspraken t.a.v. van veiligheid en gezondheid komen dan aan bod zodat iedereen te allen tijde op de hoogte is.

KO Koudum maart 2026

Punten aangaande veiligheid en gezondheid worden zo gecommuniceerd naar alle medewerkers. De manager houdt de locatie met de medewerkers veilig door de checks voor de brandveiligheid en vrijhouden van vluchtwegen en door op de hoogte te blijven van veranderingen in beleid en regelgeving.

De lijnen zijn kort en daarmee kunnen we veel bespreken met de medewerkers op locatie zelf.

5. Thema's uitgelicht

6.1 Verklaring Omtrent Gedrag

Alle medewerkers hebben een Verklaring Omtrent Gedrag (VOG) en zijn ingeschreven in het Personenregister kinderopvang.

6.2 Grensoverschrijdend gedrag

Grensoverschrijdend gedrag kan een enorme impact hebben op het welbevinden van het getroffen kind. Op onze locatie heeft dit thema dan ook onze bijzondere aandacht. We hebben de volgende maatregelen genomen om grensoverschrijdend gedrag te voorkomen en wat te doen als we merken dat het toch gebeurt:

- Tijdens het teamoverleg wordt regelmatig over het onderwerp gesproken om zo een open cultuur te creëren waarbij medewerkers elkaar durven aan te spreken.
- In het pedagogisch beleidsplan is opgenomen dat kinderen wordt geleerd hoe je respectvol met elkaar omgaat (normen en waarden). Zo weten kinderen wat wel en niet toelaatbaar is, en wat gepast en ongepast gedrag is.
- Daarnaast leren we kinderen dat het belangrijk is dat ze aangeven wanneer zij gedrag ervaren dat niet wenselijk is. We helpen ze mondiger te maken op momenten dat dit nodig is.

De volgende maatregelen worden genomen om grensoverschrijdend gedrag te voorkomen:

- Alle medewerkers hebben een Verklaring Omtrent Gedrag (VOG) en zijn ingeschreven in het Personenregister kinderopvang.
- We werken met een "vier-ogenprincipe".
- Er is een protocol wat te doen als kindermishandeling wordt vermoed.

6.3 Vier-ogenprincipe

De dagopvang op onze locatie is zo georganiseerd dat een pedagogisch professional, pedagogisch professional in opleiding of andere volwassene zijn of haar werkzaamheden uitsluitend kan verrichten terwijl hij of zij gezien of gehoord kan worden door een andere volwassene.

Wij geven hier op de volgende wijze vorm aan:

Medewerkers in de kinderopvang staan niet alleen op de groep, zonder dat een andere volwassene kan meekijken of meeluisteren. Hierdoor wordt de veiligheid in de kinderopvang vergroot.

KO Koudum maart 2026

De overheid noemt dit het “vierogen-principe” en wij als kinderdagverblijf hebben deze veiligheid ingebed in ons dagelijks werk met kinderen.

We openen en sluiten altijd met 2 medewerkers op de kinderopvang.

Dit wil letterlijk zeggen, dat er altijd 4 ogen aanwezig zullen zijn in het kinderdagverblijf. Daarnaast zijn onze ruimtes voorzien van doorkijk-ramen, waardoor we constant een directe blik kunnen werpen in de andere groepen en de daarbij behorende slaapkamers.

Bij de bouw van ‘KO Koudum’ is bewust gekozen voor een transparant geheel. De groepen zijn met elkaar verbonden door tussenliggende verschoonruimten. Door die open verbinding kunnen de leidsters en stagiaires elkaar zien en horen. Ook maken we gebruik van babyfoons op de slaapkamers. We hebben veel ramen in het gebouw.

Het gebouw voldoet aan de veiligheidseisen die aan een kinderdagverblijf gesteld worden.

Maar dat is niet genoeg. Een veilige, geborgen en warme omgeving valt en staat met de mensen die de veiligheid van de kinderen moeten garanderen, in dit geval de pedagogisch professionals.

De open relatie die we hebben gecreëerd met elkaar zorgt voor gemakkelijke aanspreek momenten. Dit maakt communicatie mogelijk.

6.4 Achterwachtregeling

Wij starten en wij sluiten altijd met twee medewerkers op de dagopvang.

Achterwachtregeling BSO Koudum

Indien een pedagogisch professional alleen op de locatie aanwezig is zorgen we voor een achterwacht. Kinderopvang Koudum werkt gezamenlijk met beide locaties aan de Binnendijk en Dammenseweg en deze grenzen aan elkaar.

Binnen 1 minuut kan er een collega van de andere locatie bij de BSO zijn. (waar altijd 2 medewerkers aanwezig zijn)

De telefoonnummers hangen op de groep zodat er snel iemand kan komen assisteren bij een incident/calamiteit. Durkje Schaper is onze vaste schoonmaakster en ook zij kan bij noodzaak fungeren als achterwacht. Telefoonnummers staan geprogrammeerd in de mobiel van de locatie.

Als er 1 beroepskracht op de BSO aanwezig is en er wordt afgeweken van de beroepskracht-kind ratio dan is er iemand van kantoor aanwezig. Dit is Jannie Kamminga, Hermien de Witte of Marjan Baukema.

6.5 Meldcode kinderopvang

Werken met de meldcode is verplicht voor mensen die werken in de kinderopvang.

Alle medewerkers van KO Koudum zijn geschoold in de meldcode. (November 2024). Het 5 stappenplan is bekend en ook de app is door alle medewerkers in gebruik of bekend voor het gebruik of checken ervan. Dit maakt de meldcode werkbaar. De manager is leidend in het proces van melden/ afwegen en ook voor het werken met de verwijzindex. (aandacht functionaris) Er is regelmatig overleg met CJG en gebiedsteam. Om het jaar wordt iedereen geschoold via E learning en het andere jaar wordt de meldcode besproken in de teamvergaderingen.

Door de korte lijnen is het soms al mogelijk om tijdig hulp te bieden en een melding te voorkomen.

Medewerkers van KO Koudum spreken ouders ook gemakkelijk aan om hulp te bieden of hen te informeren over een hulpinstantie welke voorhanden is. We proberen een kinderopvang te zijn die tevens een rol pakt als doorverwijzer, deze rol proberen we proactief te benaderen. Dit past bij de regio omdat we veel kinderen zien die bij instanties soms nog buiten beeld zijn. De drempel is voor ouders laag.

In de meldcode wordt gebruik gemaakt van een afwegingskader. In het afwegingskader wordt omschreven wanneer en op basis van welke overwegingen, het melden van vermoedens van huiselijk geweld en/of kindermishandeling als noodzakelijk wordt beschouwd. Het afwegingskader formuleert daarnaast wanneer hulpverlening bieden of organiseren (ook) tot de mogelijkheden behoort.

De stappen die worden beschreven zijn in een bepaalde volgorde gerangschikt, maar deze volgorde staat niet vast en kan in de praktijk anders verlopen.

Waar het om gaat, is dat de beroepskracht op enig moment in het proces alle stappen heeft doorlopen, voordat hij/zij besluit om al dan niet een melding te doen.

Als er gedurende het doorlopen van de stappen in de meldcode geen zorgen meer bestaan dan kan de meldcode worden afgesloten.

De volledige 'Meldcode kinderopvang' is als bijlage toegevoegd.

6.6. Veilig slapen beleid

We doen er als kinderopvang alles aan om onze kinderen op de opvang zo veilig mogelijk te laten slapen.

Helaas komt het in Nederland af en toe voor dat een baby tijdens kinderopvang plotseling en onverwacht overlijdt, ook wel wiegendood genoemd. Dit komt zowel in kinderdagverblijven als bij gastouders voor. In overleg met praktijkdeskundigen is speciaal voor kinderopvang een protocol ontwikkeld. De basis hiervoor is de door de NVK (Nederlandse Vereniging voor Kindergeneeskunde), AJN (Artsen Jeugdgezondheidszorg Nederland), RIVM (Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu), VeiligheidNL en het Nederlands Centrum Jeugdgezondheid (NCJ) ondersteunde landelijke richtlijn Preventie Wiegendood.

Het nieuwe protocol, vastgesteld in februari 2026, is al besproken in alle vergaderingen.

Het volledige protocol veilig slapen vindt u in **bijlage 4**

6. EHBO en BHV regeling

Om adequaat te kunnen handelen bij incidenten is er tijdens openingsuren minimaal één volwassene aanwezig met een geldig en geregistreerd certificaat voor kinder-EHBO, tevens zijn een aantal medewerkers in het bezit van een BHV-diploma.

Op onze locatie hebben de volgende medewerkers een geldig en geregistreerd certificaat voor kinder-EHBO en BHV.

Eerste hulp aan kinderen

Naam:	Certificaat behaald op:
Greetje Hoekstra - Terpstra	13/21 mei 2025
Joke Bleeker	13/21 mei 2025
Sjoukje Bakker	13/21 mei 2025
Antje de Vreeze – Draaijer	13/21 mei 2025
Grietje de Jong	13/21 mei 2025
Aagje de Vries – Wiersma	13/21 mei 2025
Anke Hoogland	13/21 mei 2025
Hetty Lageweg	13/21 mei 2025
Simone Bakker	13/21 mei 2025
Jetske Bokma	13/21 mei 2025
Annie Smit	13/21 mei 2025
Jannie Kamminga	13/21 mei 2025
Marjan Baukema	13/21 mei 2025
Anna Zwaga	13/21 mei 2025
Berber de Vries	13/21 mei 2025
Amarins de Vries	13/21 mei 2025
Nanny de Vreeze	13/21 mei 2025

Bedrijfshulpverlener

Naam:	Certificaat behaald op:
Marjan Baukema	15-1-2025
Jannie Kamminga	15-3-2025
Ansje de Vreeze	15-1-2025
Hetty Lageweg	15-1-2025
Annie Smit	15-1-2025
Nanny de Vreeze	15-1-2025

De certificaten zijn behaald bij het volgende instituut: BHV Friesland

Omdat de medewerkers het gevoel hebben dat een tussentijd van 2 jaar wel heel lang is en dan heel veel informatie is weggezaakt herhalen we altijd het liefst binnen 1,5 jaar.

In mei 2026 staat de herhalings training weer gepland voor alle medewerkers.

6.1 Brandveiligheid

Om brandveiligheid in ons kinderdagverblijf te kunnen garanderen hebben wij een aantal maatregelen getroffen:

- Brandmeldinstallatie maandelijkse check en groot onderhoud vindt ieder jaar plaats 21 maart
- Er wordt viermaandelijks en jaarlijks geoefend met de brandmeldinstallatie
- Er is dit jaar een ontruimingsoefening gepland
- Brand- ontruimingsplan wordt jaarlijks geëvalueerd
In 2023 is dit na de BHV opleiding gedaan in samenwerking met de trainer.
- Kwartaal check alle uitgangen en vluchtroutes vrij en dit wordt allemaal vastgelegd in de inventarisatie brandveiligheid.
- BHV overleg

HANDLEIDING BRANDSITUATIES

BSO

Voor alle medewerkers is het belangrijk om de inhoud van deze handleiding te kennen.

AFSPRAKEN BIJ BRANDMELDING

1. De brand wordt door de BMI (brandmeldinstallatie) **niet** automatisch gemeld.
De brand wordt door een personeelslid, bezoeker gemeld en zo mogelijk:
De BHV'er belt 112 en meldt de brand.
2. Het ontruimingsalarm (slow hoop) zal afgaan bij een brandmelding door de BMI.
3. Meld de brand direct bij de manager of bij de BHV'er (Annie Smit, Hetty Lageweg, Ansje de Vreeze of Marjan Baukema).
4. Leid kinderen en eventuele aanwezigen naar een veilige situatie.
5. Sluit ramen en deuren om branduitbreiding te voorkomen.
6. Tracht de brand met aanwezige middelen te blussen, zonder zelf risico te lopen (BHV'er).

AFSPRAKEN BIJ ONTRUIMING

1. Verzamel iedereen om het gebouw te verlaten.
2. Iedereen verlaat het gebouw via de vluchtwegen zoals aangegeven op het ontruimingsschema.
3. Het centrale verzamelpunt is KDV it fûgelnêst, Binnendijk 13, achter de BSO

KO Koudum maart 2026
SPECIFIEKE AFSPRAKEN BIJ ONTRUIMING

1. Bij ontruiming van de groepen; assisteren de daar aanwezige leidsters en de stagiaires helpen de leidster(s).
2. De groepen worden door de leidsters gecontroleerd aan de hand van de absentielijsten (de kindlijsten). **Deze dienen altijd te worden meegenomen naar buiten bij ontruiming!**
3. De (kinder)toiletten worden door de leidsters en de BHV'ers gecontroleerd.
4. De telling wordt door de BHV'er of bij afwezigheid door de leidsters gedaan, op straat. De tweede telling gebeurt op het terrein van KDV it fûgelnêst, Binnendijk 13
5. Deze gegevens worden overgedragen aan de Brandweer, ook personeel en bezoekers melden zich in het KDV.

ONTRUIMINGSPLAN

Per dag zijn er in het gebouw circa 30-62 kinderen en max 7 personeelsleden aanwezig. De kinderen zijn verdeeld over 3 groepen. De leeftijd van de kinderen varieert van 4 jaar tot 12 jaar.

Te allen tijde, ook tijdens diensten tussen de middag, zijn er genoeg mensen op 'it fûgelnêst' aanwezig.

De leidsters beschikken over een actuele presentielijst en een actuele lijst met telefoonnummers van de ouders. De leidsters zorgen bij een eventuele calamiteit voor directe overdracht van de presentielijst aan de brandweer.

Deze presentielijst en de lijst met telefoonnummers ligt op de groep in de blauwe groepsmap.

HOE TE HANDELEN IN GEVAL VAN BRAND

Alle leidsters en stagiaires zijn verplicht om bij het ontruimingssignaal het pand **zo snel mogelijk** te verlaten.

1. **De brand wordt gemeld aan al het aanwezige personeel.**
2. **Gereed maken voor algehele ontruiming, apparatuur uitzetten, ramen en deuren sluiten!**
3. **Kijk toiletten en bedden na.**

ALARMERING VAN DE BRANDWEER

KO Koudum maart 2026

De brand wordt telefonisch, door de BHV 'er, gemeld aan de brandweer. Geef duidelijk aan waar de brand heerst en zo mogelijk wat de aard van de brand is (is er bijvoorbeeld veel of weinig rookontwikkeling).

HOE TE HANDELEN OP DE UNIT IN GEVAL VAN BRAND

1. De in gevaar verkerende kinderen en personeelsleden worden naar een veilige omgeving gebracht. Hierbij is het verstandig om bij zware rookontwikkeling zoveel mogelijk gebukt te lopen of zonodig over de vloer te kruipen.
2. Sluit alle ramen en deuren van de ruimte die wordt verlaten.
3. Tracht met de aanwezige blusmiddelen de brand te blussen, zonder zelf risico te lopen.

DE ONTRUIMING

1. Na alarmering via de telefoon (112) aan de brandweer, zal er een ontruimingssignaal klinken.
De manager wordt daarnaast direct gewaarschuwd, die al dan niet gezamenlijk de leiding van de ontruiming op zich neemt. Wanneer de manager afwezig is wordt dit gedaan door 1 van de BHV'ers.
2. Bij ontruiming gaan de leidsters en de stagiaires met de kinderen via de aangegeven vluchtroute naar buiten.
3. De bedrijfshulpverlener(s) coördineren de contacten met de brandweer.
4. De leidsters zorgen ervoor bij het verlaten van de groepsruimten dat de elektrische toestellen zijn uitgeschakeld en ramen en deuren gesloten zijn.

De leidsters blijven ten allen tijde bij de kinderen en begeleiden de kinderen naar het eerste verzamelpunt. Daar volgt een eerste telling door de manager of plaatsvervangers.

DE ONTRUIMINGSCONTROLE

1. Nadat de kinderen en de leidsters weg zijn gaan twee personeelsleden, aangewezen door de manager of plaatsvervanger, controleren of het gehele gebouw leeg is en melden dit bij de manager.
2. Twee personeelsleden, aangewezen door de manager of plaatsvervanger, controleren of ramen en deuren gesloten zijn.
3. De manager of plaatsvervanger voert bij het verzamelpunt een presentiecontrole uit.

Alle controles dienen door 2 personen te worden uitgevoerd!

DE ONTVANGST VAN DE BRANDWEER

De bedrijfshulpverlener ontvangt de brandweer en wijst de weg naar de brand.

De bedrijfshulpverlener deelt bijzonderheden met betrekking tot bijvoorbeeld de ontruiming mee aan de brandweer.

VLUCHTWEGEN EN VLUCHTRICHTINGEN

1. De vluchtwegen en vluchtrichtingen zijn aangegeven op bijgaand ontruimingsschema en met behulp van de in de gangen en lokalen aangebrachte aanduidingen.
2. Het personeel dient ten allen tijden deze aanwijzingen en aanduidingen in rust en bedachtzaamheid te volgen.
3. De vluchtwegen dienen steeds vrij gehouden te worden van obstakels en mogen nooit door kasten, speelmateriaal (fietsen) of buggy's worden versmald.

Denk hierbij aan alle gangen en deuren.

HET VERZAMELPUNT

1. De leidsters verzamelen zich samen met de kinderen, via de groeps-buitendeur via de tuin op straat, of indien nodig via de voordeur op straat. Na het verzamelen wordt een eerste presentiecontrole gehouden.
2. De leidsters gaan vervolgens, na opdracht van de manager of plaatsvervanger, gezamenlijk met de kinderen naar de volgende verzamelplaats, het KDV aan de Binnendijk. Hier wordt een tweede presentiecontrole gehouden. Het met zekerheid vast gestelde resultaat wordt direct aan de manager medegedeeld.

In het KDV wordt een coördinatieteam gevormd van manager of plaatsvervanger en leidsters. Het coördinatieteam neemt beslissingen met betrekking tot het informeren van ouders en dergelijke.

OVERZICHT BLUSMIDDELEN

1. Brandslanghaspel

Op de gangen hangen twee brandslangen.

Gebruiksaanwijzing;

- a. Controleer of er water uit de slang komt. Draai eerst de hoofdafsluiter in de waterleiding (onder de haspel) volledig linksom open. Rol de slang daarna zo'n twee meter af en open het afsluitertje op de straalpijp volledig gedurende één seconde.
- b. Als er water uitkomt, rol de brandslanghaspel dan verder uit in de richting van de brand.
- c. Benader de brand altijd achter een sproeistraal, zodat je door een scherm van water wordt beschermd tegen de warmte.
- d. Blijf laag, zo zorgt u dat u tijdens het blussen geen rook binnenkrijgt.

KO Koudum maart 2026

- e. Ga op maximaal 5 meter afstand van de brand staan. Blus vanaf die afstand of probeer uitbreiding te voorkomen.
- f. Ga als de temperatuur is gedaald over tot het daadwerkelijk blussen met een gebonden straal.
- g. Richt de blusstraal altijd op de onderkant van de vlammen.
- h. Als de stoomvorming je het zicht ontnemen of als de bluspoging niet lukt en warmte en rook toenemen, is het niet verantwoord langer in de ruimte met de brandhaard te blijven. Trek je terug en laat het blussen verder over aan de brandweer.

Water is een geschikt blusmiddel voor branden van vaste stoffen zoals hout, papier, textiel en vloerbedekking. Hiervoor gebruik je de brandslang. Voor branden veroorzaakt door elektriciteit of vloeistoffen, dienen sproeischuimblussers te worden gebruikt

Bijlage 1

Ingeval van brand neemt de manager, de leiding van de ontruiming op zich. Bij afwezigheid van de manager, zijn er plaatsvervangers geregeld.

1. Annie Smit
2. Hermien de Witte
3. Hetty Lageweg
4. Ansje de Vreeze
5. Nanny de Vreeze

HOE TE HANDELEN BIJ BRAND

1. **Handel altijd rustig en vermijdt paniek.**
2. **Waarschuw de manager.**
3. **Leid in gevaar verkerende kinderen en volwassenen naar een brandveilige omgeving en laat daar iemand toezicht houden.**
4. **Sluit ramen en deuren om de vuurhaard zoveel mogelijk op één plaats te houden.**
5. **Tracht met de aanwezige blusmiddelen de brand te blussen.**
6. **Verlaat met de kinderen het gebouw volgens de route die op het ontruimingsschema is aangegeven.**
7. **Verzamel eerst op straat of in de achtertuin en dan in op het KDV.**

Zorg ervoor dat je weet hoe te handelen bij brand.

Zorg ervoor dat je weet hoe de vluchtroute loopt

Lees regelmatig het ontruimingsplan door.

Bijlage 2

Taakverdeling

Bedrijfshulpverleners: **Jannie Kamminga, Annie Smit, Ansje de Vreeze, Hetty Lageweg, Hermien de Witte en Nanny de Vreeze**

EHBO: **Alle medewerkers van KO Koudum**

Handelen bij constatering van brand

1. Bij geen automatische brandmelding, handbrandmelder inschakelen.
2. Informeren van management, stagiaires en medewerkers
3. In veiligheid brengen van kinderen die in direct gevaar verkeren.
4. Het sluiten van ramen en deuren.
5. Brand blussen.

De volgende stappen

1. In veiligheid brengen van de kinderen.	leidsters
2. Meenemen van presentielijst en telefoonnummers ouders naar verzamelplek.	leidsters
3. Achterblijven bij de kinderen die nog niet uit het pand zijn gehaald.	BHV
4. Opvangen van kinderen op verzamelplek.	BHV
5. Controle presentielijst en noteren van `vermisten` op verzamelpunt.	BHV
6. Controle ruimtes in pand (ook ramen en deuren).	BHV
7. Ontvangst brandweer.	BHV
8. Brengen van de kinderen naar het KDV	Leidsters-BHV
9. Tweede controle presentielijst.	BHV
10. Achterblijven als aanspreekpunt voor brandweer.	BHV

KO Koudum maart 2026

Stappen bij het KDV aan de Binnendijk:

1. Kinderen worden opgevangen en gekalmeerd.	leidsters
2. Ouders worden op de hoogte gesteld.	BHV
3. Informeren van ouders die ter plekke komen.	BHV
4. Informeren van ouders die hun kind(eren) komen ophalen in De Swel	BHV

De stagiaires ondersteunen de leidsters bij het in veiligheid brengen van de kinderen. De leidsters ondersteunen de BHV-ers daar waar nodig

BHV:

- 112 bellen
- Ontruiming in gang zetten
- In veiligheid brengen van de kinderen
- Kalmeren van de kinderen
- Brand blussen
- Ontvangen van brandweer
- Op de verzamelplek blijven om de kinderen op te vangen
- Presentielijst controleren en noteren van `vermisten`
- Brengen van de kinderen naar KDV
- Tweede presentiecontrole uitvoeren
- Ouders op de hoogte stellen
- Ouders informeren bij het ophalen van hun kind(eren)

leidsters:

- Bij geen automatische brandmelding, handbrandmelder ingeschakelen.
- Informeren van BHV-er, stagiaires en evt. oproepkrachten.
- In veiligheid brengen van de kinderen
- Meenemen van presentielijst en telefoonnummers van ouders
- Kalmeren van de kinderen
- Bij de achtergebleven kinderen in het pand blijven
- Het sluiten van ramen en deuren
- Controle ruimtes in pand (ook ramen en deuren)
- Buiten op het kinderdagverblijf blijven als aanspreekpunt voor de brandweer
- Informeren van de ouders die op de BSO komen
- Brengen van de kinderen naar KDV
- Ouders informeren bij het ophalen van hun kind(eren)

Bijlage 4

Ontruimingsplan

Algemene gegevens	
Naam BSO	KO Koudum BV 'it fûgelnêst
Adres en Plaats	Dammenseweg 8723 CV Koudum
Telefoon	0514 – 588 880
Aantal kinderen	Max 62
Aantal personeelsleden	Maximaal 6 en 2 stagiaires
Datum	1-1-2026
Goedkeuringstempel van de brandweer	
BHV	
Naam	Hermien de Witte Annie Smit Ansjie de Vreeze Hetty Lageweg Jannie Kamminga Nanny de Vreeze
Telefoon	0514 – 588 888
Lokaal / ruimte	3 groepen 1 kantoor
	Max 62 kinderen
Type gebouw	
Aantal verdiepingen	1
Aantal lokalen / ruimten	3 groepsruimten, 1 kantoor
Openingstijden	7:15 – 18:30 uur
Alarmsignaal	
Belgeluid	Slowhoop
Zoemergeluid	Ja
Alarminstallatie	Ja
Instructieplek BHV 'ers	
Verzamelplaats	Parkeerterrein
Opvangplaats	KDV achter BSO aan de Binnendijk
Contactpersoon Jannie Kamminga	06-51754748
Telefoonnummer	0514 – 588880
Gas en Elektra	
Hoofdschakelaar electriciteit bevindt zich:	Meterkast
Hoofdgaskraan bevindt zich:	Meterkast
Hoofdwaterkraan bevindt zich:	Meterkast
Kinder – EHBO'ers	
	Alle medewerkers van it fûgelnêst
Telefoon BSO	0514-588880

HANDLEIDING BRANDSITUATIES

KDV

Voor alle medewerkers is het belangrijk om de inhoud van deze handleiding te kennen.

AFSPRAKEN BIJ BRANDMELDING

7. De brand wordt door de BMI (brandmeldinstallatie) **niet** automatisch gemeld.
De brand wordt door een personeelslid, bezoeker gemeld en zo mogelijk:
De BHV'er belt 112 en meldt de brand.
8. Het ontruimingsalarm (slow hoop) zal afgaan bij een brandmelding door de BMI.
9. Meld de brand direct bij de manager of bij de BHV'er (Annie Smit, Hetty Lageweg, Ansje de Vreeze of Marjan Baukema).
10. Leid kinderen en eventuele aanwezigen naar een veilige situatie.
11. Sluit ramen en deuren om branduitbreiding te voorkomen.
12. Tracht de brand met aanwezige middelen te blussen, zonder zelf risico te lopen (BHV'er).

AFSPRAKEN BIJ ONTRUIMING

4. Verzamel iedereen om het gebouw te verlaten.
5. Iedereen verlaat het gebouw via de vluchtwegen zoals aangegeven op het ontruimingsschema.
6. Het centrale verzamelpunt is de BSO, Dammenseweg 3, achter het KDV

SPECIEFIEKE AFSPRAKEN BIJ ONTRUIMING

6. Bij ontruiming van de groepen; assisteren de daar aanwezige leidsters en de stagiaires helpen de leidster(s).
7. De groepen worden door de leidsters gecontroleerd aan de hand van de absentielijsten (de kindlijsten). **Deze dienen altijd te worden meegenomen naar buiten bij ontruiming!**
8. De slaapkamers en de (kinder)toiletten worden door de leidsters en de BHV'ers gecontroleerd.
9. De telling wordt door de BHV'er of bij afwezigheid door de leidsters gedaan, op straat.
De tweede telling gebeurt op het terrein van de BSO

10. Deze gegevens worden overgedragen aan de Brandweer, ook personeel en bezoekers melden zich in bij de BSO

ONTRUIMINGSPLAN

Per dag zijn er in het gebouw circa 30-60 kinderen en max 15 personeelsleden aanwezig. De kinderen zijn verdeeld over 4 groepen. De leeftijd van de kinderen varieert van 0 jaar tot 4 jaar.

Te allen tijde, ook tijdens diensten tussen de middag, zijn er genoeg mensen op 'it fûgelnêst' aanwezig.

De leidsters beschikken over een actuele presentielijst en een actuele lijst met telefoonnummers van de ouders. De leidsters zorgen bij een eventuele calamiteit voor directe overdracht van de presentielijst aan de brandweer.

Deze presentielijst en de lijst met telefoonnummers ligt op de groep in de blauwe groepsmap.

HOE TE HANDELEN IN GEVAL VAN BRAND

Alle leidsters en stagiaires zijn verplicht om bij het ontruimingssignaal het pand **zo snel mogelijk** te verlaten.

4. **De brand wordt gemeld aan al het aanwezige personeel.**
5. **Gereed maken voor algehele ontruiming, apparatuur uitzetten, ramen en deuren sluiten!**
6. **Kijk toiletten en bedden na.**

ALARMERING VAN DE BRANDWEER

De brand wordt telefonisch, door de BHV 'er, gemeld aan de brandweer. Geef duidelijk aan waar de brand heerst en zo mogelijk wat de aard van de brand is (is er bijvoorbeeld veel of weinig rookontwikkeling).

HOE TE HANDELEN OP DE UNIT IN GEVAL VAN BRAND

4. De in gevaar verkerende kinderen en personeelsleden worden naar een veilige omgeving gebracht. Hierbij is het verstandig om bij zware rookontwikkeling zoveel mogelijk gebukt te lopen of zonodig over de vloer te kruipen.
5. Sluit alle ramen en deuren van de ruimte die wordt verlaten.
6. Tracht met de aanwezige blusmiddelen de brand te blussen, zonder zelf risico te lopen.

DE ONTRUIMING

5. Na alarmering via de telefoon (112) aan de brandweer, zal er een ontruimingssignaal klinken.

De manager wordt daarnaast direct gewaarschuwd, die al dan niet gezamenlijk de leiding van de ontruiming op zich neemt. Wanneer de manager afwezig is wordt dit gedaan door 1 van de BHV'ers.

6. Bij ontruiming gaan de leidsters en de stagiaires met de kinderen via de aangegeven vluchtroute naar buiten.

7. De bedrijfshulpverlener(s) coördineren de contacten met de brandweer.

8. De leidsters zorgen ervoor bij het verlaten van de groepsruimten dat de elektrische toestellen zijn uitgeschakeld en ramen en deuren gesloten zijn.

De leidsters blijven ten allen tijde bij de kinderen en begeleiden de kinderen naar het eerste verzamelpunt. Daar volgt een eerste telling door de manager of plaatsvervangers.

DE ONTRUIMINGSCONTROLE

4. Nadat de kinderen en de leidsters weg zijn gaan twee personeelsleden, aangewezen door de manager of plaatsvervanger, controleren of het gehele gebouw leeg is en melden dit bij de manager.

5. Twee personeelsleden, aangewezen door de manager of plaatsvervanger, controleren of ramen en deuren gesloten zijn.

6. De manager of plaatsvervanger voert bij het verzamelpunt een presentiecontrole uit.

Alle controles dienen door 2 personen te worden uitgevoerd!

DE ONTVANGST VAN DE BRANDWEER

De bedrijfshulpverlener ontvangt de brandweer en wijst de weg naar de brand.

De bedrijfshulpverlener deelt bijzonderheden met betrekking tot bijvoorbeeld de ontruiming mee aan de brandweer.

VLUCHTWEGEN EN VLUCHTRICHTINGEN

4. De vluchtwegen en vluchtrichtingen zijn aangegeven op bijgaand ontruimingsschema en met behulp van de in de gangen en lokalen aangebrachte aanduidingen.

KO Koudum maart 2026

5. Het personeel dient ten allen tijden deze aanwijzingen en aanduidingen in rust en bedachtzaamheid te volgen.
6. De vluchtwegen dienen steeds vrij gehouden te worden van obstakels en mogen nooit door kasten, speelmateriaal (fietsen) of buggy's worden versmald.

Denk hierbij aan alle gangen en deuren.

HET VERZAMELPUNT

3. De leidsters verzamelen zich samen met de kinderen, via de groeps-buitendeur via de tuin op straat, of indien nodig via de voordeur op straat. Na het verzamelen wordt een eerste presentiecontrole gehouden.
4. De leidsters gaan vervolgens, na opdracht van de manager of plaatsvervanger, gezamenlijk met de kinderen naar de volgende verzamelplaats, de BSO aan de Dammenseweg. Hier wordt een tweede presentiecontrole gehouden. Het met zekerheid vast gestelde resultaat wordt direct aan de manager medegedeeld.
5. Op de BSO wordt een coördinatieteam gevormd van manager of plaatsvervanger en leidsters. Het coördinatieteam neemt beslissingen met betrekking tot het informeren van ouders en dergelijke.

OVERZICHT BLUSMIDDELEN

1 Blusdeken

Op de begane grond, bij de EHBO-doos, is een blusdeken aanwezig (centrale keuken).

Gebruiksaanwijzing:

- a. Trek de klep aan de onderzijde van de houder open.
- b. Trek de blusdeken aan de banden omlaag, de deken ontvouwt zich automatisch.
- c. Sla de bovenkant van de blusdeken een slag om je handen. Op deze wijze worden de handen beschermd.
- d. Houd de blusdeken hoog en blijf achter de deken. Op deze wijze vormt de deken een scherm tegen de warmte van het vuur.
- e. Dek de brand af met de blusdeken.
- f. Zorg dat er geen lucht meer bij kan komen.
- g. Laat de deken enige tijd liggen, voordat je controleert of de brand uit is.
- h. Voor éénmalig gebruik geschikt

2. Brandslanghaspel

Op de gangen hangen brandslangen.

Gebruiksaanwijzing;

- i. Controleer of er water uit de slang komt. Draai eerst de hoofdafsluiter in de waterleiding (onder de haspel) volledig linksom open. Rol de slang daarna zo'n twee meter af en open het afsluitertje op de straalpijp volledig gedurende één seconde.
- j. Als er water uitkomt, rol de brandslanghaspel dan verder uit in de richting van de brand.
- k. Benader de brand altijd achter een sproeistraal, zodat je door een scherm van water wordt beschermd tegen de warmte.
- l. Blijf laag, zo zorgt u dat u tijdens het blussen geen rook binnenkrijgt.
- m. Ga op maximaal 5 meter afstand van de brand staan. Blus vanaf die afstand of probeer uitbreiding te voorkomen.
- n. Ga als de temperatuur is gedaald over tot het daadwerkelijk blussen met een gebonden straal.
- o. Richt de blusstraal altijd op de onderkant van de vlammen.
- p. Als de stoomvorming je het zicht ontnemen of als de bluspoging niet lukt en warmte en rook toenemen, is het niet verantwoord langer in de ruimte met de brandhaard te blijven. Trek je terug en laat het blussen verder over aan de brandweer.

Water is een geschikt blusmiddel voor branden van vaste stoffen zoals hout, papier, textiel en vloerbedekking. Hiervoor gebruik je de brandslang. Voor branden veroorzaakt door elektriciteit of vloeistoffen, dienen sproeischuimblussers te worden gebruikt.

3. Brandblusser3

In de hal van de BSO, op beide kantoren en in de grote hal hangen de brandblussers.

Deze brandblussers zijn geschikt voor elektrische apparaten op afstand van 1 meter.

Gebruiksaanwijzing;

- a. Borgpen wegtrekken.
- b. Spuitstuk richten en knijpkraan indrukken.

4. Brandslanghaspel

Op de gangen hangen twee brandslangen.

Gebruiksaanwijzing;

- q. Controleer of er water uit de slang komt. Draai eerst de hoofdafsluiter in de waterleiding (onder de haspel) volledig linksom open. Rol de slang daarna zo'n twee meter af en open het afsluitertje op de straalpijp volledig gedurende één seconde.
- r. Als er water uitkomt, rol de brandslanghaspel dan verder uit in de richting van de brand.
- s. Benader de brand altijd achter een sproeistraal, zodat je door een scherm van water wordt beschermd tegen de warmte.
- t. Blijf laag, zo zorgt u dat u tijdens het blussen geen rook binnenkrijgt.
- u. Ga op maximaal 5 meter afstand van de brand staan. Blus vanaf die afstand of probeer uitbreiding te voorkomen.
- v. Ga als de temperatuur is gedaald over tot het daadwerkelijk blussen met een gebonden straal.
- w. Richt de blusstraal altijd op de onderkant van de vlammen.
- x. Als de stoomvorming je het zicht ontnemen of als de bluspoging niet lukt en warmte en rook toenemen, is het niet verantwoord langer in de ruimte met de brandhaard te blijven. Trek je terug en laat het blussen verder over aan de brandweer.

Water is een geschikt blusmiddel voor branden van vaste stoffen zoals hout, papier, textiel en vloerbedekking. Hiervoor gebruik je de brandslang. Voor branden veroorzaakt door elektriciteit of vloeistoffen, dienen sproeischuimblussers te worden gebruikt.

Bijlage 1

Ingeval van brand neemt de manager, de leiding van de ontruiming op zich.

Bij afwezigheid van de manager, zijn er plaatsvervangers geregeld.

6. Annie Smit
7. Hermien de Witte
8. Hetty Lageweg
9. Ansje de Vreeze
10. Nanny de Vreeze

- 8. Handel altijd rustig en vermijdt paniek.**
- 9. Waarschuw de manager.**
- 10. Leid in gevaar verkerende kinderen en volwassenen naar een brandveilige omgeving en laat daar iemand toezicht houden.**
- 11. Sluit ramen en deuren om de vuurhaard zoveel mogelijk op één plaats te houden.**
- 12. Tracht met de aanwezige blusmiddelen de brand te blussen.**
- 13. Verlaat met de kinderen het gebouw volgens de route die op het ontruimingschema is aangegeven.**
- 14. Verzamel eerst op straat of in de achtertuin en dan in op de BSO**

Zorg ervoor dat je weet hoe te handelen bij brand.

Zorg ervoor dat je weet hoe de vluchtroute loopt

Lees regelmatig het ontruimingsplan door.

Bijlage 2
Taakverdeling

Bedrijfshulpverleners: **Jannie Kamminga, Annie Smit, Ansje de Vreeze, Hetty Lageweg, Hermien de Witte en Nanny de Vreeze**

EHBO: **Alle medewerkers van KO Koudum**

Handelen bij constatering van brand

6. Bij geen automatische brandmelding, handbrandmelder inschakelen.
7. Informeren van management, stagiaires en medewerkers
8. In veiligheid brengen van kinderen die in direct gevaar verkeren.
9. Het sluiten van ramen en deuren.
10. Brand blussen.

De volgende stappen

1. In veiligheid brengen van de kinderen.	leidsters
2. Meenemen van presentielijst en telefoonnummers ouders naar verzamelplek.	leidsters
3. Achterblijven bij de kinderen die nog niet uit het pand zijn gehaald.	BHV
4. Opvangen van kinderen op verzamelplek.	BHV
5. Controle presentielijst en noteren van `vermisten` op verzamelpunt.	BHV
6. Controle ruimtes in pand (ook ramen en deuren).	BHV
7. Ontvangst brandweer.	BHV
8. Brengen van de kinderen naar de BSO	Leidsters-BHV
9. Tweede controle presentielijst.	BHV
10. Achterblijven als aanspreekpunt voor brandweer.	BHV

KO Koudum maart 2026

Stappen bij de BSO aan de Dammenseweg:

1. Kinderen worden opgevangen en gekalmeerd.	leidsters
2. Ouders worden op de hoogte gesteld.	BHV
3. Informeren van ouders die ter plekke komen.	BHV
4. Informeren van ouders die hun kind(eren) komen ophalen op de BSO	BHV

De stagiaires ondersteunen de leidsters bij het in veiligheid brengen van de kinderen. De leidsters ondersteunen de BHV-ers daar waar nodig.

Bijlage 3

Taken per persoon

BHV:

- 112 bellen
- Ontruiming in gang zetten
- In veiligheid brengen van de kinderen
- Kalmeren van de kinderen
- Brand blussen
- Ontvangen van brandweer
- Op de verzamelplek blijven om de kinderen op te vangen
- Presentielijst controleren en noteren van `vermisten`
- Brengen van de kinderen naar BSO
- Tweede presentiecontrole uitvoeren
- Ouders op de hoogte stellen
- Ouders informeren bij het ophalen van hun kind(eren)

leidsters:

- Bij geen automatische brandmelding, handbrandmelder inschakelen.
- Informeren van BHV-er, stagiaires en evt. oproepkrachten.
- In veiligheid brengen van de kinderen
- Meenemen van presentielijst en telefoonnummers van ouders
- Kalmeren van de kinderen
- Bij de achtergebleven kinderen in het pand blijven
- Het sluiten van ramen en deuren
- Controle ruimtes in pand (ook ramen en deuren)
- Buiten op het kinderdagverblijf blijven als aanspreekpunt voor de brandweer
- Informeren van de ouders die op het KDV komen
- Brengen van de kinderen naar de BSO
- Ouders informeren bij het ophalen van hun kind(eren)

Bijlage 4		Ontruimingsplan
<i>Algemene gegevens</i>		
Naam Kinderdagverblijf	KO Koudum BV 'it fûgelnêst	
Adres en Plaats	Dammenseweg 8723 CV Koudum	
Telefoon	0514 – 588 888	
Aantal kinderen	Max 76	
Aantal personeelsleden	Maximaal 15 en 3 stagiaires	
Datum	1-1-2026	
Goedkeuringstempel van de brandweer		
<i>BHV</i>		
Naam	Hermien de Witte Annie Smit Ansjie de Vreeze Hetty Lageweg Jannie Kamminga Nanny de Vreeze	
Telefoon	0514 – 588 888	
Lokaal / ruimte	kantoor	
<i>Type gebouw</i>		
Aantal verdiepingen	1	
Aantal lokalen / ruimten	5 groepsruimten, 2 kantoren	
Openingstijden	7:15 – 18:30 uur	
<i>Alarmsignaal</i>		
Belgeluid	Slowhoop	
Zoemergeluid	Ja	
Alarminstallatie	Ja	
Instructieplek BHV 'ers		Centrale hal
Verzamelplaats	Parkeerterrein	
Opvangplaats	BSO achter KDV aan de Dammenseweg	
Contactpersoon Jannie Kamminga	06-51754748	
Telefoonnummer	0514 – 588880	
<i>Gas en Elektra</i>		
Hoofdschakelaar electriciteit bevindt zich:	Meterkast	
Hoofdgaskraan bevindt zich:	Meterkast	
Hoofdwaterkraan bevindt zich:	Meterkast	
Kinder – EHBO'ers	Alle medewerkers van it fûgelnêst	
Telefoon KDV	0514-588888	

8. Beleidscyclus

8.1 Beleidscyclus.. van doelen naar acties!

De beleidscyclus is gestart met de uitgebreide risico-inventarisatie. Dit plan geeft weer welke acties hieruit voort zijn gekomen en nog actueel zijn. Bij grote veranderingen als een verbouwing, groepsuitbreiding etc zal er opnieuw een uitgebreide risico inventarisatie plaats vinden. Zolang dit niet aan de orde is maken we kwartaal analyses per groep.

Tijdens een teamoverleg bespreken we de kleine en grote risico's die zich voor kunnen doen of hebben gedaan.

Op basis van de uitkomsten van de kwartaal risico-inventarisatie maken we zo nodig een actieplan en worden er aanpassingen verwerkt in de huisregels en het hygiëneplan. De voortgang van beide plannen wordt regelmatig geëvalueerd tijdens teamoverleggen. Op basis van de evaluaties wordt het beleidsplan Veiligheid en Gezondheid bijgesteld.

8.2 Plan van aanpak

8.2.1 Welke maatregelen worden genomen?

De risico-inventarisaties hebben inzicht gegeven in de huidige stand van zaken ten aanzien van veiligheid en gezondheid. Naar aanleiding van deze inventarisatie zijn er een aantal actiepunten op de agenda gezet met als doel de kwaliteit van de opvang te verbeteren.

Voor een totaal overzicht van de te nemen maatregelen verwijzen wij naar onze huisregels en het hygiëneplan.

8.2.2 Hoe worden maatregelen geëvalueerd?

Om te bepalen of de genomen acties en maatregelen leiden tot een veiliger en gezondere opvang, evalueren we periodiek de genomen maatregelen en/of ondernomen acties tijdens ons teamoverleg. Indien een maatregel of actie een positief effect heeft gehad, wordt het veiligheids- en gezondheidsbeleid hierop aangepast en medewerkers geïnformeerd door de manager in de wekelijkse mail die een update geeft over belangrijke aanpassingen, rooster en wijzigingen.

9. Communicatie

9.1 Communicatie en afstemming intern

We vinden het belangrijk dat medewerkers zich betrokken voelen bij het veiligheids- en gezondheidsbeleid. Wanneer het beleidsplan voor veiligheid en gezondheid wordt opgesteld of bijgesteld, spelen zij dan ook allen een actieve rol hierin. Wanneer een nieuwe medewerker op de locatie komt werken, zorgen we voor een goede introductie in het veiligheids- en gezondheidsbeleid, met indien nodig eventuele extra opleiding en instructies. Zodanig dat deze persoon in staat is tot het nemen van maatregelen wanneer dit aan de orde is.

Tijdens het teamoverleg is het bespreken van mogelijke veiligheids- en gezondheidsrisico's een vast agendapunt. Zo wordt het mogelijk zaken bespreekbaar te maken en direct bij te stellen. Medewerkers worden hierdoor vertrouwd met het geven van feedback aan elkaar.

9.2 Communicatie en afstemming extern

Via de nieuwsbrief en via de oudercommissie berichten we ouders over onze activiteiten ten aanzien van veiligheid en gezondheid. Vragen van ouders worden zo mogelijk ter plekke beantwoord. Wanneer een vraag voor meerdere ouders interessant is, wordt deze tevens in de nieuwsbrief opgenomen. Ouders kunnen zaken aangaande beleid en inspectie terug vinden op de website. Tevens ligt de map met protocollen altijd in de hal ter inzage.

9.3 De gedragscode in de kinderopvang voor 2025

is verankerd in de [Cao Kinderopvang 2025-2026](#), die per 26 juni 2025 algemeen verbindend is verklaard. Deze code richt zich op het waarborgen van een veilige, integere en professionele omgeving voor kinderen, ouders en medewerkers.

Hieronder volgt een overzicht van de belangrijkste aspecten van de gedragscode en de professionele normen die gelden in 2025:

Kernpunten Gedragscode & Professioneel Handelen

- **Sociale veiligheid:** Kinderopvangorganisaties zijn verplicht een veiligheids- en gezondheidsbeleid te hebben dat grensoverschrijdend gedrag voorkomt en aanpakt.
- **Respectvolle omgang:** Medewerkers respecteren de ander, discrimineren niet, en houden rekening met de grenzen die kinderen aangeven.
- **Professionele grenzen:** Pesten, uitschelden, gemene grappen of fysieke overschrijdingen zijn strikt verboden.
- **Alcohol en drugs:** Het is pedagogisch medewerkers niet toegestaan onder werktijd onder invloed te zijn van alcohol of drugs.
- **Integriteit:** Medewerkers handelen integer en melden vermoedens van misstanden.

Hieronder is de complete gedragscode voor de kinderopvang na te lezen:

<https://www.kinderopvang-werkt.nl/>

10 Ondersteuning van melding en klachten

Klachtenregeling kinderopvang Koudum

Als Kinderopvang organisatie doen wij er alles aan om dagelijks goede kwaliteit kinderopvang te bieden. Toch kan er een keer iets misgaan. Wij vinden het belangrijk dat u bij ons terecht kunt als u ontevreden bent. Daarom hebben wij deze interne klachtenregeling opgesteld.

In de klachtenregeling beschrijven we onze werkwijze bij het behandelen en registreren van klachten van ouders. De regeling voldoet aan de eisen uit de [Wet kinderopvang, artikelen 1.57b en 1.57c](#)

Voordat u een interne klacht indient

Wanneer u als ouder ergens ontevreden over bent, dan vinden wij het prettig dat u dit zo snel mogelijk bespreekt met de persoon die erbij betrokken is of was. Dit kan bijvoorbeeld een pedagogisch professional of leidinggevende zijn als het om een situatie op de groep gaat. Of een administratief medewerker, eventueel van het hoofdkantoor, wanneer het over uw overeenkomst gaat. Komen jullie er samen niet uit of bent u niet tevreden over de oplossing? Dan kunt u een interne klacht bij ons indienen.

U kunt ook direct een interne klacht indienen. Bijvoorbeeld omdat u het belangrijk vindt dat uw klacht zorgvuldig beoordeeld en geregistreerd wordt. U ontvangt van ons dan ook een schriftelijke reactie. Wij nemen alle klachten die schriftelijk bij ons binnenkomen anoniem op in ons jaarlijkse klachtenverslag. Het klachtenverslag brengen we onder de aandacht van ouders en bespreken we met onze oudercommissie. Ook sturen we het naar de toezichthouder van de GGD. Dit zijn we volgens de Wet kinderopvang verplicht te doen.

In deze klachtenregeling leest u verder hoe u een interne klacht bij ons kunt indienen, hoe we deze zullen behandelen en waar u terecht kunt voor externe behandeling van uw klacht.

Waarover kunt u een interne klacht indienen?

U kunt bij KO Koudum een klacht indienen over:

- een gedraging van de houder, van een medewerker, of van iemand die werkt in opdracht van de houder, richting ouder of kind;
- een werkwijze of regel binnen de kinderopvangorganisatie;
- de overeenkomst tussen de houder en de ouder(s).

Wanneer uw klacht gaat over een vermoeden van kindermishandeling of grensoverschrijdend gedrag, dan zullen we eerst de [Meldcode kindermishandeling kinderopvang](#) gaan gebruiken. Het kan voorkomen dat de nodige stappen uit de meldcode zijn doorlopen en u nog steeds een klacht heeft over een gedraging, werkwijze en/of de overeenkomst. In dat geval kunt u via deze klachtenregeling alsnog een interne klacht indienen.

Waar en wanneer kunt u extern uw klacht indienen?

Bent u niet tevreden over de behandeling van uw klacht volgens onze interne klachtenregeling en/of over het resultaat na afloop? Dan kunt u ook extern uw klacht indienen. Neem hiervoor contact op met het [Klachtenloket Kinderopvang](#). Het Klachtenloket is beschikbaar voor gratis informatie, advies en bemiddeling.

U kunt ook naar de www.degeschillencommissie.nl/over-ons/commissies/kinderopvang stappen. Alle kinderopvangorganisaties zijn wettelijk verplicht zich bij de Geschillencommissie aan te sluiten, KO Koudum is dat dus ook.

Wanneer u bij de Geschillencommissie een geschil indient, doet zij een bindende uitspraak voor beide partijen.

In de volgende situaties kunt u direct uw klacht indienen bij de Geschillencommissie, zonder eerst de interne klachtenprocedure van KO Koudum te hebben doorlopen:

- Als u niet tijdig (binnen 6 weken) een beoordeling van uw klacht van KO Koudum heeft ontvangen.
- Wanneer in redelijkheid niet van u kan worden verlangd dat u onder de gegeven omstandigheden een klacht bij KO Koudum indient. U kunt dan denken aan een situatie waarbij de persoon die uw klacht moet beoordelen zelf onderdeel is van uw klacht. Hierdoor kan de interne klachtafhandeling niet onafhankelijk plaatsvinden.

Ook wanneer u direct naar de Geschillencommissie gaat, adviseren wij om vooraf contact op te nemen met het Klachtenloket Kinderopvang om te kijken welke route in uw situatie het best gevolgd kan worden.

Klachtenregeling Kinderopvang Koudum

1. Definities

<i>Organisatie:</i>	<i>KO Koudum</i>
<i>Klacht:</i>	<i>formele, schriftelijke uiting van ongenoegen die niet via informeel overleg is of kan worden verholpen.</i>
<i>Ouder:</i>	<i>de bloed- of aanverwant in opgaande lijn of de pleegouder van een kind dat van kinderopvang bij KO Koudum gebruik maakt of heeft gemaakt.</i>
<i>Oudercommissie:</i>	<i>de commissie, zoals bedoeld in artikel 1.58 van de Wet kinderopvang.</i>

<i>Houder:</i>	<i>degene aan wie de onderneming, zoals bedoeld in de Handelsregisterwet 2007, toebehoort en die met die onderneming een kindercentrum of een gastouderbureau exploiteert.</i>
<i>Klager:</i>	<i>de ouder of oudercommissie die een klacht indient.</i>
<i>Medewerker:</i>	<i>de houder (een natuurlijk persoon), personen die werken in dienst van de houder, of personen die werken door tussenkomst van de houder (bijvoorbeeld uitzendkrachten, de sportleraar, etc.).</i>
<i>Klachtenfunctionaris:</i>	<i>de medewerker bij wie de klachten binnenkomen, die de procedure bewaakt en die de klachten afhandelt in opdracht van de houder.</i>
<i>Leidinggevende:</i>	<i>diegene die leiding geeft aan de locatie waar het kind is geplaatst en/of aan de persoon over wie de klacht wordt ingediend.</i>
<i>Klachtenloket Kinderopvang:</i>	<i>onderdeel van de Geschillencommissie Kinderopvang waar ouders, oudercommissies en kinderopvangorganisaties terecht kunnen voor informatie, advies en bemiddeling.</i>
<i>Geschillencommissie:</i>	<i>een door het Ministerie van Veiligheid en Justitie erkende commissie voor het behandelen van geschillen. De uitspraken zijn bindend.</i>
<i>Schriftelijk:</i>	<i>een brief per post of elektronisch zoals een e-mail of digitaal ingevuld formulier op een website.</i>
<i>Overeenkomst:</i>	<i>Het contract en de bijbehorende (aanvullende) algemene voorwaarden.</i>

2. Indienen van een interne klacht

2.1 U kunt bij ons een klacht indienen over:

- een gedraging van de houder, van een medewerker, of van iemand die werkt in opdracht van de houder, richting ouder of kind;
- een werkwijze of regel binnen de kinderopvangorganisatie;
- de overeenkomst tussen de houder en de ouder(s).

2.2 We vragen u om uw klacht schriftelijk bij ons in te dienen. Vindt u het lastig om uw klacht op te schrijven? Neem dan telefonisch contact op met de klachtenfunctionaris, Jannie Kamminga. Zij kan u helpen om uw klacht op papier te zetten. Dit is noodzakelijk om uw klacht formeel in behandeling te nemen. Hierdoor kunnen wij de binnengekomen klachten goed registreren, naar oplossingen zoeken en onze kwaliteit verbeteren.

2.3 Wacht niet te lang met het indienen van uw klacht. We vragen u om binnen een redelijke termijn na het ontstaan van uw klacht, deze bij ons in te dienen. Hoe eerder u uw klacht bij ons indient,

hoe beter wij deze kunnen onderzoeken en beoordelen. Hierbij zien we twee maanden alsredelijk. Behalve wanneer u ons kunt uitleggen waarom u dit later doet.

2.4 In uw klacht moeten de volgende gegevens staan:

- Datum waarop u de klacht indient
- Uw naam, adres en telefoonnummer
- De naam van de medewerker, als uw klacht gaat over een gedraging van deze medewerker
- De kinderopvanglocatie en eventueel ook de groep waar uw klacht over gaat
- Een omschrijving van de klacht

2.5 U kunt uw klacht indienen bij de klachtenfunctionaris, Jannie Kamminga. Zij is te bereiken per e-mail: jannie.kamminga@ko-koudum.nl

3. Behandeling van de interne klacht

3.1 De klachtenfunctionaris, Jannie Kamminga bevestigt schriftelijk de ontvangst van de klacht bij de klager. Zij zorgt ook voor de inhoudelijke behandeling en registratie van de klacht.

3.2 KO Koudum zorgt ervoor dat de klacht altijd zorgvuldig wordt onderzocht. De manier waarop dit gebeurt is afhankelijk van de aard en de inhoud van de klacht. Stappen die genomen kunnen worden zijn bijvoorbeeld het horen van betrokkenen (hoor en wederhoor). Of het in kaart brengen van het beleid dat van toepassing is en de uitvoering van dat beleid in de praktijk in relatie tot de klacht.

3.3 KO Koudum houdt de klager op de hoogte van de voortgang van de behandeling van de klacht.

3.4 Wanneer de klacht over een gedraging van een medewerker gaat, krijgt deze medewerker de gelegenheid om mondeling of schriftelijk te reageren.

3.5 De klachtenfunctionaris, Jannie Kamminga bewaakt de manier waarop de klacht wordt afgehandeld en de tijd die dit kost. Zij zorgt ervoor dat de klacht zo snel mogelijk wordt afgehandeld. Als er omstandigheden zijn die dit tegenhouden, dan brengt de klachtenfunctionaris de klager hiervan zo snel mogelijk op de hoogte. De klacht wordt in ieder geval binnen een termijn van zes weken afgehandeld.

3.6 De klager ontvangt van KO Koudum binnen 6 weken een schriftelijk en gemotiveerd oordeel over de klacht. Hierin staat ten minste het volgende beschreven:

- Of de klacht gegrond, ongegrond of deels gegrond is;
- De redenen waarom KO Koudum tot dit oordeel is gekomen;
- Als de klacht en het oordeel daar aanleiding te geven: welke maatregelen KO Koudum neemt en binnen welke periode deze worden uitgevoerd.

3.7 Wanneer u niet tevreden bent over het oordeel en/of de afhandeling van de interne klacht, dan kunt u uw klacht voorleggen aan het Klachtenloket Kinderopvang. Ook kunt u direct een geschil indienen bij de Geschillencommissie Kinderopvang.

4. Externe klachtafhandeling

4.1 Wordt uw klacht na afhandeling volgens onze interne klachtenregeling toch niet naar uw tevredenheid beoordeeld of afgehandeld, dan kunt u een geschil indienen bij de degeschillencommissie.nl/over-ons/commissies/kinderopvang

4.2 In de volgende twee situaties kunt u uw klacht ook direct indienen bij de Geschillencommissie, zonder eerst de interne klachtenprocedure van KO Koudum te hebben doorlopen:

- Als u niet tijdig (binnen 6 weken) een beoordeling van uw klacht van KO Koudum heeft ontvangen.
- Wanneer in redelijkheid niet van u kan worden verlangd dat u onder de gegeven omstandigheden een klacht bij KO Koudum indient. Dit is bijvoorbeeld het geval wanneer onze interne klachtafhandeling niet onafhankelijk kan plaatsvinden.

Voordat u naar de Geschillencommissie stapt, kunt u altijd contact opnemen met het [Klachtenloket Kinderopvang](#) voor gratis informatie, advies en bemiddeling.

4.3 U moet uw klacht indienen bij de Geschillencommissie binnen 12 maanden nadat u de klacht bij KO Koudum heeft ingediend.

4.4 De Geschillencommissie doet een bindende uitspraak waar u en KO Koudum zich aan moeten houden. De Geschillencommissie controleert dit ook.

5. Klachtenverslag

5.1 KO Koudum maakt over ieder kalenderjaar een klachtenverslag in de eerste 5 maanden van het daaropvolgende kalenderjaar. In dit verslag staan ten minste de volgende zaken beschreven:

- Een korte beschrijving van de klachtenregeling;
- De manier waarop de klachtenregeling onder de aandacht van ouders is gebracht;
- Het aantal en de aard van de behandelde klachten per locatie;
- De strekking van de oordelen en de aard van de getroffen maatregelen per locatie;
- Het aantal en de aard van de door de Geschillencommissie Kinderopvang behandelde geschillen.

KO Koudum maart 2026

In het verslag zijn de oordelen over de klachten niet terug te leiden naar klagers, ouders, medewerkers of andere personen, behalve wanneer het de houder (een natuurlijk persoon) zelfbetreft. Het adres van de houder wordt niet in het verslag opgenomen.

KO Koudum stuurt het klachtenverslag naar de toezichthouder van de GGD.

Dit gebeurt vóór 1 juni van het kalenderjaar volgend op het kalenderjaar waarover het verslag gaat.

KO Koudum brengt het klachtenverslag op hetzelfde moment en op passende manier ook onder de aandacht van de ouders. Daarnaast bespreekt de houder het verslag met de oudercommissie. Wanneer er in een kalenderjaar geen klachten zijn ingediend, stelt KO Koudum geen verslag op.

Protocol 'kindermishandeling en grensoverschrijdend gedrag' voor de kinderopvang

De meldcode, de meld-, overleg-, en aangifteplicht en hoe om te gaan met (seksueel) grensoverschrijdend gedrag tussen kinderen onderling

Opgesteld door BOinK in samenwerking met aandachtsfunctionarissen in de kinderopvang. Voor vragen, neem contact op met BOinK: 030-2331400

Datum: Mei 2024

Inhoud

Inleiding	3
Verantwoordelijkheden binnen kinderopvangorganisaties.....	3
Verantwoordelijkheid en taken binnen een gastouderbureau	4
Indeling van dit protocol	5
Deel 1. Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling in de thuissituatie	6
1. Inleiding	7
1.1. Wijzigingen in de meldcode	7
1.2. Definitie Kindermishandeling en huiselijk geweld	7
1.3. Leeswijzer	7
2. De meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling met afwegingskader	8
2.1. De stappen van de meldcode en het afwegingskader	10
3. Wettelijke verplichtingen	20
3.1. Beroepsgeheim en wettelijk meldrecht	20
3.2. Verantwoordelijkheid.....	20
3.3. Documentatie en vertrouwelijkheid binnen de meldcode	21
3.4. Deskundigheid eengerelateerd geweld/meisjesbesnijdenis.....	21
3.5. Verwijsindex risicojongeren	21
4. Na de melding.....	22
4.1. Interne evaluatie.....	22
Deel 2. Meldplicht bij een vermoeden van een geweld- of zedendelict door een medewerker	24
1. Inleiding	25
1.1. Melding door een medewerker over de houder zelf	25
1.2. Melding door een ouder over een medewerker of leidinggevende	25
1.3. Melding door een ouder over een gastouder/volwassen huisgenoot.....	25
1.4. Leeswijzer	25
2. Stappenplan bij een vermoeden van een geweld- of zedendelict door een medewerker	26
2.1. Toelichting op het stappenplan	27
3. Preventieve maatregelen.....	32
Deel 3. Seksueel grensoverschrijdend gedrag tussen kinderen onderling	34
1. Inleiding	35
1.1. Leeswijzer	35
2. Stappen bij signalen van seksueel grensoverschrijdend gedrag tussen kinderen onderling	36
2.1. Toelichting op de stappen.....	37
3. Seksuele ontwikkeling van kinderen en grensoverschrijdend gedrag	40
Terminologie en definitie	40

Wanneer is seksueel gedrag grensoverschrijdend?	40
4. Preventieve maatregelen.....	42
Geraadpleegde bronnen	45
Bijlagen bij deel 1, 2 en 3	46
Bijlage 1. De verschillende vormen van kindermishandeling en huiselijk geweld.....	47
Bijlage 2. Sociale kaart.....	49
Bijlage 3. Signalenlijst kindermishandeling 0- tot 4-jarigen	50
Bijlage 4. Signalenlijst kindermishandeling 4- tot 12-jarigen	55
Bijlage 5. Observatielijst	60
Bijlage 6. In gesprek met ouders en kinderen	63
Bijlage 7. Verantwoordelijkheden binnen de organisatie met betrekking tot de meldcode	66
Bijlage 8. Het kinddossier	68
Bijlage 9. Signalen die kunnen duiden op mogelijk geweld- of zedendelict door een collega	69
Bijlage 10. Een draaiboek aanleggen.....	71
Bijlage 11. Omgaan met de media	72

Inleiding

Wanneer een kinderopvangorganisatie geconfronteerd wordt met signalen van kindermishandeling in de thuissituatie, een geweld- of zedendelict door een medewerker van de kinderopvang of seksueel grensoverschrijdend gedrag door kinderen op de opvang is het van belang dat hier op een professionele manier mee wordt omgegaan. Dit protocol is, met inachtneming van geldende wetgeving, opgesteld om kinderopvangorganisaties handvatten te bieden in dit soort situaties.

Verantwoordelijkheden binnen kinderopvangorganisaties

Het is van belang dat verantwoordelijkheden van medewerkers van kinderopvangorganisaties, waar het gaat om vermoedens van kindermishandeling en grensoverschrijdend gedrag, goed zijn vastgelegd. De verantwoordelijkheden per functie¹ zijn:

- **De beroepskracht/pedagogisch medewerker** dient deskundig te zijn in het herkennen en bespreken van signalen die kunnen wijzen op huiselijk geweld en kindermishandeling. Onder signaleren wordt verstaan het waarnemen en interpreteren van aanwijzingen in gedrag en lichamelijk welzijn van het kind, in het gedrag van de ouders en in de gezinsomgeving die mogelijk wijzen op huiselijk geweld of kindermishandeling. Deze signalen dienen zo snel mogelijk te worden neergelegd bij de aandacht functionaris. De beroepskracht dient ook alert te zijn op signalen die wijzen op een geweld- of zedendelict gepleegd door een collega of signalen die wijzen op seksueel grensoverschrijdend gedrag tussen kinderen onderling. Er wordt geadviseerd om de deskundigheidsbevordering van beroepskrachten op dit onderwerp een structurele plek te geven in het scholingsplan.
- **De aandacht functionaris** heeft een centrale en adviserende rol in de stappen rond het signaleren en handelen bij vermoedens van huiselijk geweld en kindermishandeling in huiselijke kring. Het advies is daarom om een aandacht functionaris aan te stellen. Deze beroepskracht is meestal een leidinggevende of ervaren senior en dient het onderwerp huiselijk geweld en kindermishandeling binnen de instelling te borgen. Hiertoe dient de aandacht functionaris deskundig te zijn in het signaleren, handelen en delen van zorg en op de hoogte te zijn van de werkwijze van de meldcode en de afspraken binnen de eigen organisatie. De aandacht functionaris heeft tevens contact met externe partijen als bijvoorbeeld [Veilig Thuis](#). De scholing van de aandacht functionaris zou een structurele plek moeten krijgen in het scholingsplan.
- **De houder of directie** draagt de eindverantwoordelijkheid voor de uitvoering van dit protocol. De houder/directie is verantwoordelijk voor het opnemen van de meldcode in het zorgbeleid en/of veiligheidsbeleid en dat deze aansluit op werkprocessen binnen de organisatie.

De houder/directie draagt er zorg voor dat beroepskrachten binnen de organisatie op de hoogte zijn van de meldcode en er naar kunnen handelen.

De houder/directie stelt een aandacht functionaris aan en geeft deze mandaat en de ruimte deze functie naar behoren uit te oefenen.

De houder/directie is bij het vermoeden van een geweld- of zedendelict door een collega verplicht om in contact te treden met de vertrouwensinspecteur van de Inspectie van het Onderwijs en ook tot het doen van aangifte als er sprake is van een reëel vermoeden.

¹ De functies van medewerkers binnen dit protocol zijn zo generiek mogelijk beschreven. Er kan voor gekozen worden om functies te wijzigen. Hierbij moet wel rekening worden gehouden met de scheiding van (eind)verantwoordelijkheden en functieniveaus binnen de organisatie (zie ook bijlage 7).

De directie vervult daarnaast een centrale rol in de route bij signalen van een mogelijk geweld- of zedendelict door een collega en de route grensoverschrijdend gedrag tussen kinderen onderling.

Verantwoordelijkheid en taken binnen een gastouderbureau

Binnen het werkproces van een gastouderbureau spelen meer partijen een rol, daarom is hiervoor specifiek een toelichting opgenomen. De verschillende partijen zijn de gastouder met eventuele eigen kinderen en andere volwassenen in diens huishouden (huisgenoten), de (vraag)ouder met diens kind(eren) en de bemiddelingsmedewerker van het gastouderbureau. Zowel het kind dat wordt opgevangen als het kind van de gastouder kan slachtoffer zijn van huiselijk geweld en kindermishandeling en zowel dader als slachtoffer zijn van seksueel grensoverschrijdend gedrag.

Zowel de gastouder (en andere volwassenen in diens huishouden) als de (vraag)ouder als iemand anders in de directe omgeving kan dader zijn van huiselijk geweld en kindermishandeling.

- **De gastouder** dient te kunnen signaleren en deskundig te zijn in het herkennen en bespreken van signalen die kunnen wijzen op huiselijk geweld en kindermishandeling. De gastouder dient ook alert te zijn op signalen die wijzen op seksueel grensoverschrijdend gedrag tussen kinderen onderling. Deze signalen dienen zo snel mogelijk te worden neergelegd bij de bemiddelingsmedewerker. De aandachtsfunctionaris dient met de gastouder te overleggen welke rol hij/zij heeft in vervolgstappen (zoals observeren of een gesprek voeren met de vraagouder). De gastouder is eindverantwoordelijk voor de beslissing voor het doen van een melding. Deze beslissing wordt altijd in samenspraak met Veilig Thuis genomen. De verantwoordelijkheid voor het volgen van de stappen ligt bij de aandachtsfunctionaris, de directie van het gastouderbureau is eindverantwoordelijk. Een gastouderbureau wordt geadviseerd om de deskundigheidsbevordering van gastouders op dit onderwerp een structurele plek te geven in het scholingsplan.
- **De aandachtsfunctionaris** heeft een centrale en adviserende rol in de stappen rond het signaleren en handelen bij vermoedens van huiselijk geweld en kindermishandeling in huiselijke kring. Het advies is daarom om een aandachtsfunctionaris in te stellen. Deze medewerker is alert op het onderwerp huiselijk geweld en kindermishandeling en dient het onderwerp te bespreken bij intakes met gastouder en vraagouder. Daarom lijkt de bemiddelingsmedewerker de aangewezen persoon om op te treden als aandachtsfunctionaris. Hij/zij moet deskundig zijn in het signaleren, handelen en delen van zorg en op de hoogte zijn van de werkwijze van de meldcode en de afspraken binnen de eigen organisatie. Het wordt sterk aanbevolen om de aandachtsfunctionarissen hierin te scholen.
- **De houder of directie van het gastouderbureau** draagt de eindverantwoordelijkheid voor de uitvoering van dit protocol. De houder/directie is er verantwoordelijk voor dat de meldcode wordt opgenomen in het zorgbeleid en/of veiligheidsbeleid en dat deze aansluit op werkprocessen binnen de organisatie.

De houder/directie draagt er zorg voor dat de gastouders op de hoogte zijn van de meldcode en er naar kunnen handelen.

De houder/directie stelt een aandachtsfunctionaris aan en geeft deze mandaat en de ruimte om deze functie naar behoren uit te oefenen.

De houder/directie is bij het vermoeden van een geweld- of zedendelict door een collega verplicht om in contact te treden met de vertrouwensinspecteur van de Inspectie van het Onderwijs en ook tot het doen van aangifte indien er sprake is van een reëel vermoeden.

De houder/directie vervult daarnaast een centrale rol bij signalen van een mogelijk geweld- of zedendelict door een collega en de route grensoverschrijdend gedrag tussen kinderen onderling.

Gastouder en (vraag)ouder kunnen beide signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling en seksueel grensoverschrijdend gedrag tussen kinderen onderling neerleggen bij de aandachtsfunctionaris. Deze zal in beperkte mate zelf signalen kunnen herkennen aangezien hij/zij beperkt aanwezig is gedurende de opvang. In alle gevallen verzamelt de aandachtsfunctionaris signalen en zet vervolgstappen.

De taken en verantwoordelijkheden van een aandachtsfunctionaris kunnen zowel worden neergelegd bij een bemiddelingsmedewerker als bij een direct leidinggevende. Dit is afhankelijk van de grootte van het gastouderbureau en de afspraken die hierover intern worden gemaakt. Het is aan te bevelen om als gastouderbureau ten minste één aandachtsfunctionaris aan te stellen.

Indeling van dit protocol

Dit protocol bestaat uit de volgende drie delen:

1. Kinderopvangorganisaties zijn sinds 1 juli 2013 wettelijk verplicht een meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling te hebben, net als in de sectoren gezondheidszorg, onderwijs, maatschappelijke ondersteuning, jeugdhulp en justitie. Vanaf 1 januari 2019 is het daarnaast verplicht om binnen de meldcode te werken met een afwegingskader. Deze verandering in wetgeving is de aanleiding voor het opstellen van dit protocol. In deel 1 is de aangepaste meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling opgenomen.
2. Sinds 1 juli 2013 geldt er ook een meld-, overleg-, en aangifteplicht specifiek voor de kinderopvang indien een medewerker wordt verdacht van een geweld- of zedendelict. Deze meld-, overleg en aangifteplicht houdt in dat houders van kinderopvangorganisaties verplicht zijn om te overleggen met de vertrouwensinspecteur van de Inspectie van het Onderwijs bij aanwijzingen van een geweld- of zedendelict door een medewerker. Indien na dit overleg het vermoeden blijft bestaan heeft de houder ook een aangifteplicht. Ook medewerkers hebben een aangifteplicht indien het vermoeden de houder zelf betreft. Zij hebben ook de mogelijkheid om contact op te nemen met de vertrouwensinspecteur van de Inspectie van het Onderwijs. Deel 2 van dit protocol gaat uitgebreid in op de te nemen stappen in het kader van de meldplicht.
3. Deel 3 gaat in op het stappenplan wanneer er een vermoeden bestaat van seksueel grensoverschrijdend gedrag tussen kinderen onderling. Het is van belang op een zorgvuldige manier om te gaan met vermoedens hieromtrent. Kinderen ontwikkelen zich ook op seksueel gebied en bepaalde gedragingen horen bij deze ontwikkeling.

Dit protocol is speciaal toegeschreven op de kinderopvangbranche en is bedoeld voor iedereen die erin werkzaam is. Ieder deel in dit protocol is in beginsel van toepassing op verschillende situaties, hoewel niet altijd direct duidelijk hoeft te zijn welk deel van dit protocol moet worden ingezet. Het kan immers zijn dat er signalen bij een kind worden geconstateerd, maar niet duidelijk is of er thuis iets aan de hand is of dat er juist op de opvang iets is gebeurd. Daarom is stap 1 altijd: in kaart brengen van signalen. Door één protocol te hanteren wordt heel veel informatie op één plek verzameld.

NB. In dit protocol wordt meermaals gesproken over 'beroepskracht'. Hier kan pedagogisch medewerker of gastouder gelezen worden tenzij expliciet anders vermeld staat.

Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling in de thuissituatie

1. Inleiding

Dit deel van het protocol kindermishandeling gaat in op de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling (in de thuissituatie).

1.1. Wijzigingen in de meldcode

De wetgeving waarin de meldcode is vastgelegd wijzigt per 2019. Vanaf dat moment is het verplicht om met een afwegingskader te werken. Een afwegingskader beschrijft wanneer en op basis van welke overwegingen, het melden van vermoedens van huiselijk geweld en/of kindermishandeling als noodzakelijk wordt beschouwd. Het afwegingskader formuleert daarnaast wanneer hulpverlening bieden of organiseren (ook) tot de mogelijkheden behoort. Het afwegingskader is opgenomen in stap 4 van de meldcode. In stap 5 van de meldcode wordt vervolgens een beslissing genomen op basis van de afweging die gemaakt is in stap 4. De stappen 1 tot en met 3 van de meldcode wijzigen inhoudelijk niet.

1.2. Definitie Kindermishandeling en huiselijk geweld

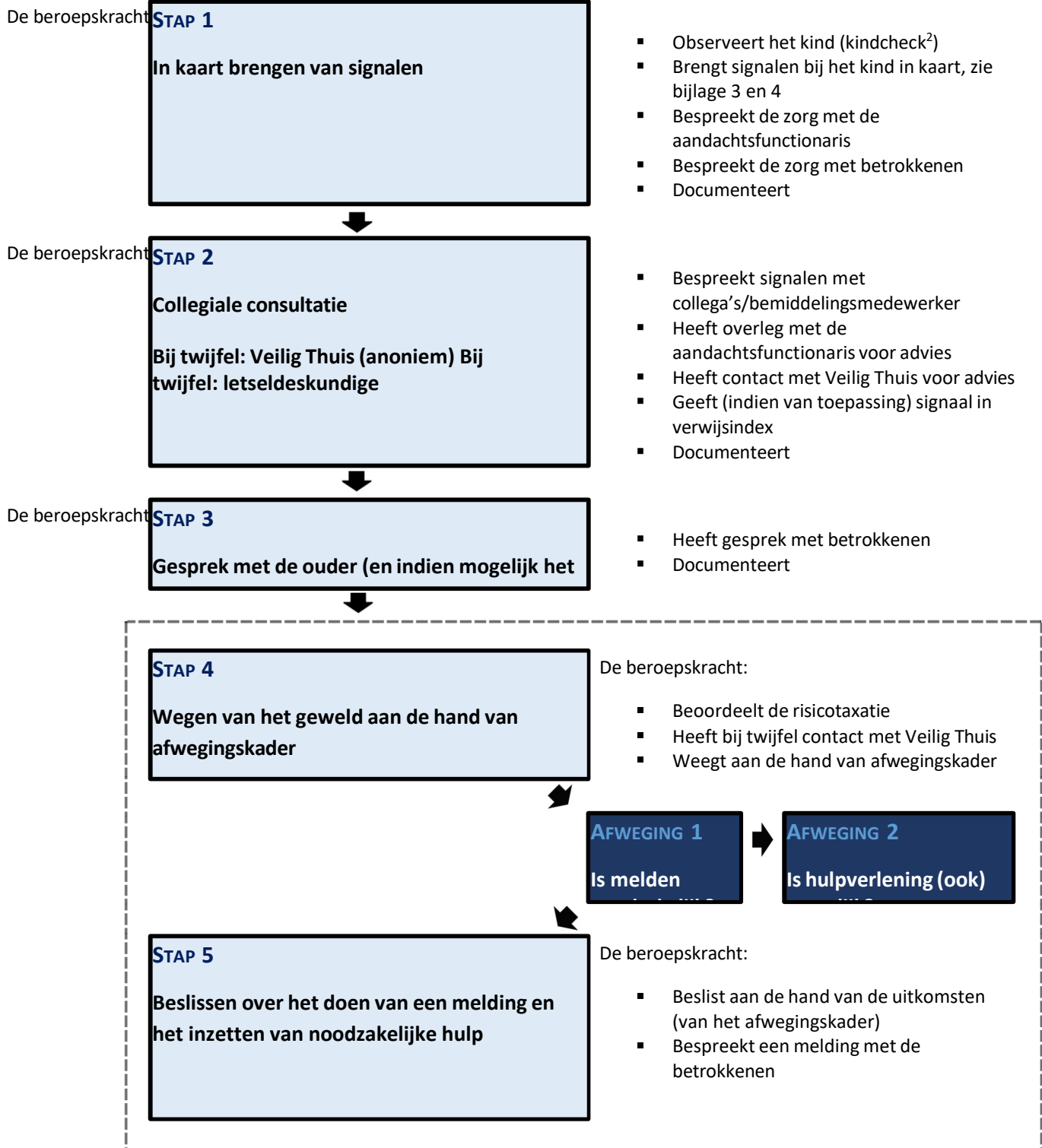
Kindermishandeling is elke vorm van voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat, actief of passief opdringen, waardoor ernstige schade wordt berokkend of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel. Kenmerken van kindermishandeling kunnen zijn: angst, onmacht, isolement, eenzaamheid en loyaliteit. Huiselijk geweld is geweld dat door iemand uit de huiselijke of familiekring van het slachtoffer wordt gepleegd. Hieronder vallen lichamelijke en seksuele geweldpleging, belaging en bedreiging (al dan niet door middel van, of gepaard gaand met, beschadiging van goederen in en om het huis). De combinatie van kinderen en huiselijk geweld betekent altijd kindermishandeling. De handelwijze bij huiselijk geweld is hetzelfde als bij kindermishandeling of een vermoeden daarvan. In bijlage 1 zijn de (definities van) verschillende vormen kindermishandeling opgenomen.

1.3. Leeswijzer

In het volgende hoofdstuk staat het stappenplan van de meldcode kindermishandeling mét afwegingskader centraal. De hoofdstukken hierna bieden meer achtergrondinformatie voor wat betreft het werken met de meldcode. Hoofdstuk drie gaat in op de wettelijke verplichtingen die samenhangen met de meldcode. In hoofdstuk vier wordt ingegaan op wat er moet gebeuren na een melding.

2. De meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling met afwegingskader

Onderstaande stappen worden in de volgende paragraaf toegelicht.

NB. Met [Veilig Thuis](#) kan op ieder moment contact opgenomen worden voor (anoniem) advies.

²De kindcheck is onderdeel van de meldcode, maar gericht op professionals die contacten hebben met volwassen cliënten en niet met hun kinderen en daarom niet beschikken over kindsignalen. In de kinderopvang kunnen feitelijk op dagelijkse basis 'kindchecks' plaatsvinden.

De meldcode in de praktijk: een voorbeeld van hoe een proces kan lopen

Stap 1

Je hebt als beroepskracht een onderbuikgevoel over een bepaald kind dat er iets niet pluis is. Signalen kunnen heel concreet zijn, maar dit hoeft niet. Het kan zijn dat je door allerlei (kleine) signalen bij elkaar opgeteld het idee hebt dat er iets mis is. Wanneer je met ouders spreekt over bepaalde zorgen hebben zij steeds excuses, bagatelliseren de zorgen en/of komen niet voldoende in actie in jouw optiek. Je blijft je zorgen maken. Je houdt de dingen die je constateert goed bij, net als de gespreksmomenten die je hebt (gehad) met ouders. Je bespreekt je zorg ook met de aandachtsfunctionaris.

Stap 2

Vervolgens ga je in gesprek met collega's. Hebben zij ook signalen geconstateerd? En wat vinden zij van de signalen die jij hebt gezien? Of in het geval van gastouderopvang neem je contact op met de bemiddelingsmedewerker. Je vraagt de aandachtsfunctionaris om advies en/of er wordt contact opgenomen met Veilig Thuis om de situatie (anoniem) voor te leggen. Over wie contact opneemt met Veilig Thuis zijn duidelijke afspraken gemaakt binnen de organisatie. Alle acties die ondernomen worden, worden goed bijgehouden in het kinddossier.

Stap 3

Op basis van de kennis die je nu hebt opgedaan, ga je in gesprek met de ouders en in sommige gevallen ook met het kind. Dit kan zo nodig met ondersteuning van de aandachtsfunctionaris, of bijvoorbeeld de bemiddelingsmedewerker of een leidinggevende. Ook hier zijn duidelijke afspraken over gemaakt binnen de organisatie. Van dit gesprek wordt een verslag gemaakt.

Stap 4

Je weegt de signalen op basis van het afwegingskader. Je beantwoordt de twee vragen: is melden noodzakelijk? En vervolgens: is hulp bieden en/of organiseren voor de ouders en het kind/de kinderen ook mogelijk? Deze hoofdvragen moeten worden beantwoord door een aantal vragen over de situatie te beantwoorden (het afwegingskader staat in onderstaande paragraaf).

Het kan zijn dat je zorgen na het gesprek met ouders zijn verminderd of zijn weggenomen. Bijvoorbeeld omdat ouders aangeven dat zij zelf hulp hebben gezocht vanwege problemen in de opvoeding waar zij tegenaan lopen en het moeilijk vinden hiermee om te gaan. In zo'n geval kan besloten worden de meldcode te stoppen. Houd goed vinger aan de pols en biedt ondersteuning aan ouders door er te zijn voor de kinderen én met ouders mee te denken over de problemen in de opvoeding die zij tegenkomen. Hiervoor kunnen ook samenwerkingspartners worden benaderd (zie in bijlage 2 de sociale kaart. Deze dient te worden aangepast/ingevuld voor de eigen situatie).

Stap 5

Je maakt de beslissing of melden bij Veilig Thuis noodzakelijk is en/of dat hulpverlening kan worden georganiseerd. Deze beslissing leg je vast in het dossier van het kind/de kinderen.

2.1. De stappen van de meldcode en het afwegingskader

De stappen die worden beschreven zijn in een bepaalde volgorde gerangschikt, maar deze volgorde staat niet vast en kan in de praktijk anders verlopen. Waar het om gaat, is dat de beroepskracht op enig moment in het proces alle stappen heeft doorlopen, voordat hij/zij besluit om al dan niet een melding te doen. Als er gedurende het doorlopen van de stappen in de meldcode geen zorgen meer bestaan dan kan de meldcode worden afgesloten. Dit wordt dan gedocumenteerd.

Stap 1: In kaart brengen van signalen

De beroepskracht brengt de signalen die een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling bevestigen of juist ontkrachten in kaart en legt deze vast. De beroepskracht legt ook alle contacten over de signalen vast, evenals de stappen die worden gezet en de besluiten die worden genomen.

Bij vroeg signalering worden signalen gezien die duiden op een zorgelijke of mogelijk bedreigde ontwikkeling. Zelden zullen deze signalen direct duidelijkheid geven over de oorzaak zoals huiselijk geweld of kindermishandeling. Het is daarom belangrijk om uit te gaan van de signalen die de beroepskracht bij het kind of in de interactie tussen ouder en kind waarneemt. Bij het signaleren van huiselijk geweld of kindermishandeling kan gebruik worden gemaakt van de signalenlijsten (bijlage 3 en 4) en de observatielijst (bijlage 5).

Het is gebruikelijk om in deze stap in gesprek te gaan met de ouder tijdens haal- en brengmomenten, tijdens een tien-minutengesprek of op een ander gepland moment. Hierbij gaat het vooral om het benoemen van feitelijkheden en zaken die opvallen. Daarnaast kan het kind in de groep geobserveerd worden alsook de ouder met het kind tijdens contactmomenten.

Alle signalen dienen te worden verzameld waardoor het duidelijker wordt welke zorgen er zijn en of deze zorgen gegrond zijn. De beroepskracht vraagt de aandachtsfunctionaris om te helpen bij het onderbouwen van de zorgen.

Het is belangrijk dat de kinderopvangorganisatie alles goed registreert. Gastouders maken hierover duidelijke afspraken met hun gastouderbureau. Alle gegevens die te maken hebben met het signaleren en handelen dienen schriftelijk te worden vastgelegd. Gespreksverslagen kunnen door betrokkenen worden ondertekend. Deze kunnen in het kinddossier worden bewaard, dat in een gesloten kast (met slot) of digitaal (met wachtwoord) wordt bewaard. Dit vanwege de privacygevoelige gegevens die worden verzameld. Bij het verwerken van deze gegevens wordt rekening gehouden met de [Algemene Verordening Gegevensbescherming](#).

Noodsituaties

Bij signalen die wijzen op acuut en zodanig ernstig geweld dat het kind of zijn gezinslid daartegen onmiddellijk moet worden beschermd, kunt u meteen advies vragen aan Veilig Thuis. Komt men daar, op basis van de signalen, tot het oordeel dat onmiddellijke actie is geboden, dan kan zo nodig in hetzelfde gesprek een melding worden gedaan zodat op korte termijn de noodzakelijke acties in gang kunnen worden gezet om de veiligheid van het kind zoveel mogelijk te waarborgen. In noodsituaties kan overigens ook contact worden gezocht met de Raad voor de

Stap 2: Collegiale consultatie en bij twijfel Veilig Thuis en/of een letseldeskundige

De beroepskracht bespreekt de signalen met de aandachtsfunctionaris. Dit is de medewerker werkzaam binnen de kinderopvangorganisatie met specifieke deskundigheid op het terrein van kindermishandeling en huiselijk geweld. Het wordt aanbevolen om bij twijfel advies te vragen aan

Veilig Thuis of een letseldeskundige. Dit is doorgaans een taak voor de aandachtfunctionaris (of dit wordt in overleg met de aandachtfunctionaris opgepakt).

Overleg is - afhankelijk van de interne afspraken van de kinderopvangorganisatie - mogelijk met de volgende interne collega's: de leidinggevende, de bemiddelingsmedewerker (van het gastouderbureau), de gedragswetenschapper, de aandachtfunctionaris of een collega uit dezelfde groep. Extern is consult mogelijk met de jeugdverpleegkundige of jeugdarts van het consultatiebureau of de GGD. Indien de kinderopvangorganisatie deelneemt aan het zorgadviesteam (ZAT) is het ook mogelijk om het kind binnen dit team te bespreken. Tevens kan worden samengewerkt met het Centrum voor Jeugd en Gezin, het buurtteam, etc.

[Consult bij Veilig Thuis of deskundige op het gebied van letselduiding](#)

Indien de aandachtfunctionaris ook maar enige twijfel heeft over de oorzaak van de situatie en/of eventuele mogelijke onveiligheid bij het kind, kan advies worden gevraagd bij Veilig Thuis of een deskundige op het gebied van letselduiding. Veilig Thuis kan een eerste weging maken of het terecht is dat er zorgen zijn over deze situatie en of er mogelijk sprake kan zijn van huiselijk geweld of kindermishandeling. Ook kan Veilig Thuis worden betrokken als er zorgen zijn over huiselijk geweld waarbij ouders c.q. meerderjarige huisgenoten betrokken zijn. Een letseldeskundige kan worden ingezet ter duiding van letsels waarbij een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling speelt. Zorgvuldig handelen vereist dat de aandachtfunctionaris bij elk vermoeden nagaat of advies moet worden gevraagd bij Veilig Thuis of een letseldeskundige.

[Consult bij zorgadviesteam](#)

Voor het bespreken in het zorgadviesteam wordt een intakegesprek met de ouders en/of aandachtfunctionaris gevoerd door het maatschappelijk werk of een ander lid van het zorgadviesteam. Door de ouder continu te betrekken en mee in overleg te treden, is de kans groter dat de ouder gemotiveerd is om de situatie te verbeteren en/of hulp te aanvaarden.

Om het kind 'open' (niet anoniem) te bespreken in het zorgadviesteam en met andere externe deskundigen is schriftelijke toestemming van de ouder vereist. Indien de beroepskracht/aandachtfunctionaris in het contact transparant en integer is, is de kans groot dat over deze zaken een open gesprek mogelijk is. In de meeste gevallen wordt toestemming door de ouder gegeven. Gespreksvaardigheid om in gesprek te gaan over zorgen en het vragen om toestemming van de ouder is een specifieke deskundigheid en kan door middel van scholing worden aangeleerd. Ook kan de beroepskracht/aandachtfunctionaris advies krijgen van Veilig Thuis of het zorgadviesteam over het in gesprek gaan met de ouder. Indien de ouder weigert, kan dit een zorgelijk signaal zijn en moet het worden meegenomen in de weging (stap 4). Het kind kan overigens anoniem worden besproken wanneer de ouder geen toestemming heeft gegeven, maar dit verdient niet de voorkeur vanwege de eventuele vervolgcacties.

Vanaf stap 2 is het raadzaam registratie in de Verwijsindex Risicjongeren te overwegen indien de kinderopvangorganisatie op dit systeem is aangesloten.

Het is belangrijk dat de kinderopvangorganisatie alles goed registreert. Alle gegevens die te maken hebben met het signaleren en handelen dienen schriftelijk te worden vastgelegd.

Stap 3: Gesprek met de ouder (en indien mogelijk met het kind)

De aandachtfunctionaris bespreekt de signalen met de ouders, en indien mogelijk met het kind. De kinderopvangorganisatie kan er echter ook voor kiezen dat het gesprek door de beroepskracht wordt gevoerd, eventueel samen met aandachtfunctionaris, bemiddelingsmedewerker of leidinggevende. In die gevallen wordt het gesprek altijd voorbereid met de aandachtfunctionaris. Ook kan tijdens de voorbereiding ondersteuning worden gevraagd aan Veilig Thuis. In de voorbereiding is het van belang

rekening te houden met emoties van de ouder(s) en het kind, zoals boosheid, verdriet en angst veroorzaakt door onmacht, loyaliteit, isolement en schaamte.

Voor het gesprek met de ouders (en eventueel het kind) kunnen de volgende stappen worden gevolgd:

1. Leg de ouders (en eventueel het kind) het doel uit van het gesprek;
2. Beschrijf de feiten die zijn vastgesteld en de waarnemingen die zijn gedaan, geef daarbij geen waardeoordeel of eigen interpretatie;
3. Nodig de ouders uit om een reactie hierop te geven. Vraag hoe ouders dit ervaren. Ga respectvol om met de emoties;
4. Kom pas na deze reactie zo nodig en zo mogelijk met een interpretatie van hetgeen er is gezien, gehoord en/of waargenomen. Leg uit waarom je het gedrag zorgelijk vindt: wat zijn de effecten voor het kind;
5. Leg het gesprek vast en laat het indien mogelijk ondertekenen door alle betrokkenen.

In de meeste gevallen is het onduidelijk wat de oorzaken zijn van de signalen. Door ouders te informeren en informatie uit te wisselen over de ontwikkeling van hun kind, kunnen zorgen verduidelijkt, ontkracht of bekrachtigd worden. Nodig de ouders expliciet uit tot het geven van hun mening en vraag door over kind gerelateerde onderwerpen in de thuissituatie. Herkent de ouder de situatie? Hoe gedraagt het kind zich thuis? Hoe reageren de ouders daarop? Hoe gaat het opvoeden thuis? Hoe reageert het kind hierop? Hoe is de ontwikkeling van het kind tot nu toe verlopen? Wat vinden de ouders daarvan? Hoe ervaren de ouders de opvoeding en hun rol als ouders?

Indien de ouders de zorgen herkennen, kan een begin worden gemaakt met het onderzoeken van kansen en oplossingen. Ouders moeten vaak eerst worden gemotiveerd zodat de zorgen over hun kind kunnen worden gedeeld. Het helpt dan om ouders meer informatie te geven over de ontwikkeling van het kind en de effecten voor het kind in de huidige situatie. Vraag naar wat het met de ouders doet. Het benoemen van hun emoties kan de motivatie tot veranderen vergroten. Maak steeds duidelijk dat jullie beiden hetzelfde doel hebben: het beste voor het kind. Als ouders niet te motiveren zijn en de zorgen blijven ontkennen is het raadzaam Veilig Thuis om advies te vragen en een melding te overwegen. Ook kan Veilig Thuis betrokken worden als er zorgen zijn over huiselijk geweld waarbij ouders c.q. meerderjarige huisgenoten betrokken zijn.

Indien wordt besloten om ook met het kind zelf te spreken, is het van belang dat het kind zich veilig genoeg voelt om het gesprek te voeren (bijlage 6). Maak hierbij de afweging of het in het belang van het kind zelf is om dit gesprek te voeren. Hierover kan ook advies worden gevraagd aan Veilig Thuis. Beloof tijdens een dergelijk gesprek nooit geheimhouding, maar geef wel aan dat de signalen serieus zullen worden afgewogen. Belangrijk is ook dat het kind niet wordt ondervraagd, maar dat het kind met name de ruimte wordt gegeven om zijn verhaal te vertellen. Zie voor tips ook de informatie op de site van de Rijksoverheid: [de handreiking participatie van kinderen 2018](#).

Stap 4: Wegen van het geweld en bij twijfel altijd raadplegen van Veilig Thuis en

Stap 5: Beslissen aan de hand van afwegingskader

De beroepskracht weegt in samenwerking met de aandachtsfunctionaris op basis van de signalen, van het (extern) ingewonnen advies en van het gesprek met de ouders het risico op huiselijk geweld of kindermishandeling. Daarnaast wordt de aard en de ernst van het huiselijk geweld of de kindermishandeling gewogen aan de hand van het afwegingskader en al dan niet in overleg met Veilig Thuis.

Voor de weging is het van belang dat in het dossier de signalen, de gesprekken en de stappen worden beschreven en vastgelegd die al zijn gezet. Bij twijfel over een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling is het verplicht om Veilig Thuis te raadplegen.

Veilig Thuis kan helpen een risicotaxatie (inschatting van risicofactoren) uit te voeren en kan helpen bepalen of het verstandig is zelf hulp te bieden of organiseren of een melding te doen.

Het is belangrijk dat de kinderopvangorganisatie alles goed registreert. Alle gegevens die te maken hebben met het signaleren en handelen dienen schriftelijk te worden vastgelegd. Leidt weging tot de conclusie dat er geen zorgen (meer) zijn, dan kan de Meldcode in stap 4 worden afgesloten.

Als de zorgen blijven bestaan dan wordt in stap 5 besloten, op basis van het afwegingskader, of melden noodzakelijk is én of het mogelijk is om passende hulp te organiseren.

Het afwegingskader

Afweging 1: Is melden noodzakelijk?

Het is van belang dat beide afwegingen in deze volgorde worden genomen. Een beroepskracht vraagt zich eerst af of melden noodzakelijk is, aan de hand het afwegingskader.

Vervolgens besluit de signalerende beroepskracht of het bieden van hulp tot de mogelijkheden van zowel deze beroepskracht als de betrokkenen behoort. Wanneer melden volgens het afwegingskader noodzakelijk is, zal de tweede beslissingsvraag over eventuele hulp en aan welke voorwaarden deze moet voldoen, in overleg met Veilig Thuis worden beantwoord.

NB. Beroepskrachten in de kinderopvang hebben geen hulpverlenende rol. Zij kunnen echter wel hulp organiseren rondom een gezin. Hiervoor kan een beroep gedaan worden op samenwerkingspartners van de kinderopvangorganisatie. Beroepskrachten kunnen ouders daarnaast ondersteunen door bijvoorbeeld extra opvang te bieden aan de kinderen en uiteraard kunnen zij aan kinderen een veilige omgeving bieden. De kinderopvang kan van grote toegevoegde waarde zijn aangezien zij goed vinger aan de pols kunnen houden. Zij zien kinderen en ouders immers zeer regelmatig. Onderlinge samenwerking en afstemming tussen sectoren (bijvoorbeeld met het onderwijs) is hierbij erg belangrijk.

Meldnormen: in welke situaties moeten beroepskrachten melden?

Beroepskrachten moeten een melding doen bij Veilig Thuis in de volgende situaties:

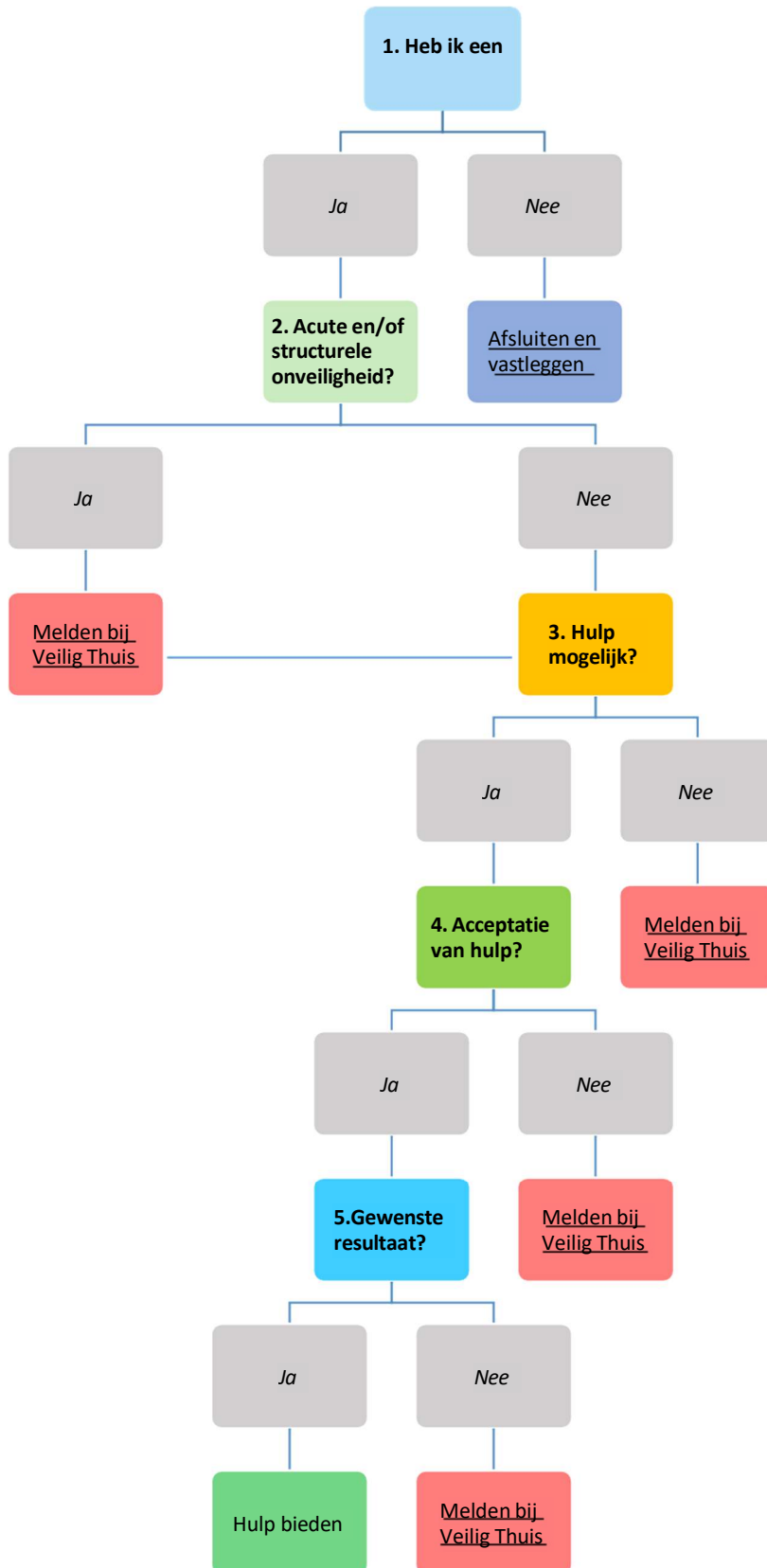
Meldnorm 1: In ALLE gevallen van *acute onveiligheid* en/of *structurele onveiligheid* en *disclosure*.

Meldnorm 2: In alle *ANDERE* gevallen waarin de beroepskracht meent dat hij, gelet op zijn competenties, zijn verantwoordelijkheden en zijn professionele grenzen, in onvoldoende mate effectieve hulp kan bieden of kan organiseren bij (risico's op) huiselijk geweld en/of kindermishandeling.

Meldnorm 3: Wanneer een beroepskracht die hulp biedt of organiseert om betrokkenen te beschermen tegen het risico op huiselijk geweld en/of kindermishandeling, constateert dat de onveiligheid niet stopt of zich herhaalt.

Het afwegingskader in beeld

Op de volgende pagina worden de stappen van het afwegingskader toegelicht.

	<p>1. <u>Heb ik op basis van de stappen 1 tot en met 4 van de meldcode een vermoeden van (dreiging van) huiselijk geweld en/of kindermishandeling?</u> Nee: Afsluiten en vastleggen in dossier Ja: Ga verder met afweging 2</p> <p><i>Als wordt ingeschat dat er géén zorgen zijn over (een dreiging van) huiselijk geweld of kindermishandeling, sluit de beroepskracht het doorlopen van de meldcode af en vermeldt deze conclusie in het kinddossier. Een veelvoorkomende situatie is dat er wel zorgen zijn, maar dat deze zorgen geen (dreiging van) huiselijk geweld of kindermishandeling betreffen. Bijvoorbeeld omdat er kindproblematiek is waargenomen in combinatie met pedagogische onmacht van ouders, echter zonder dat dit de (emotionele) veiligheid van het kind bedreigt. Ook dan sluit de beroepskracht de meldcode af en noteert deze conclusie in hetzelfde dossier. Hulp kan vervolgens worden georganiseerd, geboden en geëvalueerd voor de gesignaleerde, niet tot onveiligheid leidende, problemen.</i></p> <p><i>Wanneer een beroepskracht op basis van de stappen 1 tot en met 4 van de meldcode een vermoeden heeft van (dreiging van) huiselijk geweld en/of kindermishandeling volgt de tweede afwegingsvraag.</i></p>
Meldnor	<p>2. <u>Schat ik op basis van de stappen 1 tot en met 4 van de meldcode in dat er sprake is van acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid?</u> Nee: Ga verder met afweging 3 Ja: Melden bij Veilig Thuis. De afwegingen 3 tot en met 5 worden samen met Veilig Thuis doorlopen.</p> <p><i>Ernstige onveilige en/of schadelijke situaties dienen áltijd gemeld te worden bij Veilig Thuis, ook wanneer een beroepskracht inschat dat hij en de organisatie mogelijkheden hebben om hulp te bieden of te organiseren. Met deze melding kan Veilig Thuis vroegere, maar ook eventuele toekomstige signalen van huiselijk geweld over de betrokkenen, combineren.</i></p>
	<p>3. <u>Ben ik in staat effectieve hulp te bieden of organiseren om dreiging van (toekomstig) huiselijk geweld en/of kindermishandeling af te wenden? Bij acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid wordt deze afweging samen met Veilig Thuis doorlopen.</u> Nee: Melden bij Veilig Thuis Ja: Ga verder met afweging 4</p> <p><i>Bij effectieve hulp rondom huiselijk geweld en/of kindermishandeling is veiligheid het hoofddoel. Goede hulp bij huiselijk geweld en/of kindermishandeling is gericht op alle leden in een (gezins)systeem: minderjarigen en volwassenen, pleger(s) en slachtoffer(s). Er wordt met alle betrokkenen samengewerkt in het maken, evalueren en uitvoeren van veiligheids- en hulpplannen.</i></p>
Meldnormen 2 en 3	<p>4. <u>Aanvaarden de betrokkenen hulp om dreiging van (toekomstig) huiselijk geweld en/of kindermishandeling af te wenden en zijn zij bereid zich hiervoor in te zetten? Bij acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid wordt deze afweging samen met Veilig Thuis doorlopen.</u> Nee: Melden bij Veilig Thuis Ja: Hulp bieden of organiseren, ga verder met afweging 5.</p> <p><i>In deze afwegingsvraag staan de mogelijkheden van de betrokkenen tot het aanvaarden van hulp bij (dreigend) huiselijk geweld en/of kindermishandeling centraal. Het gaat erom dat de betrokkenen, alle leden van het (gezins)systeem, maar ook het (brede) netwerk van (informele) steunfiguren bereid en in staat zijn de voorgestelde hulp direct aan te gaan.</i></p> <p><i>In het afwegingskader leidt de vierde afwegingsvraag tot een melding indien hulp wordt afgehouden. Vaak is bij aanvang niet helemaal helder hoezeer de betrokkenen bereid en in staat zijn zich in te zetten. De redenen om de hulp te aanvaarden kunnen divers zijn. Hun motivatie kan vooral intrinsiek of extrinsiek van aard zijn. Ook de mogelijkheden van de betrokkenen en hun netwerk verschillen. Door direct en in samenwerking met de betrokkenen en ketenpartners veiligheidsafspraken en hulpverleningsafspraken te maken wordt vaak helder wat de bereidheid en de mogelijkheden van de betrokkenen zijn.</i></p> <p>5. <u>Leidt de hulp binnen de gewenste termijn tot de noodzakelijke resultaten ten aanzien van de veiligheid en/of het welzijn (herstel) van alle betrokkenen? Bij acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid wordt deze afweging samen met Veilig Thuis doorlopen.</u> Nee: (Opnieuw) melden bij Veilig Thuis. Ja: Hulp opstarten met afspraken over het volgen van toekomstige (on)veiligheid met betrokkenen en samenwerkingspartners.</p> <p><i>De beantwoording van deze afwegingsvraag leidt tot een melding bij Veilig Thuis indien wordt vastgesteld dat hulp onvoldoende resultaat oplevert: (het risico op) onveiligheid duurt voort, onveiligheid herhaalt zich of hulp stagneert.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Het gaat dus om situaties waarin hulpverleners hulp bieden bij zorgen over onveiligheid én de hulp binnen de gewenste termijn niet leidt tot de noodzakelijke resultaten ten aanzien van de veiligheid en het welzijn van de betrokkenen (en/of de ontwikkeling van minderjarigen)</i> ▪ <i>De problematiek ernstiger of groter blijkt dan verwacht</i> ▪ <i>De uitvoering van het veiligheid- en/of hulpverleningsplan is vastgelopen.</i> <p><i>Om deze laatste afwegingsvraag zorgvuldig te beantwoorden is het nodig dat binnen de hulp die beroepskrachten bieden, duidelijk is afgesproken met betrokkenen uit het (gezins)systeem en met andere hulpverleners met wie wordt samengewerkt, aan welke doelen en resultaten wordt gewerkt. Hoe en door wie wordt vastgesteld of de veiligheid voldoende is bereikt? Hoe wordt de veiligheid gemonitord en gedurende welke periode? Wanneer sprake is van een acuut onveilige situatie of structureel onveilige situatie is het van belang dat, na het doen van een melding bij Veilig Thuis, in de eerste plaats met Veilig Thuis duidelijk is besproken en afgesproken wat de termijn is (in dagen, weken of maanden) waarbinnen specifiek genoemde resultaten ten aanzien van de veiligheid behaald moeten zijn.</i></p>

Uitwerking meldnormen in vijf afwegingsvragen in stap 4 van de meldcode

Het is van belang dat goed wordt gekeken wanneer de vragen samen met Veilig Thuis moeten worden doorlopen. Als er sprake is van acute en/of structurele onveiligheid of disclosure, moet je melden bij Veilig Thuis en moeten de vragen drie tot en met vijf altijd met Veilig Thuis worden doorlopen. Indien er sprake is van 'weet het niet', ga je uit van 'Nee'.

Definities en voorbeelden acute, structurele onveiligheid en disclosure

In samenspraak met Veilig Thuis zijn de volgende definities en voorbeelden opgesteld. Onder iedere definitie staan een aantal praktijkvoorbeelden uit de kinderopvangsector.

Acute onveiligheid

Definitie	Een persoon is in direct fysiek gevaar, diens veiligheid is de komende dagen niet gegarandeerd en hij of zij heeft direct bescherming nodig.
Toelichting	Bij het afwegen van signalen van huiselijk geweld en/of kindermishandeling schat een beroepskracht allereerst en voortdurend in of een betrokkene acuut (levens)gevaar loopt. Dit betreft de aanwezigheid van fysiek of seksueel geweld (met of zonder letsel) of, in geval van zorgafhankelijke kinderen of (oudere) volwassenen, de afwezigheid van de meest basale verzorging (waaronder eten, drinken, kleding en onderdak) maar bijvoorbeeld ook het onnodig toedienen van medicijnen of het verrichten van onnodige zorg.
Voorbeelden	<ul style="list-style-type: none">▪ Door geweld toegebrachte verwonding die medische behandeling behoeft▪ (Ernstig) letsel met een vermoeden dat dit is toegebracht, of een poging daartoe▪ Poging tot verwurging▪ Wapengebruik▪ Geweld tijdens de zwangerschap▪ (Vermoeden van) seksueel misbruik of seksueel geweld of seksuele exploitatie van kinderen jonger dan 18 jaar▪ Acute bedreiging om zichzelf of een naaste (waaronder (ex)-partner, kinderen of familielid) te doden, ernstig letsel toe te brengen of hun vrijheid te benemen (familiedrama, eerwraak, vrouwelijke genitale verminking)▪ Onthouden van zorg die acuut de gezondheid bedreigt van -9 maanden tot + 100 jaar, waaronder het onthouden van voedsel▪ Als een ouder/verzorger (medische) klachten/aandoeningen bij een kind verzint/aandikt, (medische) onderzoeksgegevens betreffende bij het kind bestaande klachten en afwijkingen vervalst of in het kader van een onderzoek selectief verstrekt of (medische) klachten en afwijkingen bij het kind daadwerkelijk veroorzaakt▪ Vrijheidsbeperkende maatregel voor pleger loopt af zonder dat er afdoende veiligheidsmaatregelen genomen zijn▪ Acute onveilige situatie bestaat of zorg dreigt weg te vallen vanwege suïcidepoging, automutilatie, acuut psychiatrisch beeld, intoxicatie door alcohol of drugs▪ Noodgedwongen vlucht van huis door (dreiging van) huiselijk geweld en/of kindermishandeling.

Voorbeelden uit de praktijk van acute onveiligheid:

- Van een kind op de buitenschoolse opvang is bekend dat de ouders in scheiding liggen en dat deze scheiding moeizaam verloopt. Aan het kind is dit merkbaar in gedrag: stil, terughoudend soms angstig. Dit gedrag is duidelijk veranderd. Op een dag zijn beide ouders aanwezig op de opvang tijdens het brengen en de situatie escaleert. Vader en moeder krijgen een woordenwisseling die leidt tot een fysieke confrontatie. Dit gebeurt voor de ogen van hun eigen kind, maar ook van andere kinderen.

's Morgens wordt een kind gebracht en je merkt dat hij erg stil is. Vader heeft geen tijd en komt niet binnen maar loopt meteen terug naar zijn auto en vertrekt naar zijn werk. Het kind begint te huilen en je merkt dat hij niet wil dat je hem optilt. Normaal wil hij altijd opgetild worden dus dit valt je direct op. Als je vraagt waarom je hem niet op mag tillen zegt hij 'au'. Je tilt zijn truitje op en ziet een gesp van een riem op zijn ruggetje staan.
- De ouders van een kind zijn uit elkaar. Op de dag dat moeder en hun kind zullen verhuizen, sluit vader moeder op terwijl haar baby op de opvang is. Moeder weet zich te bevrijden en haalt haar baby op, maar wil toch gewoon terug naar huis omdat ze zich vreselijk schaamt.

Structurele onveiligheid

Definitie	Er is sprake van herhaling of voortduren van onveilige situaties of van geweld.
Toelichting	Een voorgeschiedenis van huiselijk geweld of kindermishandeling is de belangrijkste voorspeller voor voortduren van onveiligheid (plegerschap en slachtofferschap) in de toekomst. In de afweging of sprake is van structurele onveiligheid is ten minste over de volgende factoren informatie nodig: herhaling van geweld/onveiligheid, oudersignalen en eventuele kindsignalen/signalen van slachtoffers.
Voorbeelden	<ul style="list-style-type: none">▪ Minderjarigen die opgroeien bij ouders met zodanig ernstige problematiek ten gevolge van verstandelijke beperking, middelenverslaving, psychische problematiek dat de fysieke en emotionele veiligheid van het kind bij herhaling en/of voortdurend wordt bedreigd en de ontwikkelmogelijkheden van deze minderjarigen structureel ingeperkt worden.▪ Vergelijkbare situaties met kwetsbare ouderen en een mantelzorger.▪ Escalerende vormen van stalking in partnerrelaties.

Voorbeelden uit de praktijk van structurele onveiligheid:

- Een ouder komt regelmatig haar kinderen halen van de opvang met een alcoholvlucht om haar heen. Aan de kinderen is qua gedrag niets merkbaar, maar het is wel al opgevallen dat ze er onverzorgd uitzien, te kleine schoenen dragen en ongezond eten en drinken. Bij navraag blijkt dat er soms voor de kinderen helemaal geen eten in huis is.

Je merkt al langere tijd van een kind dat hij liever bij jou wil blijven en echt niet naar huis toe wil. Als je vraagt waarom het hij niet naar huis wil geeft hij aan dat mama nooit tijd voor hem heeft en altijd alleen moet eten. Moeder is alleenstaand en heeft het financieel niet breed. Er zijn verschillende schulden en moeder moet alle dagen werken om rond te kunnen komen.

kind is echter nog niet op een leeftijd dat het goed voor zichzelf kan zorgen en alleen thuis kan blijven. Moeder geeft aan dat het echt niet anders kan. Hoe kan zij immers anders nieuwe kleren of speelgoed kopen. Je hebt het al regelmatig met moeder besproken, maar ze neemt het in jouw ogen niet serieus.

- Een kind in de peutergroep is met drie jaar en tien maanden nog niet zindelijk. Moeder heeft op aandringen van de pedagogische medewerkers hierover al eerder contact opgenomen met de ouder-kind adviseur, maar komt afspraken niet na omdat ze “druk is met een verhuizing”. Het gezin staat op school bekend als problematisch, maar de school heeft hier verder geen grip op, volgens de ib-er. Moeder maakt een chaotische indruk. De ib-er geeft aan dat ze er bij moeder “niet doorheen komt”. De basisschool wil de peuter niet toelaten als het kind met vier jaar niet zindelijk is. Het kind dreigt hierdoor tussen wal en schip te vallen, wat gezien de thuissituatie niet wenselijk is. Er komt opnieuw een gesprek met moeder en de ontwikkelingsconsulent van de kinderopvangorganisatie om te bespreken dat moeder de zindelijkheidstraining met hulp van de ouder-kind adviseur moet gaan oppakken. Als zij dit niet doet, wordt contact opgenomen met Veilig Thuis.
- Op de voorschool is een kind met zeer lastig te hanteren en onveilig gedrag vertoont: volwassenen en andere kinderen pijn doen zonder aanwijsbare reden, op banken klimmen en er vanaf vallen, recht voor een kind in de zandbak gaan staan en zand in de ogen van het andere kind strooien, etc. Als dit met moeder wordt besproken, zegt zij dat er niets aan de hand is en dat het komt omdat de pedagogisch medewerkers niet streng genoeg zijn. Na veel moeizame gesprekken gaat zij akkoord met externe ondersteuning op de groep, maar ze wil beslist niet dat dit in het dossier wordt opgenomen, dan wel overgedragen aan de basisschool als het kind vier jaar wordt. Ook wil zij geen hulpverlening inschakelen of het kind verder laten onderzoeken.

Disclosure

Definitie	Slachtoffers die uit zichzelf een beroepskracht om hulp vragen of zich uiten bij (mogelijk) huiselijk geweld en/of kindermishandeling
Toelichting	Wanneer een slachtoffer, kind of volwassene, uit zichzelf een beroepskracht om hulp vraagt bij mogelijk huiselijk geweld en/of kindermishandeling of zich hierover uit zonder hulp te vragen, betekent dit veelal dat het (minderjarige) slachtoffer een acute crisis ervaart en vreest voor de veiligheid en/of het welzijn van zichzelf of gezinsleden. Het met onvoldoende voorbereiding met de ouders/pleger(s) bespreken van de (door het slachtoffer) geuite zorgen kan leiden tot (verergering van) situaties van acute of structurele onveiligheid. Dit geldt uitdrukkelijk ook voor specifieke vormen van huiselijk geweld zoals (ex)partnerstalking, huwelijksdwang, eerge relateerd geweld en ouderenmishandeling. Een professionele norm tot melden betekent in dit geval zorgvuldige afstemming over de vervolgacties tussen de beroepskracht, Veilig Thuis en het slachtoffer.

Voorbeelden uit de praktijk van disclosure:

- Je vangt als gastouder in het huis van de ouder op en speelt verstoppertje met de kinderen.
Op het moment dat jij je wil gaan verstoppen zegt een kind dat je niet in de voorraadkast mag komen. Dit is namelijk voor stoute kindjes. Als je hem vraagt waarom het voor stoute kindjes is zegt hij dat hij altijd in de kast moet als hij niet luistert. Zijn grote zus komt eraan en zegt tegen het kind dat hij dat niet van papa en mama mocht zeggen en dat als hij het weer zegt hij vanavond weer in de kast wordt opgesloten. Dan moet je maar luisteren zegt zijn grote zus. Als je aan zijn zus vraagt of zij ook wel eens in de kast moet zegt ze dat ze nu altijd luistert maar haar broertje er wel in moet zitten in het donker.

Een peuter vertelt een verhaal over een boos familielid en dat hij pijn had. Na doorvragen blijkt dat hij aan zijn piemel had gezeten en volgens het familielid was dit heel erg stout. Het familielid heeft er daarom als straf sambal op gesmeerd.

Moeder komt naar het kinderdagverblijf met een blauw oog. Ze heeft een vage verklaring dat haar man haar per ongeluk geraakt heeft, omdat hij geschrokken was: moeder was per ongeluk op de hond gaan staan. Hun peuter vertelt later die dag dat hij gezien heeft dat vader een borstel naar moeder gegooid heeft. Dit wordt met moeder besproken. Moeder

Wanneer is hulpverlening (ook) mogelijk?

Nadat is besloten of een melding noodzakelijk is zal ook worden besloten, bij voorkeur door de aandachtsfunctionaris, of de beroepskracht hulp kan bieden/organiseren (zie ook de opmerking hierover op pagina 13). Daarvoor gelden de volgende vereisten:

Vereisten voor het organiseren of bieden van goede hulp bij geweld:

- Er is voldoende zicht op (on)veiligheid
- Er is voldoende zicht op onveilige gebeurtenissen in het verleden (waaronder eerdere meldingen)
- Alle betrokken beroepskrachten hebben de focus op het stoppen van geweld en een (duurzaam) herstel van de veiligheid. Er wordt gewerkt aan het herstel van directe veiligheid en het wegnemen van de oorzaken van geweld
- Hulp is gericht op het versterken van de veerkracht en het herstel van de schade die is veroorzaakt door (de dreiging van) huiselijk geweld en/of kindermishandeling bij de betrokkene(n)
- Er is sprake van een gezamenlijke analyse en plan met doelen en evaluatiemomenten van de beroepskrachten. Dit plan is op maat gemaakt met *alle* betrokkenen binnen het gezin of huishouden, waarbij de doelen van begeleiding en/of hulpverlening helder zijn gesteld
- Indien meerdere beroepskrachten betrokken zijn, zijn er afspraken over samenwerking en casusregie op de veiligheid (en multidisciplinaire) hulpverlening.

Hulp bieden/organiseren is onvoldoende mogelijk indien de beroepskracht binnen de (samenwerkings) mogelijkheden van diens organisatie:

- Onvoldoende zicht heeft op (on)veiligheid in het heden
- Onvoldoende zicht kan krijgen op onveilige gebeurtenissen in het verleden (waaronder eerdere meldingen)
- Onvoldoende mogelijkheden heeft om passende en samenhangende hulp te bieden met veiligheid als resultaat
- Constateert dat onveiligheid niet stopt of zich herhaalt.

3. Wettelijke verplichtingen

3.1. Beroepsgeheim en wettelijk meldrecht

Algemene zwijgplicht

Iedere beroepskracht die individuele cliënten³ (jeugd)hulp, zorg, steun of een andere vorm van begeleiding biedt heeft een beroepsgeheim. Dit geldt ook voor beroepskrachten in de kinderopvang. Deze zwijgplicht, zoals het beroepsgeheim ook wel wordt genoemd, verplicht de beroepskracht om, kort gezegd, geen informatie over kinderen en ouders aan derden te verstrekken, tenzij daarvoor toestemming bestaat. Voor de kinderopvang geldt dat hiervoor dus toestemming van ouders noodzakelijk is. Doel van het beroepsgeheim is de drempel voor de toegang tot de hulpverlening zo laag mogelijk te maken en de cliënt het vertrouwen te geven dat hij vrijuit kan spreken. Het beroepsgeheim of de zwijgplicht is een belangrijke voorwaarde voor effectieve hulpverlening. De vertrouwensrelatie is van wezenlijk belang. Toch kunnen er situaties zijn waarin de problematiek zo ernstig is dat het doorbreken van het beroepsgeheim noodzakelijk is. Dit is het geval bij ernstige vormen van huiselijk geweld of kindermishandeling, waarbij de betrokkenen zelf niet of onvoldoende mee kunnen of willen werken.

Wettelijk meldrecht

Iedere beroepskracht met een beroepsgeheim of een andere zwijgplicht heeft het wettelijk recht om, zo nodig zonder toestemming van (de ouders van) hun cliënt, vermoedens van kindermishandeling of huiselijk geweld, bij Veilig Thuis te melden. Daarnaast omvat het meldrecht het recht voor de beroepskracht om, zonder toestemming van de cliënt, op verzoek van Veilig Thuis informatie over betrokkene te verstrekken. De regels voor het verbreken van het beroepsgeheim gelden voor alle situaties waarin een cliënt zich in een ernstige situatie bevindt. Voor een zorgvuldige besluitvorming is het noodzakelijk dat de beroepskracht de situatie, voordat hij zijn besluit neemt, bespreekt met een deskundige collega en zo nodig ook (op basis van anonieme cliëntgegevens) advies vraagt aan Veilig Thuis. Verder is het van belang dat de aanwezigheid van voldoende relevante feiten of signalen en zorgvuldige verzameling van deze feiten en signalen aantoonbaar is, en dat er een zorgvuldige en concrete afweging van belangen is geweest.

NB: Het wettelijk meldrecht geldt ook als er alleen meerderjarigen bij het huiselijk geweld zijn betrokken.

3.2. Verantwoordelijkheid

In de meldcode dient de organisatie vast te leggen wie binnen de organisatie de stappen doorloopt. In bijlage 7 is opgenomen wie welke verantwoordelijkheden heeft binnen een kinderopvangorganisatie. Deze verantwoordelijkheden kunnen worden vertaald naar de eigen organisatie. Daarnaast moet de organisatie in de meldcode vastleggen wie eindverantwoordelijk is voor de beslissing om wel of geen melding te doen.

Jaarlijks overleg

In de meldcode dient de organisatie vast te leggen dat een van de aandachtsfunctionarissen minimaal eenmaal per jaar overleg voert met de directie of de bestuurder van de organisatie om, op basis van een kort schriftelijk jaarverslag van de aandachtsfunctionaris, te bezien op welke wijze de implementatie en de werking van de meldcode in het komend jaar kan worden bevorderd en welk aandeel de directie/bestuurder en de aandachtsfunctionaris hierin zullen hebben.

³In dit hoofdstuk wordt gesproken over 'cliënt(en)' omdat het algemene wetgeving betreft voor de verschillende sectoren die werken met de meldcode. Voor de kinderopvang gaat het uiteraard om kinderen en hun ouders.

Overleg over scholing van de medewerkers

In het jaarlijks overleg, zoals hierboven bedoeld, adviseert de aandachtsfunctionaris in ieder geval ook over de wijze waarop de directie/bestuurder in het komend jaar vorm zou kunnen geven aan zijn in de wet vastgelegde verantwoordelijkheid voor scholing van de medewerkers die met de meldcode moeten werken.

3.3. Documentatie en vertrouwelijkheid binnen de meldcode

Het is belangrijk dat de kinderopvangorganisatie alle gegevens die te maken hebben met het signaleren en handelen schriftelijk vast legt. Binnen kinderopvangorganisaties dienen er afspraken te worden gemaakt wie hiervoor verantwoordelijk is. Dit geldt voor iedere stap bij het doorlopen van de meldcode. Tevens is het van belang dat er met de gegevens vertrouwelijk wordt omgegaan.

In het geval van signalen die kunnen duiden op kindermishandeling wordt geadviseerd dit in het kinddossier op te nemen (zie bijlage 8). Het kinddossier wordt bewaard in een gesloten kast of digitaal achter een wachtwoord. Gespreksverslagen kunnen door betrokkenen worden ondertekend.

3.4. Deskundigheid eengerelateerd geweld/meisjesbesnijdenis

Er gelden specifieke aandachtspunten als er sprake is van (een vermoeden van) eengerelateerd geweld. Zo dient men in deze zaken altijd een deskundige te raadplegen, omdat het collectieve karakter van deze vorm van geweld specifieke expertise vraagt. U kunt een op het gebied van eengerelateerd geweld deskundige raadplegen of Veilig Thuis.

Bij acute bedreiging van de veiligheid worden de stappen versneld, zo nodig binnen een uur. Denk hierbij aan (vermoedens van) een gedwongen huwelijk, achterlating, eerwraak die op (zeer) korte termijn dreigt plaats te vinden. Niet ingrijpen kan leiden tot moeilijk of niet omkeerbare situaties. Neem in dergelijke gevallen direct contact op met een aandachtsfunctionaris eengerelateerd geweld bij de politie of een andere in uw eigen meldcode vermelde deskundige op dit specifieke terrein.

3.5. Verwijsindex risicojongeren

De verwijsindex heeft tot doel om beroepskrachten uit verschillende organisaties die met hetzelfde kind te maken hebben met elkaar in contact te brengen als zij beiden risico's signaleren met betrekking tot, kort gezegd, een veilige ontwikkeling naar volwassenheid van het kind. Doel daarvan is te komen tot een gezamenlijke aanpak van de problematiek van het kind en zijn gezin. De organisatie moet zijn medewerkers op de hoogte stellen van de meldingsprocedure voor de Verwijsindex Risicojongeren. Dit geldt alleen voor organisaties die bevoegd zijn een melding te doen in dit systeem.

4. Na de melding

Een melding is geen eindpunt. Als de kinderopvangorganisatie een melding doet bespreekt de beroepskracht/aandachtsfunctionaris in zijn contact met Veilig Thuis ook wat hij/zij zelf, na de melding (binnen de grenzen van zijn gebruikelijke taakuitoefening) kan doen om het kind of de gezinsleden te beschermen en te ondersteunen. De betrokkenheid van de beroepskracht bij het kind en ouders en mogelijke gezinsleden houdt niet op na de melding. Er wordt verwacht dat de beroepskracht, naar de mate van zijn mogelijkheden, het kind blijft ondersteunen en beschermen.

Uiteraard gebeurt dit in overleg met Veilig Thuis om zo tot een gemeenschappelijke aanpak te komen.

Veilig Thuis houdt degene die de melding heeft gedaan op de hoogte van de uitkomsten van het onderzoek en van de acties die in gang worden gezet.

Wanneer er sprake is van (een vermoeden van) kindermishandeling in de thuissituatie van één van de kinderen van de kinderopvangorganisatie kan dit ook impact hebben op de (andere) beroepskrachten en andere kinderen. Het is belangrijk dat de betreffende kinderopvangorganisatie hier aandacht aan besteedt, bijvoorbeeld in teamoverleggen of tijdens intervisie.

4.1. Interne evaluatie

Het is belangrijk dat de toepassing van de meldcode systematisch wordt geëvalueerd. Dit kan de aandachtsfunctionaris, leidinggevende en/of directie op zich nemen. Aangeraden wordt dat de uitvoering van de evaluatie door een ander wordt gedaan dan degene die zelf actief binnen het proces is geweest. Zo nodig worden verbeteringen in afspraken en/of procedures aangebracht.

Geanonimiseerde gegevens met betrekking tot het vermoeden van kindermishandeling worden geregistreerd. Deze gegevens worden door de directie op een centraal punt bewaard. De gegevens worden geregistreerd en bewaard om bijvoorbeeld in kaart te kunnen brengen hoe vaak vermoedens van kindermishandeling binnen de gehele kinderopvangorganisatie voorkomen en op welke wijze daarmee wordt omgegaan.

Het is belangrijk dat de kinderopvangorganisatie alles goed registreert. Alle gegevens die te maken hebben met het signaleren en handelen dienen schriftelijk te worden vastgelegd.

Meld-, overleg- en aangifte plicht bij een vermoeden van een geweld-
delict door een medewerker of houder

1. Inleiding

Sinds juli 2013 geldt er een meld-, overleg- en aangifte plicht in de kinderopvang wanneer er aanwijzingen bestaan van een geweld- of zedendelict tegen een kind door een medewerker. Heeft een houder aanwijzingen van seksueel of ander geweld tegen een kind door een werknemer of gastouder? Dan moet de houder hierover in overleg gaan met de [vertrouwensinspecteur van de Inspectie van het Onderwijs](#). De vertrouwensinspecteur overlegt met de houder of aangifte bij de politie nodig is. Zo ja, dan onderzoekt de politie of de werknemer of gastouder een misdrijf heeft gepleegd.

Medewerkers moeten bij aanwijzingen van een geweld- of zedendelict tegen een kind door een collega contact opnemen met hun werkgever. Vermoedt de medewerker dat de houder zich hier schuldig aan maakt, dan moet de medewerker aangifte doen bij de politie (zie 1.1.). Ouders kunnen met aanwijzingen van geweld tegen een kind ook contact opnemen met de vertrouwensinspecteur. Het is aan de houder (= het bevoegd gezag binnen de kinderopvangorganisatie) om te regelen of de houder zelf in contact treedt met de vertrouwensinspecteur of dat een leidinggevende (bijvoorbeeld een locatiemanager of directeur) dat namens hem/haar doet. Daar waar 'houder' in het stappenplan staat, kan daarom ook de gedelegeerde persoon worden gelezen.

1.1. Melding door een medewerker over de houder zelf

Indien de medewerker aanwijzingen heeft dat de houder zelf een geweld- of zedendelict begaat (of heeft begaan) en een kind hiervan het slachtoffer is, dan is de medewerker verplicht tot het doen van aangifte bij de politie. Hij/zij kan hierover in overleg treden met de vertrouwensinspecteur. De vertrouwensinspecteur kan de medewerker begeleiden bij het doen van aangifte.

1.2. Melding door een ouder over een medewerker of leidinggevende

Indien een ouder aanwijzingen heeft dat een medewerker of leidinggevende een geweld- of zedendelict begaat (of heeft begaan) en een kind hiervan het slachtoffer is, dan kan de ouder contact opnemen met de vertrouwensinspecteur. Daarnaast heeft de ouder de (reguliere) rechtsplicht om bij een redelijk vermoeden van een strafbaar feit aangifte te doen bij de politie.

De vertrouwensinspecteur zal de ouder adviseren om contact op te nemen met een leidinggevende van de kinderopvanginstelling. Betreft het de leidinggevende dan is het advies om contact op te nemen met de houder. Zodra de kinderopvangorganisatie door de ouder is geïnformeerd, ontstaat voor hem/haar de meldplicht.

1.3. Melding door een ouder over een gastouder/volwassen huisgenoot

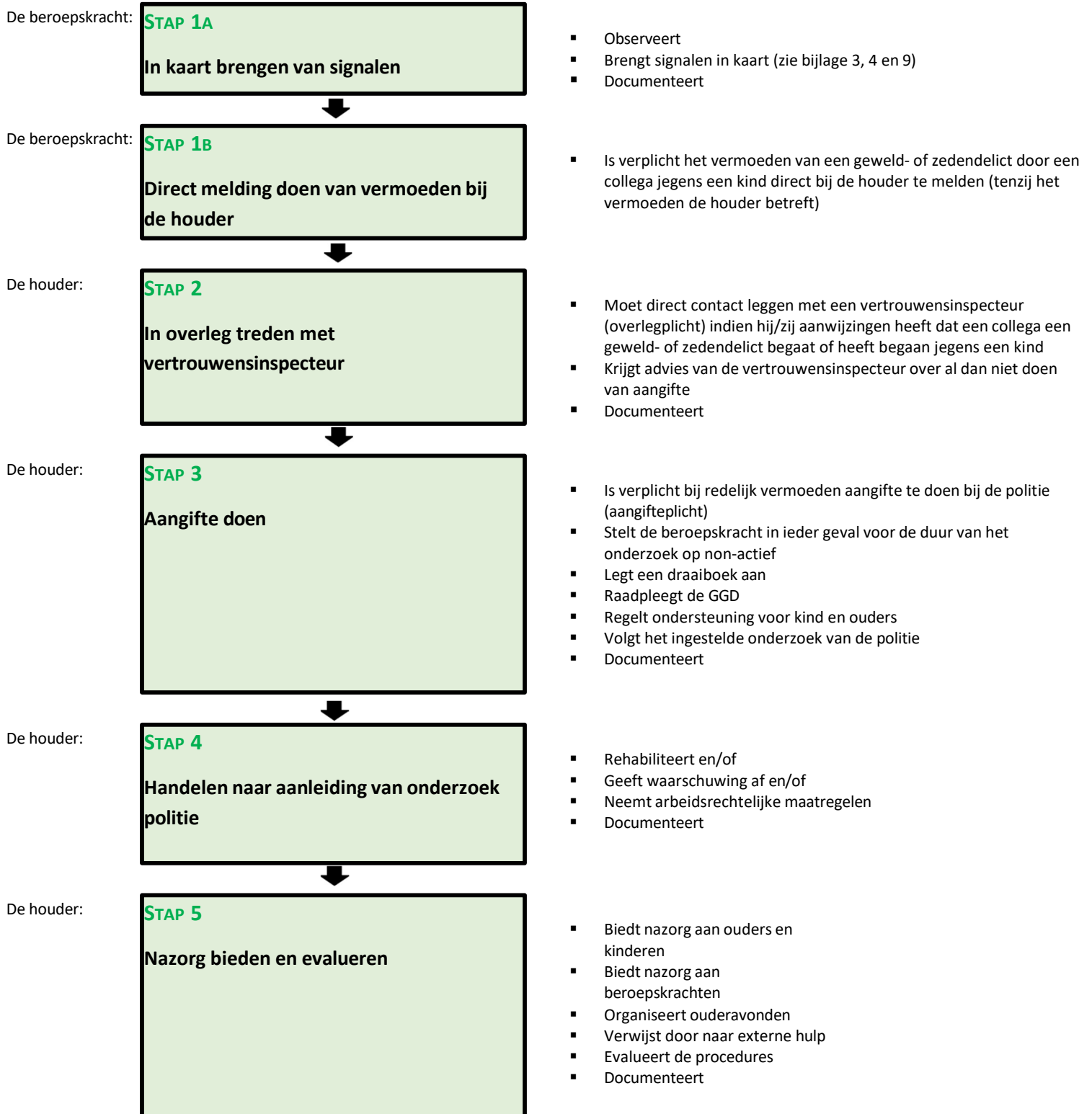
De situatie binnen de gastouderopvang wijkt af van de situatie in een kindercentrum. De gastouder werkt alleen, er is in de meeste gevallen geen arbeidsrelatie met het gastouderbureau en vaak is er regelmatig een volwassen huisgenoot aanwezig in de woning waar de kinderen worden opgevangen. Hoewel de bemiddelingsmedewerker van het gastouderbureau de gastouder begeleidt, is de kans op signalering door de bemiddelingsmedewerker zelf gering vanwege haar/zijn beperkte aanwezigheid tijdens opvanguren. De melding van een vermoeden van een mogelijk geweld- of zedenmisdrijf zal daarom in de praktijk vooral worden gedaan door de ouder. Zie hiervoor paragraaf 1.2.

1.4. Leeswijzer

Dit deel gaat eerst in op het stappenplan wanneer er een vermoeden bestaat dat een medewerker een geweld- of zedendelict heeft gepleegd tegen een kind. Daarnaast komen er preventieve maatregelen aan bod.

2. Stappenplan bij een vermoeden van een geweld- of zedendelict door een medewerker

Onderstaande stappen worden in de volgende paragraaf toegelicht.

2.1. Toelichting op het stappenplan

Stap 1A: Signaleren

De beroepskracht of bemiddelingsmedewerker heeft een vermoeden of een signaal opgevangen of iemand laat doorschemeren dat er iets niet goed zit in de relatie tussen het kind en een collega werkzaam binnen de kinderopvangorganisatie.

De signalerende beroepskracht zal eerder ongewenste omgangsvormen van een collega naar een kind signaleren dan direct misbruik constateren. Niet in alle gevallen waarin beroepskrachten menen dat er niet goed met kinderen wordt omgegaan door een collega, is er sprake van een mogelijk geweld- of zedendelict. Desondanks mag niet aan deze signalen voorbij worden gegaan en zal onderzocht moeten worden wat er bij het kind wordt gesignaleerd.

De beroepskracht of bemiddelingsmedewerker dient altijd direct de houder op de hoogte te stellen van zijn/haar twijfels en niet zelf een afweging te maken.

Vermoedens zijn er in uiteenlopende gradaties. Als de beroepskracht of bemiddelingsmedewerker zich met een vermoeden over een collega geconfronteerd ziet, moeten de volgende acties ondernomen worden:

- Raadpleeg de signalenlijsten in bijlage 3, 4 en 9
- Documenteer wat is waargenomen
- Leg het signaal direct bij de houder neer

Stap 1B: Direct melding doen van vermoeden van geweld- of zedendelict jegens een kind bij houder Wanneer een beroepskracht of bemiddelingsmedewerker vermoedt dat een collega binnen de kinderopvangorganisatie zich schuldig maakt aan kindermishandeling moet de beroepskracht of bemiddelingsmedewerker dit direct melden bij de houder. Deze stap wordt zorgvuldig gedocumenteerd.

In het stappenplan wordt er van uitgegaan dat een beroepskracht of een bemiddelingsmedewerker een mogelijk vermoeden van kindermishandeling door een collega direct meldt bij de houder. In de praktijk kunnen ook de volgende personen deze melding van vermoeden van kindermishandeling door een medewerker doen:

a. Melding door het kind

Als de melding van een geweld- of zedendelict afkomstig is van een kind, is opvang en steun voor het kind het eerste aandachtspunt. De beroepskracht bij wie het slachtoffer de klacht meldt, is verplicht dit meteen te melden bij de houder. Deze laat weten discreet te zullen handelen, maar belooft geen geheimhouding aan het kind. Naast Veilig Thuis worden zo nodig anderen ingeschakeld voor hulp. De ouders van het betrokken kind worden geïnformeerd. Aan de ouders wordt eveneens opvang en steun geboden. Het waarborgen van het gevoel van veiligheid van het kind is het uitgangspunt van dit handelen.

b. Melding door de ouder

Als de melding van de ouders komt, moet deze melding altijd serieus worden genomen. Feiten en constateringingen zullen bij ouders worden nagevraagd. De beroepskracht geeft de melding direct door aan de houder. De ouder kan bij een redelijk vermoeden ook zelf contact opnemen met een vertrouwensinspecteur van de Inspectie van het Onderwijs.

c. Melding door derden

Als de melding van derden komt, dient uitgezocht te worden over welke informatie deze persoon/personen precies beschikt/beschikken en waarop deze informatie is gebaseerd. De beroepskracht geeft de melding door aan de houder.

Melding over leidinggevende

Wanneer de melding van toepassing is op de leidinggevende dient door de constaterende beroepskracht direct de houder te worden ingeschakeld.

Melding over de houder/directie

Een bijzondere situatie betreft het geval dat het vermoeden het gedrag van de houder/directie zelf betreft. Het gaat hierbij immers om de situatie waarin het niet meer mogelijk is om intern hogerop melding te doen. In dat geval is de constaterende beroepskracht verplicht om aangifte te doen bij de politie. De beroepskracht kan hierover in overleg treden met de vertrouwensinspecteur van de Inspectie van het Onderwijs. De vertrouwensinspecteur kan de beroepskracht begeleiden bij het doen van aangifte.

Stap 2: In overleg treden met vertrouwensinspecteur

De houder is verplicht om direct in overleg te treden met een vertrouwensinspecteur van de Inspectie van het Onderwijs.

De vertrouwensinspecteur gaat samen met de houder na of er een redelijk vermoeden bestaat en adviseert de houder over aangifte. Wanneer er geen sprake is van een redelijk vermoeden, is nader onderzoek redelijkerwijs niet aan de orde. De houder zal in gesprek gaan met betrokkenen om de mogelijk verstoorde werkhouding te herstellen. Indien de uitkomst is dat er een redelijk vermoeden bestaat van een gewelds- of zedendelict dan heeft de houder een aangifteplicht.

De houder is verantwoordelijk voor de registratie in deze stap.

Aangifteplicht voor houder

Indien de houder aangifte doet, treedt de vertrouwensinspecteur terug. Indien de houder weigert om aangifte te doen terwijl de vertrouwensinspecteur concludeert dat er een redelijk vermoeden bestaat, geldt de volgende escalatieladder:

1. Coördinator vertrouwensinspecteurs van de Inspectie van het Onderwijs probeert de houder te overreden
2. Hoofdinspecteur van de Inspectie van het Onderwijs probeert de houder te overreden
3. Hoofdinspecteur van de Inspectie van het Onderwijs legt contact met de burgemeester (het college van B&W) van de betreffende gemeente
4. De burgemeester zal de (zeden)politie inschakelen dan wel andere activiteiten vanuit zijn bevoegdheden initiëren.

NB. Het is aan de houder om te regelen of de houder zelf meteen in contact treedt met de vertrouwensinspecteur of dat een leidinggevende of locatiemanager dat namens de houder doet.

Stap 3: Aangifte doen

Indien na het overleg met de vertrouwensinspecteur blijkt dat er een redelijk vermoeden bestaat van een geweld- of zedendelict, dan heeft de houder een aangifteplicht.

Als deze stap wordt gezet, is er vanzelfsprekend nog steeds geen sprake van 'schuld' van de beroepskracht over wie het vermoeden is geuit: 'beschuldigd' staat niet gelijk aan 'schuldig'.

In geval van een reëel vermoeden neemt de houder, naast het doen van aangifte, de volgende maatregelen:

- a. Stelt de beroepskracht in ieder geval voor de duur van het onderzoek op non-actief
- b. Legt een draaiboek aan
- c. Raadpleegt Veilig Thuis en/of lokale GGD
- d. Regelt opvang van en/of ondersteuning voor kind(eren) en ouders

a. Stelt de beroepskracht in ieder geval voor de duur van het onderzoek op non-actief

In geval van een reëel vermoeden van een mogelijk geweld- of zedenmisdrijf, wordt de betreffende betrokken persoon in ieder geval voor de duur van het onderzoek op non-actief gesteld.

Als het een gastouder betreft, is er meestal geen sprake van een arbeidsrelatie tussen gastouder en gastouderbureau. De houder dient, omdat het een vermoeden betreft, maatregelen te treffen die er voor zorgen dat de betreffende gastouder gedurende het onderzoek geen kinderen opvangt.

Daarnaast dienen de maatregelen zodanig te zijn dat een gastouder eveneens gerehabiliteerd kan worden indien uit het onderzoek van de politie blijkt dat de vermoedens niet juist zijn. Ook is het van belang mee te nemen dat een gastouder bij meerdere gastouderbureaus kan zijn ingeschreven.

Bovenstaand geldt ook voor een vrijwilliger binnen de kinderopvangvoorziening.

b. Draaiboek aanleggen

De houder, of degene die in opdracht van de houder met deze taak belast is, draagt zorg voor een zorgvuldige procedure en legt een draaiboek aan (zie bijlage 10).

c. Raadplegen Veilig Thuis en/of GGD

Veilig Thuis kan de kinderopvangorganisatie adviseren en ondersteuning bieden. Ook de GGD kan worden geraadpleegd. Voor adressen van de lokale GGD zie de sociale kaart in bijlage 2.

d. Het regelen van opvang voor kind(eren) en ouders

- Voor de ondersteuning voor het kind en de ouders kan een beroep worden gedaan op een instelling als de GGD of Veilig Thuis. (Het calamiteitenteam van) GGD is gespecialiseerd in het begeleiden van organisaties bij calamiteiten. In overleg met ouders en GGD en/of Veilig Thuis, wordt bezien of de opvang in de kinderopvangorganisatie kan worden gecontinueerd dan wel dat er een andere oplossing moet worden geboden
- De kinderopvangorganisatie informeert de ouders van het betreffende kind over de mogelijkheid aangifte te doen bij de politie
- De houder of directie houdt contact, toont betrokkenheid en informeert de ouders regelmatig over de voortgang van het onderzoek en andere zaken die voor de ouders van belang zijn
- De ouders van de overige kinderen moeten worden geïnformeerd. Er kan gekozen worden om kinderen elders onder te brengen. Veilig Thuis kan worden ingeschakeld voor advies hoe bijvoorbeeld te handelen met de eigen kinderen van de beroepskracht.

Na het doen van aangifte stelt de politie in de regel een onderzoek in. De politie voert gesprekken met alle betrokkenen. Het initiatief voor het instellen van een onderzoek ligt bij de politie. De houder en directie dienen het onderzoek van de politie te volgen en zelf geen stappen te ondernemen die indruisen tegen de bewijslast van de politie.

Stap 4: Handelen naar aanleiding van het onderzoek van de politie

Het onderzoek van de politie kan leiden tot verschillende uitkomsten. Afhankelijk van deze uitkomsten heeft de houder, directie of leidinggevende verschillende mogelijkheden om te handelen.

Rehabilitatie van de medewerker

De politie kan op grond van het verrichte onderzoek constateren dat er geen aanleiding is om aan te nemen dat er sprake is van een geweld- of zedendelict. De betrokken beroepskracht, die voor de duur van het onderzoek geschorst of op non-actief was gesteld, wordt door de houder of directie van de organisatie in zijn functie in ere hersteld. In een dergelijke situatie moeten het belang van de beroepskracht en het algemeen belang worden afgewogen en zou het bijvoorbeeld wenselijk kunnen zijn de betreffende beroepskracht binnen de kinderopvangorganisatie over te plaatsen.

Indien na het onderzoek van de politie blijkt dat er een klacht is ingediend op valse gronden, kan de directie de betrokken beroepskracht een rehabilitatietraject aanbieden. De directie kan dan tevens maatregelen nemen tegen degene die valselyk een beschuldiging heeft geuit. Dit kan variëren van de eis dat excuses worden aangeboden, tot schorsing of tot verwijdering.

Waarschuwing afgeven

De houder of directie kan besluiten tot het geven van een schriftelijke waarschuwing, met de mededeling dat herhaling van het ongewenste gedrag arbeidsrechtelijke gevolgen heeft. Die waarschuwing kan dan worden opgenomen in het personeelsdossier.

Arbeidsrechtelijke maatregelen

Wanneer de houder of directie constateert dat er op grond van het verrichte onderzoek van de politie aanleiding is om aan te nemen dat kindermishandeling heeft plaatsgevonden, neemt de houder/directie maatregelen van arbeidsrechtelijke aard, zoals ontslag wegens een dringende reden op grond van art. 677 en art. 678 boek 7 BW, of ontbinding van de arbeidsovereenkomst via de kantonrechter (art. 685 boek 7 BW).

In het geval dat het een gastouder betreft, dient de overeenkomst tussen het gastouderbureau en de gastouder per direct te worden beëindigd, evenals de overeenkomst tussen de gastouder en ouder. In geval er een arbeidsovereenkomst bestaat tussen de gastouder en ouder, dan geldt ontslag zoals boven beschreven.

In het geval dat het een vrijwilliger betreft, wordt de samenwerking per direct opgezegd.

Alle beslissingen worden zorgvuldig afgewogen en zorgvuldig geregistreerd door de houder of directie.

Stap 5: Nazorg bieden en evalueren

Het is belangrijk dat de kinderopvangorganisatie nazorg biedt aan alle betrokkenen. Ook het evalueren van de genomen stappen is belangrijk om in mogelijke toekomstige situaties adequaat te kunnen handelen.

Nazorg

Nazorg aan betrokken ouders en hun kinderen kan worden geboden door middel van ouderavonden, het uitnodigen van deskundigen daarbij of specifieke doorverwijzing. De kinderopvangorganisatie kan zich hier in laten adviseren door de GGD. Voor de kinderen kan, als dit nodig is of als de ouders van de kinderen dit nodig achten, extra hulp worden ingezet.

Het is belangrijk om bijzondere aandacht te hebben voor de psychische belasting van de overige beroepskrachten naar aanleiding van bovenstaand traject. Wanneer er getuigen zijn onder de beroepskrachten kan met hen apart worden besproken wat nodig is om het gebeurde te verwerken. Bij hen kunnen gevoelens van boosheid, onmacht, verdriet, schaamte en schuldgevoel een rol spelen. Andere beroepskrachten kunnen ook kampen met deze gevoelens. Hier kan aandacht aan worden besteed in de teamoverleggen en daar waar nodig ook individueel.

Als binnen een kinderopvangorganisatie een incident plaatsvindt, is de kans groot dat ook de media hier van op de hoogte raken. Het is verstandig van tevoren zorgvuldig te overwegen hoe er wordt omgegaan met de pers (zie bijlage 11).

Evalueren

Het is belangrijk het gehele proces en de verschillende stappen te evalueren. Dit is de verantwoordelijkheid van houder of directie.

- De houder of directie evalueert met medewerkers dat wat er gebeurd is en de procedures die zijn gevolgd
- Zo nodig wordt de zaak doorgesproken met andere betrokkenen
- Zo nodig worden verbeteringen in afspraken en/of procedures aangebracht
- Geanonimiseerde gegevens met betrekking tot het vermoeden van kindermishandeling worden gedocumenteerd. Deze gegevens worden door de directie op een centraal punt bewaard
- Blijf alert op signalen. Mogelijk zijn er meer slachtoffers.

3. Preventieve maatregelen

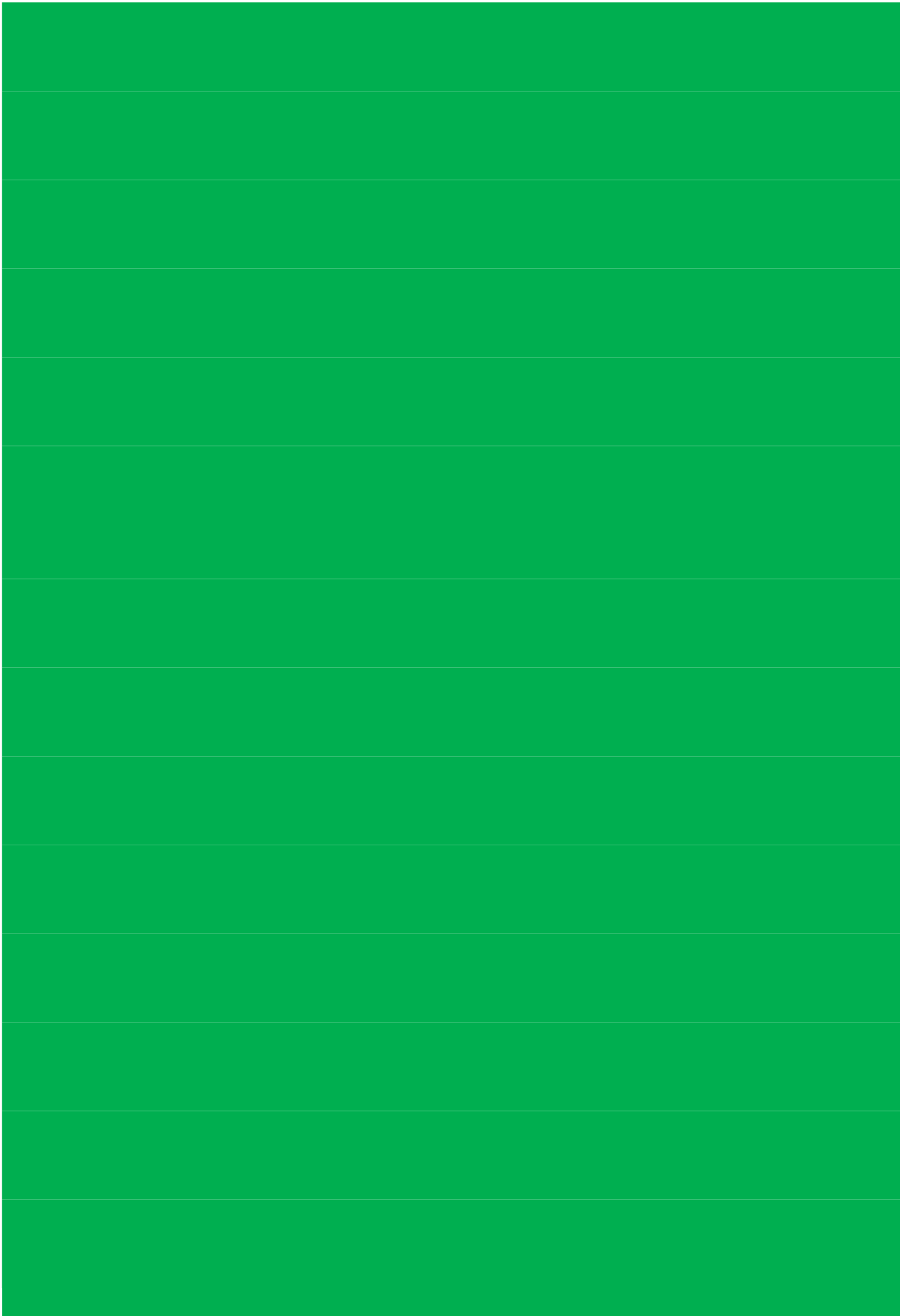
Vanuit de Wet kinderopvang is het een vereiste voor dagopvang en bso dat het risico op grensoverschrijdend gedrag door beroepskrachten, beroepskrachten in opleiding, stagiairs, vrijwilligers en overige aanwezige volwassenen zoveel mogelijk wordt beperkt. De organisatie kan verschillende preventieve maatregelen nemen die het risico op grensoverschrijdend gedrag van een beroepskracht kunnen verminderen:

Scholing: ongewenste omgangsvormen en signalen van seksueel misbruik moeten worden opgemerkt. Beroepskrachten kunnen hierop geschoold worden.

Screening personeel: de wervings- en selectieprocedure van beroepskrachten moet strikt worden uitgevoerd. Screening van personeel door de werkgever moet beginnen bij de sollicitatieprocedure. Heeft de werknemer gaten in zijn/haar cv? Heeft hij goede referenties? Waarom is hij/zij weggegaan bij zijn vorige werkgever? Dit zijn allemaal vragen die beantwoord en beoordeeld moeten worden wil een kandidaat verder gaan in een procedure.

Transparant werken: informeer ouders tijdens het intakegesprek dat er wordt gewerkt met de meldcode. Benoem duidelijk dat er een meldplicht is voor wanneer er vermoedens zijn van een mogelijk geweld- of zedendelict door een collega en dat er een stappenplan wordt gehanteerd wanneer er een vermoeden is van seksueel grensoverschrijdend gedrag tussen kinderen onderling. Informeer ouders bij wie zij binnen de organisatie terecht kunnen. Dit zou bijvoorbeeld de aandachtsfunctionaris kunnen zijn.

Open cultuur: het moet gewoon zijn elkaar aan te spreken of te bevragen en te overleggen met de leidinggevenden over vermoedens. De kinderopvangorganisatie dient tijd in te plannen voor regelmatig overleg, werkbegeleiding en intervisie.

grensoverschrijdend gedrag tussen kinderen onderling

1. Inleiding

Seksualiteit is een wezenlijk onderdeel van de ontwikkeling van jeugdigen naar volwassenheid. Binnen de kinderopvangorganisatie verdienen thema's als intimiteit en seksualiteit professionele aandacht. Door op een goede manier aandacht te besteden aan het onderwerp seksualiteit kan de kinderopvangorganisatie niet alleen bijdragen aan de ontwikkeling van kinderen, maar ook bijdragen aan het voorkómen van grensoverschrijdende seksuele incidenten.

Kinderen die naar de kinderopvang gaan, moeten in de eerste plaats fysiek veilig zijn en zich ook zo voelen, ook op het gebied van seksualiteit. Daarnaast hebben zij, afhankelijk van hun leeftijd en situatie, ondersteuning nodig bij hun ontwikkeling op het gebied van intimiteit en seksualiteit. Wat door kinderen én beroepskrachten 'normaal' wordt gevonden op het gebied van seksualiteit is steeds aan verandering onderhevig. Veel meer dan vroeger speelt de beeldvorming in de media daarbij een rol.

Binnen de kinderopvangorganisatie is het belangrijk dat beroepskrachten de kennis hebben en over vaardigheden beschikken om kinderen in hun ontwikkeling te begeleiden en daarmee ook in hun seksuele ontwikkeling.

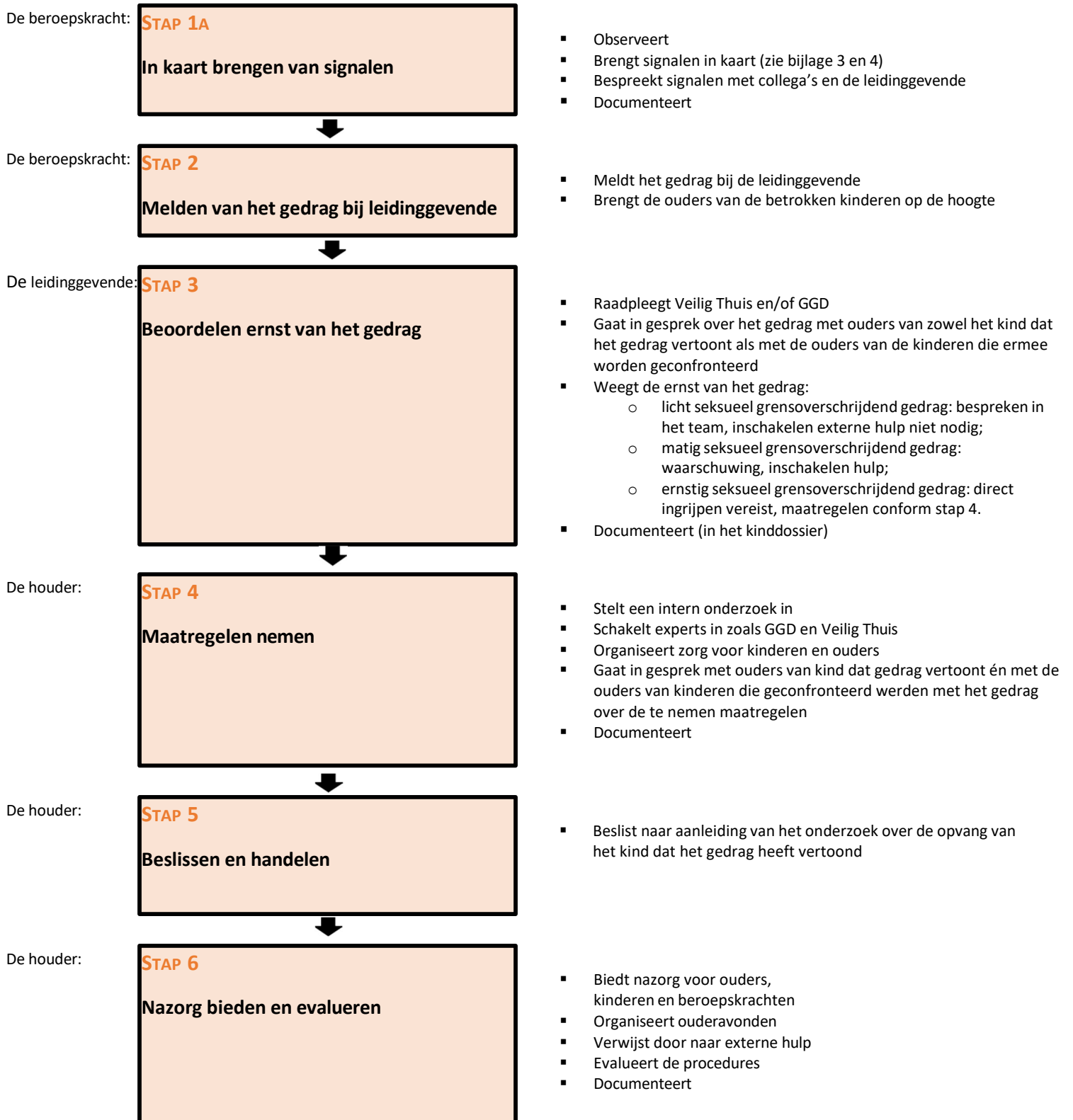
Beroepskrachten vinden het vaak lastig jonge kinderen pedagogisch te begeleiden bij hun seksuele ontwikkeling. Hoe maak je het thema bespreekbaar en hoe voorkom je seksueel grensoverschrijdend gedrag? En, wat moeten beroepskrachten doen én laten bij vermoedens van seksueel grensoverschrijdend gedrag op de groep? Als beroepskrachten weten welke factoren binnen de groep seksueel grensoverschrijdend gedrag beïnvloeden, kunnen ze hierop inspelen om ongewenst gedrag te voorkomen.

1.1. Leeswijzer

In dit deel komt aan de orde wat te doen wanneer er een vermoeden bestaat van seksueel grensoverschrijdend gedrag tussen kinderen onderling. Er wordt aandacht besteed aan de seksuele ontwikkeling van kinderen en wanneer gedrag daadwerkelijk grensoverschrijdend is. Ook worden preventieve maatregelen beschreven.

2. Stappen bij signalen van seksueel grensoverschrijdend gedrag tussen kinderen onderling

Onderstaande stappen worden in de volgende paragraaf toegelicht.

2.1. Toelichting op de stappen

Stap 1: In kaart brengen van signalen

Wanneer er signalen zijn dat een kind of meerdere kinderen seksueel grensoverschrijdend gedrag hebben vertoond en dat een ander kind hier mee geconfronteerd is of slachtoffer van is geworden, is het belangrijk dat deze signalen in kaart worden gebracht en goed worden geïnterpreteerd. Soms zal iets vrij duidelijk zijn aan te merken als ontoelaatbare handeling, maar vaker zal het gaan om minder duidelijke signalen die niet direct te duiden zijn.

Het is belangrijk om deze signalen serieus te nemen. De beroepskrachten kunnen met elkaar onderzoeken wat zij bij de kinderen merken. Door met collega's of de bemiddelingsmedewerker te overleggen en van gedachten te wisselen, kan een signaal beter worden beoordeeld. De volgende acties kunnen helpen de signalen te onderbouwen:

- Raadpleeg de signalenlijst uit de handleiding (zie bijlage 3 en 4)
- Bespreek de signalen met collega's of de bemiddelingswerker, aandachtsfunctionaris, leidinggevende of gedragswetenschapper
- Vraag een gesprek aan met de leidinggevende

Leg de mogelijke signalen vast (in het kinddossier, zie bijlage 8). Als de beroepskracht vervolgens twijfelt of concludeert dat er sprake is van seksueel grensoverschrijdend gedrag dan is het belangrijk dit te melden bij de leidinggevende conform stap 2.

Stap 2: Melden van het gedrag

Wanneer de beroepskracht signalen heeft dat een kind of meerdere kinderen seksueel grensoverschrijdend gedrag hebben vertoond en dat een ander kind hiermee geconfronteerd is of slachtoffer van is geworden, dan is het belangrijk dit te melden bij de leidinggevende.

De ouders van de kinderen die het gedrag vertonen of ermee zijn geconfronteerd moeten op de hoogte worden gebracht.

Het is belangrijk dat de kinderopvangorganisatie alles goed registreert (in het kinddossier). Alle gegevens die te maken hebben met het signaleren en handelen, dienen schriftelijk te worden vastgelegd.

Privacywetgeving dient hierbij in acht te worden genomen.

Stap 3: Beoordelen ernst van het gedrag

De leidinggevende is in overleg met de directie verantwoordelijk voor een eerste beoordeling van de voorgelegde situatie. Daarbij zal in het algemeen de beroepskracht die het gedrag heeft gemeld en eventueel collega's, worden gehoord. Ook Veilig Thuis, CJG, ZAT of de GGD kan hiervoor worden ingeschakeld. Hierbij wordt de ernst van het gedrag bepaald.

Wanneer wordt geconstateerd dat er geen sprake is van leeftijdsadequaat gezond gedrag, wordt gecategoriseerd hoe ernstig het gedrag is. Bij alle vormen van seksueel grensoverschrijdend gedrag dienen de ouders van zowel het kind dat het gedrag vertoont als het kind dat met het gedrag is geconfronteerd te worden geïnformeerd. Het is belangrijk om met ouders in gesprek te blijven gedurende het proces. Daarnaast dient bij alle vormen gekeken te worden of het seksueel overschrijdende gedrag een signaal is van onderliggende problematiek.

Er kunnen verschillende gradaties grensoverschrijdend gedrag worden onderscheiden:

- a. *Licht seksueel grensoverschrijdend gedrag* kan worden gezien als een noodzakelijke stap om normen en waarden te leren kennen en zal bij veel kinderen op bepaalde momenten in de

ontwikkeling voorkomen. Het is nodig dat de beroepskracht dit gedrag begrenst, hierop reageert en hierover spreekt met ouders.

- b. *Matig seksueel grensoverschrijdend gedrag* is ontoelaatbaar; het is belangrijk om een duidelijk verbod in te stellen. Aan het kind moet worden uitgelegd dat dit gedrag niet mag en er moet worden uitgelegd waarom dit niet mag. De betrokken kinderen kunnen in de groep worden geobserveerd. Belangrijk is dat er met de kinderen wordt gecommuniceerd en dat ouders actief betrokken worden. De leidinggevende overlegt met Veilig Thuis, een gedragswetenschapper of externe hulpverlening of advies noodzakelijk is.
- c. *Ernstig seksueel grensoverschrijdend gedrag* vereist dat er direct wordt ingegrepen. Er moeten maatregelen worden genomen die kunnen garanderen dat het gedrag niet meer kan voorvallen. De houder dient ingelicht te worden om verdere stappen te kunnen ondernemen, ook omdat de houder eindverantwoordelijk is voor alle interne en externe communicatie. Bij ernstig seksueel grensoverschrijdend gedrag dient stap 4 te worden ingezet.

Ook voor deze stap geldt, dat alle signalen en stappen goed worden vastgelegd in het kinddossier.

Stap 4: Maatregelen nemen

De houder bepaalt welke maatregelen moeten worden genomen wanneer er sprake is van ernstig seksueel grensoverschrijdend gedrag.

De volgende maatregelen kunnen worden genomen:

- a. Het instellen van een intern onderzoek. Het is belangrijk nauw samen te werken met expertorganisaties zoals Veilig Thuis, het zorgadviesteam en de GGD. Bij ernstige zaken is het aan te bevelen een onderzoeksteam te vormen waar vertegenwoordigers van de kinderopvangorganisatie en externe deskundigen deel van kunnen uitmaken. Dit onderzoeksteam kan het incident onderzoeken en de directie advies geven hoe te handelen. Het aanleggen van een draaiboek kan structuur bieden bij de uitvoer van het onderzoek (zie bijlage 10)
- b. Het regelen van ondersteuning voor het kind en de ouders
- c. Aanbieden van excuses voor falend toezicht/onveilige situatie vanuit de kinderopvang. Hierbij wordt tevens benadrukt dat wordt onderzocht hoe verbeteringen binnen de kinderopvangorganisatie kunnen worden doorgevoerd om mogelijke herhaling te voorkomen
- d. Aanbieden van opvang en professionele hulp voor alle kinderen en hun ouders die op welke wijze dan ook betrokken zijn geweest bij het grensoverschrijdende seksuele gedrag.

Emotionele begeleiding van de direct betrokken ouders is noodzakelijk

- e. Indien een kind seksueel grensoverschrijdende handelingen heeft uitgevoerd bij een ander kind dan is het belangrijk gesprekken te voeren met beide partijen ouders en gezamenlijk te komen tot oplossingen. Creëer van beide partijen ouders 'bezorgde ouders' en zoek naar een gezamenlijk belang. De kinderopvangorganisatie vertegenwoordigt de belangen van alle kinderen. Dat kan betekenen dat de kinderopvangorganisatie beslissingen neemt die één van beide partijen niet zint. De kinderopvangorganisatie kan tegen het volgende dilemma aanlopen: gaat een kind van de kinderopvang af of niet? En is dat op basis van een besluit van de kinderopvangorganisatie of van de ouders (opzeggen plaatsingsovereenkomst)? Belangrijk is de ouders altijd te informeren over de gemaakte keuze en deze te beargumenteren
- f. Afscherming van het kind dat het grensoverschrijdende gedrag heeft vertoond.

De leidinggevende en/of houder/directeur draagt zorg voor een zorgvuldige procedure en registreert dit in het betreffende kinddossier.

Stap 5: Beslissen en handelen

De beoordeling van het incident en het advies uit het (eventuele) interne onderzoek kunnen leiden tot verschillende uitkomsten. Afhankelijk van deze uitkomsten heeft de houder verschillende mogelijkheden om te handelen richting het kind dat het seksueel grensoverschrijdende gedrag heeft vertoond.

a. Het kind blijft op de groep

Wanneer de houder/directie constateert dat er op grond van het verrichte onderzoek geen aanleiding is aan te nemen dat het gedrag zich zal herhalen of dat de aanwezigheid van het kind volgens betrokken partijen bedreigend is voor andere kinderen, kan in overleg met betrokken ouders, worden besloten het kind op de betreffende groep van de kinderopvangorganisatie te laten.

b. Het kind gaat naar een andere groep of kinderopvangorganisatie

De houder/directie kan besluiten dat het in het belang is van het kind en/of de kinderen die met het gedrag geconfronteerd zijn, dat het kind naar een andere groep binnen de betreffende kinderopvangorganisatie, naar een andere locatie of naar een geheel andere kinderopvangorganisatie gaat. De houder/directie kan hierin de ouders adviseren en eventueel contact opnemen met een andere kinderopvangorganisatie. Ook kunnen ouders zelf de conclusie trekken dat hun kind naar een andere locatie of kinderopvangorganisatie gaat.

c. Het inzetten van hulp

Met advies van Veilig Thuis en in overleg met de ouders kan hulpverlening voor het kind worden ingezet.

d. Melding bij Veilig Thuis

De houder/directie doet een melding bij Veilig Thuis (conform de meldcode in deel 1). Het gedrag van het kind kan namelijk ook op andere problematiek wijzen.

Stap 6: Nazorg bieden en evalueren

Aanbevolen wordt het personeel persoonlijk te informeren. Daarnaast kunnen alle betrokkenen zo spoedig mogelijk over het seksueel overschrijdende gedrag op de hoogte worden gebracht middels een brief of een gezamenlijke (ouder)bijeenkomst. De directie is verantwoordelijk voor de nazorg en de evaluatie.

Er kan informatie worden gegeven over de concrete maatregelen die getroffen zijn ten aanzien van het kind of de kinderen die met het gedrag geconfronteerd werden. Ook kan aangegeven worden welke concrete maatregelen er ten aanzien van het kind dat het gedrag vertoonde genomen zijn en het verdere verloop van het onderzoek.

Als bij een kinderopvangorganisatie een incident plaatsvindt, is er een kans dat ook de media hiervan op de hoogte raken. Het is verstandig van tevoren zorgvuldig te overwegen hoe hiermee zal worden omgegaan (zie bijlage 11).

Het is belangrijk het gehele proces en de verschillende stappen te evalueren:

- De houder evalueert met beroepskrachten en eventueel andere betrokkenen wat er is gebeurd en de procedures die zijn gevolgd
- Zo nodig wordt de zaak ook doorgesproken met andere (externe) betrokkenen
- Zo nodig worden verbeteringen in afspraken en/of procedures aangebracht

- Geanonimiseerde gegevens met betrekking tot het seksueel grensoverschrijdend gedrag worden geregistreerd. Deze gegevens worden door de houder/directie op een centraal punt bewaard conform geldende privacywetgeving.

3. Seksuele ontwikkeling van kinderen en grensoverschrijdend gedrag

Ieder kind maakt in zijn algemene ontwikkeling een seksuele ontwikkeling door. In zijn eigen tempo, wanneer hij daar aan toe is, verkent hij zijn eigen lichaam en dat van anderen. Baby's hebben intimiteit en liefdevolle aanraking nodig voor een gezonde ontwikkeling. Zij zijn heel zintuiglijk ingesteld. Huidcontact is belangrijk. Zo ontdekken zij hun lichaam. Naarmate ze ouder worden ontdekken ze verschillen tussen zichzelf en anderen en worden zij nieuwsgierig naar andere kinderen. Bij het verkennen van hun lichaam kunnen ook lustgevoelens ontstaan. Dit is een normaal onderdeel van de ontwikkeling. Peuters kunnen vanuit hun nieuwsgierigheid vragen stellen over thema's als waar baby's vandaan komen en doen onschuldige seksuele spelletjes zoals doktertje spelen. Dit hoort allemaal bij de seksuele ontwikkeling. Vaak is het voor volwassenen een meer beladen onderwerp dan voor kinderen. Het is dus van belang dat de opvoeder vanuit een 'kinderbril' het gedrag van het kind bekijkt. Hoort het bij de ontwikkeling en leeftijdsfase of niet?

Als twee kinderen samen spelen, is het van belang te kijken of het spel met wederzijdse instemming plaatsvindt. Ook is het belangrijk dat de kinderen in min of meer dezelfde fase zitten. Als er een groot leeftijdsverschil is tussen kinderen, zitten ze in verschillende ontwikkelingsfasen en hebben dus ook andere behoeftes.

Als twee kinderen van vier jaar samen doktertje spelen, doen ze dat omdat ze alle twee in dezelfde fase zitten: een fase waarin ze hun lichaam en gevoelens aan het ontdekken zijn. Een ouder kind, bijvoorbeeld van tien jaar, dat met een kind van bijvoorbeeld vier jaar doktertje speelt scheelt in zijn seksuele ontwikkeling te veel jaar van het kind van vier. Een kind van tien jaar is die fase van ontdekking al lang voorbij. Hij is aan het begin van de puberteit en beleeft seksualiteit op een andere manier. 'Te ver gaan' is in dat geval seksueel grensoverschrijdend gedrag waarbij de oudste door zijn emotioneel en fysieke overwicht de ander tot handelingen aanzet die hij niet kan weigeren en/of waar de ander niet aan toe is. Bovendien kan er bij zo'n leeftijdsverschil ook sprake zijn van manipulatie waarbij de ander wordt gedwongen iets te doen wat hij niet wil.

Seksueel gedrag van kinderen wordt over het algemeen geaccepteerd binnen bepaalde grenzen. Maar die grenzen kunnen voor een ieder anders liggen. Dat is afhankelijk van de eigen waarden en normen van de beroepskracht, de waarden en normen van de kinderopvangorganisatie en/of de waarden en normen van de ouders. Het is belangrijk dat de beroepskrachten binnen de kinderopvangorganisatie hierover met elkaar in gesprek gaan en blijven.

Terminologie en definitie

Bij seksueel grensoverschrijdend gedrag gaat het om seksueel gerichte aandacht tot uiting komend in non-verbaal, verbaal of fysiek gedrag, dat zowel opzettelijk als niet opzettelijk kan zijn. De gedragingen worden door het kind dat ze ondergaat, als ongewenst ervaren. Meestal is er sprake van machtsongelijkheid tussen de kinderen. Degene die het ondergaat bepaalt of het gedrag ongewenst is. Dit kan van kind tot kind verschillend zijn. Bij seksuele intimidatie is er sprake van gedrag dat gekenmerkt wordt door eenzijdigheid, ongewenstheid of dwang.

Wanneer is seksueel gedrag grensoverschrijdend?

Bij het signaleren van grensoverschrijdend seksueel gedrag is het belangrijk dat de beroepskracht vertrouwt op zijn intuïtie, op zijn gevoel: wat is dit raar/wat is er met dit kind aan de hand? De signalenlijsten (bijlage 3 en 4) en de observatielijst (bijlage 5) kunnen als hulpmiddel dienen om de

signalen in kaart te brengen. Het is belangrijk het kind zorgvuldig te observeren en na te gaan: waarom vind ik dit, wat zie ik nog meer bij dit kind? Een volgende essentiële stap is het bespreken van deze signalen met een collega, leidinggevende of aandachtsfunctionaris.

Ondanks het feit dat seksuele spelletjes of het verkennen van het lichaam door kinderen bij kinderen bij de gewone seksuele ontwikkeling horen, zijn er ook grenzen bij (seksueel getinte) spelletjes tussen kinderen onderling. Voor alle leeftijden geldt dat alle lichamelijke spelletjes waarbij kinderen elkaar pijn doen, te ver gaan.

*Er zijn meerdere criteria op basis waarvan je kan bepalen of seksueel gedrag grensoverschrijdend is. Als aan één van deze criteria **niet** voldaan is, is er mogelijk sprake van seksueel grensoverschrijdend gedrag. Deze criteria zijn:*

1. **Criterium 1 toestemming:** om van een gezond seksueel contact te kunnen spreken, moeten beide partijen daar toestemming voor hebben gegeven. Maar om toestemming te kunnen geven, moet men oud, wijs of geïnformeerd genoeg zijn om in te kunnen schatten:
 - Wat er precies gaat of kan gebeuren
 - Wat de consequenties kunnen zijn
 - Of het gebruikelijk is binnen een bepaalde groep of in de gegeven situatie.Toestemmen houdt bovendien meer in dan ja-knikken op een simpel verzoek en mag niet verward worden met geen verzet plegen.
2. **Criterium 2 vrijwilligheid:** een gezond seksueel contact gebeurt altijd op vrijwillige basis. Er mag geen sprake zijn van dwang, geweld, manipulatie, dreiging of groepsdruk.
3. **Criterium 3 gelijkwaardigheid:** om van een gezond seksueel contact te kunnen spreken, moet er een gelijkwaardige relatie bestaan tussen de betrokkenen. Dit betekent dat er een zeker evenwicht moet zijn tussen beide partijen op het gebied van onder meer leeftijd, kennis, intelligentie, aanzien, macht, levenservaring, ontwikkelingsniveau en status.

Andere criteria: ontwikkeling, context en zelfrespect

Er zijn nog enkele andere criteria op basis waarvan je kan bepalen of seksueel (getint) gedrag grensoverschrijdend is. Zo is er bijvoorbeeld sprake van seksueel grensoverschrijdend gedrag als het seksueel gedrag niet aangepast is aan de context of als het gedrag van weinig zelfrespect getuigt.

Voorbeelden: een kind dat in het openbaar zijn penis toont of masturbeert.

Daarnaast is er de vraag of het gedrag aangepast is aan de leeftijd of de ontwikkelingsfase. Is dat niet het geval, dan is er sprake van seksueel grensoverschrijdend gedrag. Voorbeelden:

- Een 8-jarige die naar porno zoekt op het internet
- Een 10-jarige die geslachtsgemeenschap heeft met een 12-jarige

4. Preventieve maatregelen

Vanuit de Wet kinderopvang is het een vereiste voor dagopvang en bso dat het risico op grensoverschrijdend gedrag door kinderen zoveel mogelijk wordt beperkt. Kinderopvangorganisaties en gastouderbureaus kunnen preventieve maatregelen nemen die seksueel overschrijdend gedrag kunnen verminderen. Het is belangrijk een pedagogische visie op seksualiteit te ontwikkelen.

Deskundigheid op het gebied van seksualiteit en de ontwikkeling van kinderen: het is belangrijk te zorgen voor voldoende deskundigheid van de beroepskrachten op het vlak van normale seksuele ontwikkeling van kinderen en seksueel grensoverschrijdend gedrag. Agendeer met enige regelmaat het thema seksualiteit. Op deze manier wordt het belang hiervan aangegeven en wordt seksualiteit als een normaal onderwerp gezien. Dit kan bijvoorbeeld in teamoverleg, werkoverleg, kind- bespreking en intervisie.

Inzicht in de risicofactoren: organisaties kunnen een inventarisatie van risicofactoren maken: welke factoren beïnvloeden mogelijk het risico op seksueel grensoverschrijdend gedrag? De organisatie kan maatregelen nemen om de geconstateerde risico's op te heffen of te beperken en hierop beleid en praktijk aan te passen.

Hanteren van gedragsregels: de kinderopvangorganisatie kan afspraken maken over hoe de organisatie wil dat beroepskrachten en kinderen met elkaar omgaan. Dit geldt voor zowel kinderen onderling, als voor het contact tussen beroepskrachten en kinderen. Het is belangrijk deze gedragsregels te implementeren en actueel te houden. Belangrijk daarbij is dat bij de totstandkoming van deze gedragsregels niet alleen beroepskrachten, maar ook de kinderen die hier zelf over mee kunnen praten betrokken zijn. Regels zouden gevisualiseerd kunnen worden en op verschillende plaatsen in de groep kunnen hangen. Ook kunnen de gedragsregels worden opgenomen in de voorlichtingsbrochures van de kinderopvangorganisatie.

Aandacht voor communicatie van kinderen: onderstaand zijn een aantal voorbeelden opgenomen van hoe met en door kinderen gecommuniceerd kan worden in relatie tot seksueel gedrag. Betrek ouders bij de (gespreksvoering rondom) deze onderwerpen:

- Geef zelf het goede voorbeeld: stel eigen grenzen, respecteer die van anderen (ook die van kinderen) en reageer als iemand een grens overschrijdt
- Zorg voor voldoende momenten waarin een open gesprek met kinderen mogelijk is en kinderen zich vrij voelen iets aan de orde te stellen
- Leer kinderen de meest gangbare woorden voor de geslachtsdelen. Anders kunnen ze - indien nodig - niet onder woorden brengen wat ze hebben meegemaakt. Maak hier binnen het team afspraken over
- Leer kinderen dat er maar een paar mensen zijn die hen bloot mogen aanraken. En dat ze het moeten vertellen als iemand anders dat doet
- Leer kinderen nee te zeggen en weg te gaan als iemand hen aanraakt op een manier die ze niet prettig vinden. [Dit filmpje](#) kan hierbij ondersteunend zijn
- Help kinderen begrijpen/onderscheiden wie ze wel en niet kunnen vertrouwen. Praat hier met ze over en luister naar hun input
- Bespreek met kinderen het verschil tussen leuke en niet-leuke geheimen. Moedig kinderen aan om geheimen die hem of haar slecht doen voelen, te delen met iemand die ze vertrouwen. Laat kinderen weten dat je zelf altijd beschikbaar bent om te praten en te luisteren

- Maak gebruik van voor kinderen ontwikkelde boekjes of spelletjes om onderwerpen rond seksualiteit bespreekbaar te maken, kijk op: www.seksualiteit.nl.

Afspraken over internetgebruik: *steeds meer kinderen, zowel jong als ouder, maken gebruik van het internet. De volgende mogelijkheden kunnen helpen bij het maken van afspraken rondom internetgebruik:*

- Eigenlijk het belangrijkste: met de kinderen praten over internet en over datgene wat zij er doen
 - Zorg voor eigen apparatuur van de kinderopvangorganisatie waar kinderen mee op internet kunnen en laat kinderen geen gebruik maken van meegebrachte telefoons, iPads, etc.
 - Stel gedragsregels op voor internetgebruik
 - Houd toezicht bij het internetgebruik (zet de computer met het beeldscherm richting groep)
 - Installeer software die bepaalde sites kan blokkeren en waarmee gevolgd kan worden wat er op de apparatuur gebeurt
- Organiseer een ouderavond over dit onderwerp

Geraadpleegde bronnen

- Basisdocument het afwegingskader in de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling, 2017
- Basismodel Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling, versie 2016
- Geldende wetgeving
- Het Vlaggensysteem, Movisie en Sensoa 2010
- Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling voor de branche kinderopvang inclusief bijbehorende handleiding, 2013
- Voorbeeldprotocol van de [Landelijke Vakgroep Aandachtsfunctionarissen](#) (LVAK), 2018

bij deel 1, 2 en 3

Bijlage 1. De verschillende vormen van kindermishandeling en huiselijk geweld

Kindermishandeling komt voor in alle lagen van de bevolking en in alle leeftijdscategorieën. Vaak komen verschillende vormen tegelijkertijd voor. Bij iedere vorm van mishandeling is er ook sprake van psychische mishandeling. Het kind niet beschermen tegen de mishandeling door de andere ouder is ook mishandelen.

Zo veel mogelijk vormen van huiselijk geweld en kindermishandeling worden in deze bijlage nader toegelicht, inclusief vormen van seksueel geweld, genitale verminking en eengerelateerd geweld. Specifieke vormen van geweld vragen specifieke kennis en vaardigheden van beroepskrachten. Ontbreekt deze specifieke deskundigheid, dan is het verstandig dat de aandachtfunctionaris bij signalen die mogelijkwijs kunnen duiden op zo'n specifieke vorm van geweld, meteen een beroep doet op Veilig Thuis.

Hieronder staat een opsomming van vormen van kindermishandeling en huiselijk geweld.

Lichamelijke mishandeling

Ouders verwonden het kind of staan toe dat het kind wordt verwond. (Anders dan ten gevolge van een ongeluk.)

Voorbeelden van lichamelijke mishandeling:

- slaan, stompen, schoppen, opzettelijk laten vallen, verbranden, vergiftigen, verstikken
- meisjesbesnijdenis: een ingreep aan de uitwendige geslachtsdelen van een meisje (zie onder een uitgebreide beschrijving)
- Shaken Baby Syndroom: verzameling van signalen en symptomen die het gevolg zijn van het heftig door elkaar schudden van een baby

Lichamelijke verwaarlozing

Het kind onthouden wat het voor zijn lichamelijke gezondheid en ontwikkeling nodig heeft. Ouders zijn niet in staat of bereid tot het verschaffen van minimale zorg ten aanzien van de lichamelijke behoeften.

Voorbeelden van lichamelijke verwaarlozing:

- niet zorgen voor voldoende of geschikt eten
- niet zorgen voor schone, aan de weersomstandigheden aangepaste, passende kleding
- niet zorgen voor geschikt onderdak
- niet zorgen voor geschikte medische, tandheelkundige en geestelijke gezondheidszorg
- niet zorgen voor voldoende hygiëne
- niet zorgen voor voldoende toezicht.

Psychische mishandeling

Het toebrengen van schade aan de emotionele en/of persoonlijkheidsontwikkeling van het kind.

Voorbeelden van psychische mishandeling zijn:

- het bedreigen of uitschelden van een kind als een systematisch patroon van kleineren en denigreren
- het kind tot zondebok maken
- het belasten van een kind met een te grote verantwoordelijkheid
- eisen stellen waaraan een kind niet kan voldoen
- het blootstellen van een kind aan extreem, onberekenbaar of ongepast gedrag
- het opsluiten of vastbinden van het kind als middel van straf of controle.

Psychische verwaarlozing

Het kind onthouden wat het voor zijn geestelijke gezondheid en ontwikkeling nodig heeft.

Voorbeelden van psychische verwaarlozing zijn:

- niet zorgen voor voldoende aandacht, respect, genegenheid, liefde en contact

- niet zorgen voor voldoende ruimte voor toenemende autonomie
- niet zorgen voor regelmatige schoolgang, onthouden van onderwijs
- blootstellen aan huiselijk geweld.

Seksueel misbruik

Seksueel contact met een kind hebben of pogen te hebben, ter bevrediging van de seksuele gevoelens van de ouder/verzorger of anderen en/of uit geldelijk gewin.

Voorbeelden van seksueel misbruik zijn:

- aanranding en uitbuiting of het toestaan hiervan waarbij geen genitaal contact plaatsvindt (bijvoorbeeld ongepast kussen, strelen van borsten)
- aanranding en uitbuiting of het toestaan hiervan waarbij genitaal contact plaatsvindt
- penetratie door vingers, voorwerpen of penis
- pornografisch materiaal laten zien of opnemen.

Vrouwelijke genitale verminking (VGV)

Vrouwelijke genitale verminking, ook wel meisjesbesnijdenis genoemd, is een ingreep aan de uitwendige geslachtsorganen. De lichtste vorm is een sneetje in de voorhuid van de clitoris. De meest verminkende vorm is de infibulatie of faraonische besnijdenis, waarbij de hele clitoris, de kleine schaamlippen en een deel van de grote schaamlippen worden verwijderd. Na hechting van wat over is van de grote schaamlippen, blijft alleen een kleine opening over voor menstruatiebloed en urine.

Vrouwelijke genitale verminking is een traditioneel gebruik dat vooral voorkomt in een aantal Afrikaanse landen. De traditie is daar soms verweven geraakt met het geloof, zowel islamitisch als christelijk. De ingreep vindt meestal plaats bij jonge meisjes, de exacte leeftijd verschilt per land. Alle vormen van vrouwelijke genitale verminking zijn in Nederland strafbaar. Ook inwoners van Nederland die hun dochter in het buitenland laten besnijden plegen een strafbaar feit en kunnen in Nederland worden vervolgd.

Belangrijk: bij een vermoeden van VGV dient door de aandachtsfunctionaris direct contact te worden opgenomen met Veilig Thuis.

Eergerelateerd geweld

Eergerelateerd geweld is geestelijk of lichamelijk geweld dat wordt gepleegd vanuit een collectieve mentaliteit in reactie op een schending van de eer van een man, vrouw of familie.

Onder eergerelateerd geweld vallen bijvoorbeeld bedreiging met eermoord, aanzetten tot zelfmoord, mishandeling of verminking, verstoting of bedreiging daarmee en uithuwelijking.

Eerwraak is de meest extreme vorm omdat het slachtoffer hierbij wordt vermoord.

Belangrijk: bij een vermoeden van eergerelateerd geweld dient door de aandachtsfunctionaris direct contact te worden opgenomen met Veilig Thuis.

Bijlage 2. Sociale kaart

Het is belangrijk om de sociale kaart zo volledig mogelijk aan te passen en in te vullen met de organisaties en instanties van de regio waar uw kinderopvangorganisatie gevestigd is en dit op een zichtbare plaats voor alle beroepskrachten beschikbaar te stellen.

Sociale kaart van

Organisatie : Politie alarmnummer (bij noodsituaties)
Telefoonnummer : 112

Organisatie : Crisisdienst Jeugd (bij noodsituaties)
Telefoonnummer : 0800 2000

Organisatie : Veilig Thuis (in regio)
Contactpersoon : [058 233 3777](tel:0582333777)
Adres : [Tesselschadestraat 2](#)
Telefoonnummer : [058 233 3777](tel:0582333777)

Organisatie : Algemeen Maatschappelijk Werk (in regio)
Contactpersoon : [Jannechien Vreeling](#)
Telefoonnummer : 140515
E-mailadres : j.vreeling@sudwestfryslan.nl

Organisatie : Jeugdzorg (in regio)
Telefoonnummer : [058 233 3777](tel:0582333777)
E-mailadres :

Organisatie : GGD (in regio) Jeugdgezondheidszorg
Contactpersoon : [Lydia de Vijver](#)
Adres : [Nieuweweg 7 Koudum](#)
Telefoonnummer : 088 22 99 222
E-mailadres : l.devijver@ggdfryslan.nl

Bijlage 3. Signalenlijst kindermishandeling 0- tot 4-jarigen

Als kinderen mishandeld, verwaarloosd en/of misbruikt worden, kunnen er signalen zijn. Het gebruik van een signalenlijst kan zinvol zijn, maar biedt ook een zekere mate van schijnzekerheid. De meeste signalen zijn namelijk stressindicatoren die aangeven dat er iets met het kind aan de hand is. Dit kan ook iets anders zijn dan kindermishandeling (echtscheiding, overlijden van een familielid, enzovoort). Hoe meer signalen van deze lijst bij een kind te herkennen zijn, hoe groter de kans dat er sprake kan zijn van kindermishandeling.

Het is niet de bedoeling om aan de hand van een signalenlijst het 'bewijs' te leveren van de mishandeling. Het is wel mogelijk om een vermoeden van mishandeling meer te onderbouwen naarmate er meer signalen uit deze lijst worden geconstateerd. Een goed beargumenteerd vermoeden is voldoende om in actie te komen.

Deze lijst is niet uitputtend, er kunnen zich andere signalen voordoen die hier niet vermeld staan. Ook kunnen signalen in deze lijst overlappen met signalen in de lijst van kinderen van 4 tot en met 12 jaar (bijlage 4).

De signalen die in deze lijst worden vermeld, hebben betrekking op alle vormen van mishandeling. Aan het einde van de lijst zijn nog enkele signalen opgenomen die meer specifiek zijn voor seksueel misbruik. Om een duidelijk beeld te krijgen van wat er aan de hand zou kunnen zijn, is het van belang de hele context van de gezinssituatie erbij te betrekken. Daarom worden ook een aantal signalen van ouders en gezin genoemd. In overleg met aandachtsfunctionaris kan er over zorgelijke signalen altijd worden overlegd met Veilig Thuis.

1. Psychosociale signalen

Ontwikkelingsstoornissen

- Achterblijven in taal-, spraak-, motorische, emotionele en/of cognitieve ontwikkeling
- Schijnbare achterstand in verstandelijk ontwikkeling
- Regressief gedrag (terugval in ontwikkeling)
- Niet zindelijk op leeftijd waarvan men het mag verwachten

Relationele problemen

Ten opzichte van de ouders:

- Totale onderwerping aan de wensen van de ouders
- Sterk afhankelijk gedrag ten opzichte van de ouders
- Onverschilligheid ten opzichte van de ouders
- Kind is bang voor ouders
- Kind vertoont heel ander gedrag als ouders in de buurt zijn

Ten opzichte van andere volwassenen:

- Bij oppakken houdt het kind zich opvallend stijf
- Bevriezing bij lichamelijk contact
- Allemansvriend
- Lege blik in ogen en vermijden van oogcontact
- Waakzaam, wantrouwend

Ten opzichte van andere kinderen:

- Is niet geliefd bij andere kinderen
- Wantrouwend
- Terugtrekken in eigen fantasiewereld

Gedragsproblemen

- Plotselinge gedragsverandering
- Geen of nauwelijks spontaan spel, geen interesse in spel
- Labiel, nerveus
- Depressief
- Angstig
- Passief, in zichzelf gekeerd, meegaand, apathisch, lusteloos
- Agressief
- Hyperactief
- Niet lachen, niet huilen
- Niet tonen van gevoelens, zelfs niet bij lichamelijke pijn
- Eetproblemen
- Slaapstoornissen
- Vermoeidheid, lusteloosheid

2. Medische signalen

Lichamelijke kenmerken (specifiek voor lichamelijke mishandeling)

- Blauwe plekken/striemen
- Krab-, bijt- of brandwonden
- Botbreuken
- Littekens

Voedingsproblemen

- Ondervoeding
- Voedingsproblemen bij baby's
- Steeds wisselen van voeding
- Veel spugen
- Matig groeien, ondanks voldoende hoeveelheid voeding
- Weigeren van voeding
- Achterblijven in lengtegroei

Verzorgingsproblemen

- Slechte hygiëne
- Ernstige luieruitslag
- Onvoldoende kleding
- Onvoldoende geneeskundige en tandheelkundige zorg
- Veel ongevallen door onvoldoende toezicht
- Herhaalde ziekenhuisopnamen
- Recidiverende ziekten door onvoldoende zorg
- Traag herstel door onvoldoende zorg

3. Kenmerken ouders/gezin

Ouder/kind relatiestoornis

- Ouder draagt kind als een 'postpakketje'
- Ouder troost kind niet bij huilen

- Ouder klaagt overmatig over het kind
- Ouder heeft irreële verwachtingen ten aanzien van het kind
- Ouder toont weinig belangstelling voor het kind

Signalen ouder

- Geweld in eigen verleden
- Apathisch en (schijnbaar) onverschillig
- Onzeker, nerveus en gespannen
- Onderkoeld brengen van eigen emoties
- Negatief zelfbeeld
- Steeds naar andere artsen/ziekenhuizen gaan ('shopping')
- Afspraken niet nakomen
- Kind opeens van kinderopvangorganisatie afhaken
- Aangeven het bijna niet meer aan te kunnen
- Psychiatrische problemen
- Verslaafd

Gezinskenmerken

- 'Multi-probleem' gezin
- Ouder die er alleen voorstaat
- Regelmatig wisselende samenstelling van gezin
- Isolement
- Vaak verhuizen
- Sociaaleconomische problemen: werkloosheid, slechte behuizing, migratie, et cetera
- Veel ziekte in het gezin
- Draaglast gezin gaat draagkracht te boven
- Geweld wordt gezien als middel om problemen op te lossen

4. Signalen specifiek voor seksueel misbruik

Lichamelijke kenmerken

- Verwondingen aan genitaliën
- Vaginale infecties en afscheiding
- Jeuk bij vagina en/of anus
- Problemen bij het plassen
- Recidiverende urineweginfecties
- Pijn in de bovenbenen
- Pijn bij lopen en/of zitten
- Seksueel overdraagbare ziekten

Relationele problemen

- Angst voor mannen of vrouwen in het algemeen of voor een man of vrouw in het bijzonder

Gedragsproblemen

Afwijkend seksueel gedrag:

- Excessief en/of dwangmatig masturberen
- Angst voor lichamelijk contact of juist zoeken van seksueel getint lichamelijk contact
- Niet leeftijdsadequaate seksueel spel
- Niet leeftijdsadequate kennis van seksualiteit
- Angst om zich uit te kleden
- Angst om op de rug te liggen

- Negatief lichaamsbeeld: ontevredenheid over, boosheid op of schaamte voor eigen lichaam
- Schrikken bij aangeraakt worden
- Houderige motoriek (onderlichaam 'op slot')
- Geen plezier in bewegingsspel

5. Signalen die specifiek zijn voor kinderen die getuige zijn van huiselijk geweld

Gedragsproblemen

- Agressie: kopiëren van gewelddadig gedrag van vader of moeder (sommige kinderen, met name jongens, kopiëren hun vaders gedrag door hun moeder of jongere broertjes/zusjes te slaan)
- Opstandigheid
- Angst
- Negatief zelfbeeld
- Passiviteit en teruggetrokkenheid
- Zichzelf beschuldigen
- Verlegenheid

Problemen in sociaal gedrag en competentie:

- Wantrouwen ten aanzien van de omgeving
- Gebrek aan sociale vaardigheden

6. Signalen die specifiek zijn voor Pediatric Condition Falsification (PCF) en Factitious Disorder by Proxy (FDP)

Factitious Disorder by Proxy PCF (oude term: syndroom Münchhausen by Proxy (MBPS)) is een ernstige vorm van kindermishandeling. Degene met dit syndroom (vaak moeder), komt liefdevol en bezorgd over, zoekt zeer regelmatig intensieve medische hulp voor een kind, maar is zelf degene die het kind bewust ziek maakt. Dit door toediening van middelen of het toebrengen van verwondingen of infecties. PCF kan zeer ingrijpende vormen aannemen: ca. 10% van de kinderen die aan PCF worden blootgesteld overlijdt aan de gevolgen van PCF.

Pediatric Condition Falsification (PCF) is het hoofddeel van de diagnose bij het kind. Factitious Disorder by Proxy (FDP) is het andere deel dat betrekking heeft op het mishandelende gedrag en de intenties van ouders. In principe is dit een bewust proces dat na verloop van tijd overgaat in minder bewuste patronen. Het hoofdmotief is om aandacht en erkenning af te dwingen van artsen en andere professionals. De ouder doet dit voor zichzelf, in de rol van zeer goede ouder.

Hoe is PCF te herkennen:

- Onderzoeksgegevens kloppen niet met het ziektebeeld
- Medische gegevens over eerdere behandelingen zijn moeilijk te verkrijgen
- Symptomen verdwijnen wanneer ouder en kind worden gescheiden
- Een broertje of zusje is overleden of eveneens vaak ziek
- De moeder schrikt niet terug voor ingrijpende onderzoeken of het onder narcose brengen van het kind en daar zelfs op aandringt
- Voorvallen vinden in de avonden en weekenden plaats waarbij een beroep wordt gedaan op andere artsen
- De volgende klachten worden gepresenteerd: bewusteloosheid, insulpen, apneu, diarree, overgeven, koorts, lethargie
- Het kind heeft een aanzienlijke ziektegeschiedenis met steeds andere klachten
- De moeder is werkzaam in de gezondheidszorg of beschikt over een zeer grote medische kennis
- Het verhaal van moeder bevat kleine tegenstrijdigheden
- Vaak van arts wisselen

Het onderscheid met postnatale depressie bij de moeder, wiegendood of kinderen die niet goed groeien veroorzaakt door iets anders dan PCF, is dat in deze gevallen de moeders vaak dankbaar zijn als ze worden ontlast van de zorg voor hun kind, terwijl PCF-moeders die zorg niet willen uitbesteden.

7. Signalen van kinderen die geconfronteerd zijn met seksueel grensoverschrijdend gedrag van een ander kind

Naast onderstaande signalen kunnen de specifieke signalen bij seksueel misbruik (zie punt 4 van deze bijlage) duiden op seksueel overschrijdend gedrag van kinderen onderling.

- Het kind heeft angst voor een bepaald kind
- Het kind is consequent boos op een ander kind
- Het kind komt geschrokken, bang of verward terug nadat het met een ander kind of kinderen alleen is geweest
- Het kind wil consequent niet spelen met een bepaald kind

8. Signalen van kinderen die seksueel grensoverschrijdend gedrag vertonen naar andere kinderen

Naast onderstaande signalen kunnen de specifieke signalen bij seksueel misbruik (zie punt 4 van deze bijlage) duiden op seksueel overschrijdend gedrag van kinderen onderling.

- Het kind creëert een soort isolement rond het kind (apart nemen, zich afzonderen van de groep)
- Het kind domineert of vertoont macht over een ander kind
- Veelvuldige seksistische uitingen

9. Kinderpornografie

Onder 'productie van kinderpornografie' wordt verstaan: het vervaardigen van een afbeelding en/of het vastleggen op film, foto of iedere andere soort van informatiedrager, van kinderen beneden de leeftijd van 18 jaar, die seksuele gedragingen moeten ondergaan, plegen en/of dulden.

Kinderen die gebruikt zijn voor het maken van kinderpornografie kunnen signalen afgeven die duiden op seksueel misbruik. Daarnaast kan het kind de volgende signalen laten zien:

- Extreme angst voor het maken van foto's
- Angst voor opnamen met videoapparatuur

Bijlage 4. Signalenlijst kindermishandeling 4- tot 12-jarigen

Als kinderen mishandeld, verwaarloosd en/of misbruikt worden, kunnen er signalen zijn. Het gebruik van een signalenlijst kan zinvol zijn, maar biedt ook een zekere mate van schijnzekerheid. De meeste signalen zijn namelijk stressindicatoren die aangeven dat er iets met het kind aan de hand is. Dit kan ook iets anders zijn dan kindermishandeling (echtscheiding, overlijden van een familielid, enzovoort). Hoe meer signalen van deze lijst bij een kind te herkennen zijn, hoe groter de kans dat er sprake kan zijn van kindermishandeling.

Het is niet de bedoeling om aan de hand van een signalenlijst het 'bewijs' te leveren van de mishandeling. Het is wel mogelijk om een vermoeden van mishandeling meer te onderbouwen naarmate er meer signalen uit deze lijst worden geconstateerd. Een goed beargumenteerd vermoeden is voldoende om in actie te komen.

Deze lijst is niet uitputtend, er kunnen zich andere signalen voordoen die hier niet vermeld staan. Ook kunnen signalen in deze lijst overlappen met signalen in de lijst van kinderen van 0 tot en met 4 jaar (zie bijlage 3).

De signalen die in deze lijst worden vermeld, hebben betrekking op alle vormen van mishandeling. Om een duidelijk beeld te krijgen van wat er aan de hand zou kunnen zijn, is het van belang de hele context van het gezin erbij te betrekken. Daarom worden ook een aantal signalen van ouders en gezin genoemd. In overleg met aandachtsfunctionaris kan er over zorgelijke signalen altijd worden overlegd met Veilig Thuis.

1. Psychosociale signalen

Ontwikkelingsstoornissen

- Achterblijven in taal-, spraak-, motorische, emotionele en/of cognitieve ontwikkeling
- Schijnbare achterstand in verstandelijke ontwikkeling
- Regressief gedrag (terugval in ontwikkeling)
- Niet zindelijk

Relationele problemen

Ten opzichte van de ouders:

- Totale onderwerping aan de wensen van de ouders
- Sterk afhankelijk gedrag ten opzichte van de ouders
- Onverschilligheid ten opzichte van de ouders
- Kind is bang voor ouders
- Kind vertoont heel ander gedrag als ouders in de buurt zijn

Ten opzichte van andere volwassenen

- Bevriezing bij lichamelijk contact
- Allemansvriend
- Lege blik in de ogen en vermijden van oogcontact
- Waakzaam, wantrouwend

Ten opzichte van andere kinderen

- Speelt niet met andere kinderen

- Is niet geliefd bij andere kinderen
- Wantrouwend
- Terugtrekken in eigen fantasiewereld

Gedragsproblemen

- Plotselinge gedragsverandering
- Labiel, nerveus gespannen
- Depressief
- Angstig
- Passief, in zichzelf gekeerd, meegaand, apathisch, lusteloos
- Agressief
- Hyperactief
- Destructief
- Geen of nauwelijks spontaan spel, geen interesse in spel
- Vermoeidheid, lusteloosheid
- Niet huilen, niet lachen
- Niet tonen van gevoelens, zelfs niet bij lichamelijke pijn
- Schuld- en schaamtegevoelens
- Zelf verwondend gedrag
- Eetproblemen
- Anorexia/boulimia
- Slaapstoornissen
- Bedplassen/broekpoepen

2. Medische signalen

Lichamelijke kenmerken (specifiek voor lichamelijke mishandeling)

- Blauwe plekken/striemen
- Krab-, bijt- of brandwonden
- Botbreuken
- Littekens

Verzorgingsproblemen (specifiek voor verwaarlozing)

- Slechte hygiëne
- Onvoldoende kleding
- Onvoldoende geneeskundige en tandheelkundige zorg
- Veel ongevallen door onvoldoende toezicht
- Herhaalde ziekenhuisopnamen
- Recidiverende ziekten door onvoldoende zorg
- Traag herstel door onvoldoende zorg

Overige medische signalen

- Ondervoeding
- Achterblijven in lengtegroei
- Psychosomatische klachten (buikpijn, misselijkheid, hoofdpijn, etc.)

3. Kenmerken ouders / gezin

Ouder-kind relatiestoornis

- Ouder troost kind niet bij huilen
- Ouder klaagt overmatig over het kind
- Ouder heeft irreële verwachtingen ten aanzien van het kind
- Ouder toont weinig belangstelling voor het kind

Signalen ouder

- Geweld in eigen verleden
- Apathisch en (schijnbaar) onverschillig
- Onzeker, nerveus en gespannen
- Onderkoeld brengen van eigen emoties
- Negatief zelfbeeld
- Steeds naar andere artsen/ziekenhuizen gaan ('shopping')
- Afspraken niet nakomen
- Kind opeens van kinderopvangorganisatie afhaken
- Aangeven het bijna niet meer aan te kunnen
- Psychiatrische problemen
- Verslaafd

Gezinskenmerken

- 'Multi-probleem' gezin
- Ouder die er alleen voorstaat
- Regelmatig wisselende samenstelling van gezin
- Isolement
- Vaak verhuizen
- Sociaaleconomische problemen: werkloosheid, slechte behuizing, migratie, etc.
- Veel ziekte in het gezin
- Draaglast gezin gaat draagkracht te boven
- Geweld wordt gezien als middel om problemen op te lossen

4. Signalen specifiek voor seksueel misbruik

Lichamelijke kenmerken

- Verwondingen aan genitaliën
- Vaginale infecties en afscheiding
- Jeuk bij vagina en/of anus
- Problemen bij het plassen
- Recidiverende urineweginfecties
- Pijn in de bovenbenen
- Pijn bij lopen en/of zitten
- Seksueel overdraagbare ziekten

Relationele problemen

- Angst voor mannen of vrouwen in het algemeen of voor een man of vrouw in het bijzonder

Gedragsproblemen

Afwijkend seksueel gedrag:

- Excessief en/of dwangmatig masturberen
- Angst voor lichamelijk contact of juist zoeken van seksueel getint lichamelijk contact
- Niet leeftijdsadequaate seksueel spel
- Niet leeftijdsadequate kennis van seksualiteit
- Angst om zich uit te kleden
- Angst om op de rug te liggen
- Negatief lichaamsbeeld: ontevredenheid over, boosheid op of schaamte voor eigen lichaam
- Schrikken bij aangeraakt worden
- Houterige motoriek (onderlichaam 'op slot')
- Geen plezier in bewegingsspel

5. Signalen die specifiek zijn voor kinderen die getuige zijn van huiselijk geweld

Gedragsproblemen

- Agressie: kopiëren van gewelddadig gedrag van vader of moeder (sommige kinderen, met name jongens, kopiëren hun vaders gedrag door hun moeder of jongere broertjes/zusjes te slaan)
- Opstandigheid
- Angst
- Negatief zelfbeeld
- Passiviteit en teruggetrokkenheid
- Zichzelf beschuldigen
- Verlegenheid

Problemen in sociaal gedrag en competentie:

- Wantrouwen ten aanzien van de omgeving
- Gebrek aan sociale vaardigheden

6. Signalen die specifiek zijn voor Pediatric Condition Falsification (PCF) en Factitious Disorder by Proxy (FDP)

Factitious Disorder by Proxy PCF (oude term: syndroom Münchhausen by Proxy (MBPS)) is een ernstige vorm van kindermishandeling. Degene met dit syndroom (vaak moeder), komt liefdevol en bezorgd over, zoekt zeer regelmatig intensieve medische hulp voor een kind, maar is zelf degene die het kind bewust ziek maakt. Dit door toediening van middelen, het toebrengen van verwondingen of infecties. PCF kan zeer ingrijpende vormen aannemen: ca. 10% van de kinderen die aan PCF wordt blootgesteld overlijdt aan de gevolgen van PCF.

Pediatric Condition Falsification (PCF) is het hoofddeel van de diagnose bij het kind. Factitious Disorder by Proxy (FDP) is het andere deel dat betrekking heeft op het mishandelende gedrag en de intenties van ouders. In principe is dit een bewust proces dat na verloop van tijd overgaat in minder bewuste patronen. Het hoofdmotief is om aandacht en erkenning af te dwingen van artsen en andere professionals. De ouder doet dit voor zichzelf, in de rol van zeer goede ouder.

Hoe is PCF te herkennen:

- Onderzoeksgegevens kloppen niet met het ziektebeeld
- Medische gegevens over eerdere behandelingen zijn moeilijk te verkrijgen
- Symptomen verdwijnen wanneer ouder en kind worden gescheiden
- Een broertje of zusje is overleden of eveneens vaak ziek
- De moeder schrikt niet terug voor ingrijpende onderzoeken of het onder narcose brengen van het kind en daar zelfs op aandringt
- Voorvallen vinden in de avonden en weekenden plaats waarbij een beroep wordt gedaan op andere artsen
- De volgende klachten worden gepresenteerd: bewusteloosheid, insulpen, apneu, diarree, overgeven, koorts, lethargie
- Het kind heeft een aanzienlijke ziektegeschiedenis met steeds andere klachten
- De moeder is werkzaam in de gezondheidszorg of beschikt over een zeer grote medische kennis
- Het verhaal van moeder bevat kleine tegenstrijdigheden
- Vaak van arts wisselen

Het onderscheid met postnatale depressie bij de moeder, wiegendood of kinderen die niet goed groeien veroorzaakt door iets anders dan PCF, is dat in deze gevallen de moeders vaak dankbaar zijn als ze ontlast worden van de zorg voor hun kind, terwijl PCF-moeders die zorg niet willen uitbesteden.

7. Signalen van kinderen die geconfronteerd zijn met seksueel grensoverschrijdend gedrag van een ander kind

Naast onderstaande signalen kunnen de specifieke signalen bij seksueel misbruik (zie 4) duiden op seksueel overschrijdend gedrag van kinderen onderling.

- Het kind heeft angst voor een bepaald kind
- Het kind is consequent boos op een ander kind
- Het kind komt geschrokken, bang of verward terug nadat het met een ander kind of kinderen alleen is geweest
- Het kind wil consequent niet spelen met een bepaald kind

8. Signalen van kinderen die seksueel grensoverschrijdend gedrag vertonen naar andere kinderen

Naast onderstaande signalen kunnen de specifieke signalen bij seksueel misbruik (zie 4) duiden op seksueel overschrijdend gedrag van kinderen onderling.

- Het kind creëert een soort isolement rond het kind (apart nemen, zich afzonderen van de groep)
- Het kind domineert of vertoont macht over een ander kind
- Veelvuldige seksistische uitingen

9. Kinderpornografie

Onder 'productie van kinderpornografie' wordt verstaan: het vervaardigen van een afbeelding en/of het vastleggen op film, foto of iedere andere soort van informatiedrager, van kinderen beneden de leeftijd van 18 jaar, die seksuele gedragingen moeten ondergaan, plegen en/of dulden.

Kinderen die gebruikt zijn voor het maken van kinderpornografie kunnen signalen afgeven die duiden op seksueel misbruik. Daarnaast kan het kind de volgende signalen laten zien:

- Extreme angst voor het maken van foto's
- Angst voor opnamen met videoapparatuur

Bijlage 5. Observatielijst

Deze observatielijst kan een instrument zijn om de signalen beter in kaart te brengen. De lijst is niet uitputtend en dient als hulpmiddel te worden gebruikt.

Vragen over 'opvallend gedrag van een kind'

Naam kind (evt. initialen): _____

Jongen/meisje

Leeftijd: _____

1. Sinds wanneer vertoont het kind opvallend gedrag?

- laatste weken
- laatste maanden
- sinds _____

2. Het opvallende gedrag bestaat uit (meer dan één antwoord mogelijk):

- (zeer) meegaand gedrag
- gebrek aan vertrouwen in anderen
- ouwelijk, zorgend gedrag
- verzet, passief
- verzet, actief
- agressief
- angstig
- druk
- negatief zelfbeeld
- angst voor lichamelijk contact
- seksueel uitdagend gedrag
- gespannen
- faalangstig
- signalen uit de signalenlijsten (zie bijlage 3 en 4) _____

3. Hoe is de verhouding tot broertjes en zusjes? (meer dan één antwoord mogelijk):

- prettig
- geen aansluiting
- bang
- plagerig
- agressief naar jongere kinderen
- bazig
- wordt gepest
- pest broertje/zusje
- anders, namelijk _____

4. Hoe is de verhouding tot andere kinderen? (meer dan één antwoord mogelijk):

- prettig
- geen aansluiting
- bang
- plagerig
- agressief naar jongere kinderen
- bezig
- wordt gepest
- pest andere kinderen
- anders, namelijk _____

5. Hoe is de uiterlijke verzorging van het kind, zoals kleding en dergelijke?

- over het algemeen verzorgd
- over het algemeen onverzorgd
- sterk wisselend
- anders, namelijk _____

6. Hoe is de verhouding tot moeder?

7. Hoe is de verhouding tot vader?

8. Hoe is de verhouding tot de beroepskrachten?

9. Hoe is het contact tussen de ouders en de beroepskrachten?

10. Zijn er bijzonderheden over het gezin te melden? Indien mogelijk ook de bron vermelden.

11. Is er de laatste tijd iets in het gedrag of in de situatie van het kind veranderd?

12. Wat is er bij u bekend over eventuele broertjes en zusjes?

13. Wat zijn volgens u de problemen?

Bijlage 6. In gesprek met ouders en kinderen

Openheid is een belangrijke grondhouding in het contact met de ouders. Zoek daarom in de drie routes zo snel mogelijk contact met de betreffende ouders om de signalen te bespreken. Soms zal, als sprake is van een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling, door het gesprek met de ouders het vermoeden worden weggenomen. In dat geval zijn de volgende stappen in de route niet nodig. Het is belangrijk hiervan wel een verslag te maken voor in het kinddossier. Worden de zorgen door het gesprek niet weggenomen, dan worden ook de volgende stappen gezet. Heeft een beroepskracht behoefte aan ondersteuning bij een gesprek, dan kan hij daarover ook advies vragen aan een collega, de leidinggevende of aan de aandachtsfunctionaris. Ook kan er advies worden gevraagd aan Veilig Thuis.

Gesprek met kinderen

Ook als een kind nog jong is, is het van belang dat de beroepskracht het gesprek met het kind aangaat, tenzij dat niet mogelijk is omdat het kind te jong is of het te belastend is. De beroepskracht beoordeelt in overleg met de leidinggevende of een gesprek zinvol en mogelijk is. Al dan niet in overleg met de aandachtsfunctionaris. Ook hierin kan Veilig Thuis om advies worden gevraagd.

In bepaalde situaties kan het van belang zijn om een kind even alleen te spreken over de signalen, zonder dat de ouders daarbij aanwezig zijn. Als uitgangspunt geldt dat de ouders hierover vooraf worden geïnformeerd. In verband met de veiligheid van het kind, van de beroepskracht, of die van anderen, kan worden besloten om toch een eerste gesprek met het kind te voeren zonder dat de ouders hierover van te voren worden geïnformeerd. De leidinggevende dient op de hoogte te zijn dat een dergelijk gesprek plaatsvindt. Dit kan schriftelijk worden vastgelegd in het kinddossier.

Tips voor het gesprek

- bepaal van tevoren het doel van het gesprek
- voer het gesprek met een open houding
- sluit aan bij waar het kind op dat moment mee bezig is, bijvoorbeeld spel, een tekening of knutselen
- ga op dezelfde ooghoogte zitten als het kind en kies een rustig moment uit
- steun het kind en stel het op zijn gemak
- gebruik korte zinnen
- vraag belangstellend en betrokken, maar vul het verhaal niet in voor het kind
- begin met open vragen (Wat is er/is er iets gebeurd? Wanneer is dat gebeurd? Hoe komt dat?) en wissel deze af met gesloten vragen (Ben je gevallen? Heb je pijn? Ging je huilen? Vond je dat leuk of niet leuk?)
- vraag niet verder wanneer het kind niets wil of kan vertellen
- houd het tempo van het kind aan, niet alles hoeft in één gesprek
- laat het kind niet merken dat je van het verhaal schrikt
- Val de ouders (of andere belangrijke personen voor het kind) niet af, in verband met loyaliteitsgevoelens
- geef aan dat je niet geheim kunt houden wat het kind vertelt. Leg uit dat je met anderen gaat kijken hoe je het beste kunt helpen. Leg het kind uit dat je het op de hoogte houdt van elke stap die je neemt. Het kind moet nooit zelf de verantwoordelijkheid krijgen in de keuze van de te nemen stappen
- vertel het kind dat het heel knap is dat hij/zij het allemaal zo goed kan vertellen
- let tijdens het gesprek goed op de non-verbale signalen van het kind
- stel geen “waarom”-vragen
- stop het gesprek wanneer de aandacht bij het kind weg is.

Juni 2018, bijgewerkt mei 2024

Kindermishandeling aanpakken is een zaak van volwassenen

Het doel van een gesprek met een kind is het ondersteunen en het laten uiten van gevoelens en gedachten van het kind. Het doel van een gesprek is niet om via het kind de situatie te onderzoeken. Het kind is het slachtoffer en kan hierdoor in een onveilige situatie terecht komen of gaan worstelen met loyaliteit ten opzichte van de ouder. Het is belangrijk dat de beroepskracht zich bewust is van de sterke loyaliteitsgevoelens van een kind ten opzichte van zijn/haar ouders. De beroepskracht moet in het gesprek met het kind nooit de ouders afvallen, al hebben ze nog zulke afschuwelijke dingen gedaan. Het kind zal over het algemeen geen vertrouwen meer hebben in iemand die zijn ouders veroordeelt. Wel kan het gevoel van het kind worden verwoord of bevestigd.

Wees bij een vermoeden van seksueel misbruik terughoudend in het gesprek met het kind in verband met mogelijke toekomstige bewijslast. Wees met name voorzichtig met het stellen van gesloten vragen. Hierdoor kan het namelijk gebeuren dat het kind woorden in de mond gelegd wordt. Het gesprek heeft niet tot doel het bewijs van seksueel misbruik te leveren. Laat dat over aan een deskundige op het gebied van letselduiding en vraag advies bij Veilig Thuis.

Indien er vermoedens zijn van een mogelijk geweld- of zedendelict door een collega is het belangrijk dat een bevoegde deskundige het kind hoort. De kinderopvangorganisatie dient conform de stappen uit route 2 'Route bij signalen mogelijk geweld- of zedendelict door een collega' te handelen.

Beloof nooit geheimhouding

Het is belangrijk nooit op voorhand geheimhouding aan een kind te beloven. Veel kinderen willen in eerste instantie alleen iets vertellen als wordt beloofd om het tegen niemand anders te zeggen. Als deze belofte wordt gegeven, komt de beroepskracht voor een groot dilemma te staan als het kind vertelt dat het mishandeld wordt: hij moet dan of het vertrouwen van het kind schaden of medeplichtig worden aan het in stand houden van een schadelijke situatie. De beroepskracht die een kind geheimhouding belooft uit angst dat het kind anders blijft zwijgen, moet zich bewust zijn van de consequenties van deze belofte.

Als een beroepskracht geen geheimhouding wil toezeggen kan hij/zij het kind wel beloven dat hij/zij geen stappen zal ondernemen zonder dit van tevoren aan het kind te vertellen.

Gesprek met de ouder(s) en/of verzorger(s)

Normaal gesproken zal een gesprek over de signalen worden gevoerd met de ouders. Dit is niet alleen van belang als de ouders mogelijkerwijs betrokken zijn bij het huiselijk geweld of de mishandeling, maar ook als dit niet aan de orde is. De ouders behoren te worden geïnformeerd over wat er bij hun kind speelt.

In het gesprek met de ouder gaat het er om dat de beroepskracht of de aandachtfunctionaris:

- het doel van het gesprek uitlegt
- de signalen, dit wil zeggen de feiten die hij/zij heeft vastgesteld en de waarnemingen die hij/zij heeft gedaan, bespreekt
- de ouder uitnodigt om daarop te reageren
- de reactie van de ouder interpreteert en dit checkt bij de ouder.

Voorkomen moet worden dat de beroepskracht of aandachtfunctionaris eigen meningen of interpretaties van feiten ter sprake brengt.

Een gesprek met (een van) de ouders kan achterwege blijven in verband met de veiligheid van het kind of die van anderen. Bijvoorbeeld als de beroepskracht redenen heeft om aan te nemen dat hij/zij het kind dan uit het oog zal verliezen omdat de ouders het kind bij de kinderopvangorganisatie weg zullen halen of niet meer zullen brengen of dat het geweld zal escaleren. Overleg dit altijd met de aandachtfunctionaris en leidinggevende. Het is belangrijk ook dit vast te leggen in het kinddossier.

Bijlage 7. Verantwoordelijkheden binnen de organisatie met betrekking tot de meldcode

Om het voor beroepskrachten / gastouders mogelijk te maken in een veilig werkklimaat huiselijk geweld en kindermishandeling te signaleren en de stappen van de meldcode te kunnen zetten, draagt Kinderopvang Koudum haar zorg voor dat:

De houder of directie:

- neemt de meldcode op in het veiligheids- of gezondheidsbeleid van de kinderopvangorganisatie
- stelt een aandachtsfunctionaris huiselijk geweld en kindermishandeling (mogelijk de direct leidinggevende of bemiddelingsmedewerker) aan
- neemt de deskundigheidsbevordering op in het scholingsplan
- biedt regelmatig trainingen en andere vormen van deskundigheidsbevordering aan aan beroepskrachten, zodat zij voldoende kennis en vaardigheden ontwikkelen en ook op peil houden voor het signaleren van huiselijk geweld en kindermishandeling en voor het zetten van de stappen van de meldcode
- laat de meldcode en bijbehorende routes aansluiten op de werkprocessen binnen de kinderopvangorganisatie
- zorgt ervoor dat er voldoende deskundigen intern en extern beschikbaar zijn om de beroepskrachten te kunnen ondersteunen bij het signaleren en het zetten van de stappen van de meldcode
- evalueert de werking van de meldcode regelmatig en zet zo nodig acties in gang om de toepassing van de meldcode te optimaliseren
- geeft binnen de kinderopvangorganisatie en onder ouders bekendheid aan het doel en de inhoud van de meldcode
- maakt afspraken over de wijze waarop Kinderopvang Koudum haar beroepskrachten zal ondersteunen als zij door ouders in of buiten rechte worden aangesproken op de wijze waarop zij de meldcode toepassen
- maakt afspraken over de wijze waarop Kinderopvang Koudum de verantwoordelijkheid opschaalt indien de signalering en verwijzing voor een kind stagneert;
- draagt eindverantwoordelijkheid voor de uitvoering van de meldcode en het eventueel doen van een melding
- investeert in de opleidingen voor aankomend beroepsbeoefenaren: zorgt voor kennis en vaardigheden inzake het herkennen van en omgaan met een vermoeden van seksueel misbruik, waarbij de ontwikkeling van de seksualiteit van kinderen en het bespreekbaar maken van de eigen normen en waarden aan de orde komt
- investeert in nascholing van zittend personeel in de kinderopvangorganisatie (staf/management en beroepskrachten): zorgt voor kennis en vaardigheden inzake het herkennen van en omgaan met een vermoeden van seksueel misbruik, waarbij de ontwikkeling van de seksualiteit van kinderen en het bespreekbaar maken van de eigen normen en waarden aan de orde komt
- investeert in een open aanspreekcultuur binnen kinderopvangorganisaties: zorgt voor een open cultuur waarbinnen op professionele wijze reflectie op normen en waarden, werkwijze en handelen plaatsvindt
- investeert in een goede 'zorgstructuur' binnen kinderopvangorganisaties: zorgt voor voldoende lucht in teams, vertrouwenspersonen, vertrouwenscommissie (als van toepassing), structurele agendering, bij- en nascholing, etc.

De direct leidinggevende / bemiddelingswerker / senior pedagogisch medewerker die als aandachtfunctionaris huiselijk geweld en kindermishandeling is aangesteld:

- functioneert als vraagbaak binnen de kinderopvangorganisatie voor algemene informatie over (de meldcode) kindermishandeling en grensoverschrijdend gedrag
- herkent signalen die kunnen wijzen op kindermishandeling of huiselijk geweld
- heeft kennis van de stappen volgens de meldcode
- stelt taken vast van een ieder (wie doet wat wanneer) en legt deze in de meldcode vast
- vult de sociale kaart in de meldcode in
- neemt deel aan het zorgadviesteam (indien dit beschikbaar is)
- voert de aansluiting van de meldcode op de werkprocessen uit
- voert de aansluiting van de meldcode op de zorgstructuur uit
- legt samenwerkingsafspraken vast met ketenpartners
- coördineert de uitvoering van de meldcode bij een vermoeden van huiselijk geweld en/of kindermishandeling
- waakt over de veiligheid van het kind bij het nemen van beslissingen
- neemt zo nodig contact op met Veilig Thuis voor advies of melding
- evalueert de genomen stappen met betrokkenen
- ziet toe op zorgvuldige omgang met de privacy van het betreffende gezin
- ziet toe op dossiervorming en verslaglegging.

De beroepskracht / gastouder:

- herkent signalen die kunnen wijzen op kindermishandeling of huiselijk geweld
- overlegt met de direct leidinggevende of bemiddelingsmedewerker bij zorg over een kind aan de hand van waargenomen signalen die kunnen wijzen op kindermishandeling of huiselijk geweld
- voert afspraken uit die zijn voortgekomen uit het overleg met de direct leidinggevende of bemiddelingsmedewerker, zoals observeren of een gesprek met de ouder bespreekt de resultaten van deze ondernomen stappen met de direct leidinggevende of bemiddelingsmedewerker.
- is eindverantwoordelijk is voor de beslissing over het al dan niet doen van een melding.

De houder, directie, de leidinggevende, de beroepskrachten en gastouders zijn *niet* verantwoordelijk voor:

- het vaststellen of er al dan niet sprake is van kindermishandeling of huiselijk geweld
- het verlenen van professionele hulp aan ouder of kind (begeleiding).

Bijlage 8. Het kinddossier

In een kinddossier kunnen de volgende gegevens worden vastgelegd:

- datum, plaats, situatie en overige aanwezigen
- observaties van het kind
- signalen die duidelijk maken welke zorgen gezien en gehoord worden
- eventuele signalen die een vermoeden van seksueel grensoverschrijdend gedrag bevestigen of onkrachten
- contacten over de signalen
- gegevens die verstrekt zullen worden, aan wie en wat de reden daarvoor is
- stappen die worden gezet
- wat er ondernomen is om toestemming te krijgen, indien de ouder geen toestemming geeft voor uitwisselen van gegevens
- besluiten die worden genomen
- vervolgaantekeningen over het verloop.

Beschrijf de signalen zo feitelijk mogelijk:

- worden ook veronderstellingen vastgelegd, vermeld dan uitdrukkelijk dat het gaat om een veronderstelling. Maak een vervolgaantekening als een hypothese of veronderstelling later wordt bevestigd of ontkracht
- vermeld de bron als er informatie van derden wordt vastgelegd
- leg diagnoses alleen vast als ze zijn gesteld door een beroepskracht die hierin geschoold is.

Bijlage 9. Signalen die kunnen duiden op mogelijk geweld- of zedendelict door een collega

Wanneer een beroepskracht vermoedens heeft van een geweld- of zedendelict door een collega, is de beroepskracht verplicht dit te melden bij de houder.

Deze bijlage bestaat uit 2 delen:

1. Ongewenste omgangsvormen
2. Signalen die kunnen duiden op kindermishandeling gepleegd door een beroepskracht.

Ongewenste omgangsvormen en deze signalen kunnen ook duiden op ander gedrag. Het is daarom belangrijk om ook de signalenlijsten (bijlage 3 en 4) te raadplegen om tot heldere onderbouwing te komen.

1. Ongewenste omgangsvormen

Een beroepskracht of bemiddelingsmedewerker kan een niet-pluis-gevoel hebben over het gedrag van een andere collega of gastouder. Deze zullen vaak te maken hebben met ongewenste omgangsvormen. Ongewenste omgangsvormen komen tot uiting in verbaal, fysiek of ander non-verbaal gedrag. Dit gedrag kan zowel opzettelijk als onopzettelijk zijn, maar degene die hiermee wordt geconfronteerd ervaart het als ongewenst en onaangenaam.

Onder ongewenste omgangsvormen worden handelingen verstaan van alle vormen van discriminatie, agressie, seksuele intimidatie, pesten en treiteren (hieronder beschreven). Ook gaat het om combinaties van dit gedrag en andere vormen van ongewenst gedrag die in het verlengde liggen of overeenkomen met het hieronder beschreven gedrag.

Seksuele intimidatie

Onder seksuele intimidatie wordt verstaan: ongewenste seksuele toenadering, verzoeken om seksuele gunsten of ander verbaal, non-verbaal of fysiek gedrag.

Voorbeelden van verbale seksuele intimidatie:

- aanspreekvormen: bijvoorbeeld Alexia verbasteren tot Asexia
- kinderen aanspreken met "Hé lekker ding!"
- seksuele dubbelzinnigheden
- uitnodigen tot seksueel contact
- seksueel getinte grappen maken
- stoere verhalen over seksuele prestaties vertellen
- seksueel getinte opmerkingen maken over iemands uiterlijk

Voorbeelden van fysieke seksuele intimidatie:

- handtastelijkheden
- dwingen tot zoenen, knuffelen, strelen, geslachtsgemeenschap
- geslachtsdelen (laten) strelen of betasten boven of onder de kleding
- uitkleden

Voorbeelden van non-verbale seksuele intimidatie:

- staren, gluren, lonken
- iemand met de ogen uitkleden
- seksueel getinte cadeautjes geven
- confrontatie met kinderporno
- het kind (deels) ontbloot filmen of fotograferen
- het maken van obscene gebaren
- iemand seksueel geladen afbeeldingen/brieven/berichtjes sturen of geven.

Agressie en geweld

Er wordt gesproken van agressie en geweld als het kind psychisch en/of fysiek, verbaal of non-verbaal wordt lastiggevallen, bedreigd of aangevallen. Er zijn vier vormen van agressie en geweld:

1. Verbaal: schelden, schreeuwen, treiteren en beledigen
2. Non-verbaal: tegen iemand aandrukken, vasthouden, expres naar je toetrekken
3. Psychisch: lastig vallen, onder druk zetten, bedreigen met fysiek geweld en irriteren
4. Fysiek: schoppen, slaan, bijten, vastgrijpen en klemzetten

Discriminatie

Onder discriminatie wordt verstaan: elke vorm van ongerechtvaardigd onderscheid, elke uitsluiting, beperking of voorkeur die ten doel heeft of tot gevolg kan hebben dat de erkenning, het genot of de uitoefening op voet van gelijkheid van de rechten van de mens in de werk- of studie-gerelateerde situatie teniet wordt gedaan of aangetast alsmede iedere uiting in woord, gebaar of geschrift. Hierbij is sprake van ontoelaatbare opvattingen over achterstelling van mensen, doelbewuste belediging of van grievend handelen jegens anderen op grond van diens godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht, seksuele geaardheid of op enige andere grond.

Pesten en treiteren

Onder pesten en treiteren wordt verstaan: gedragingen waarbij sprake is van stelselmatig, gedurende een langere periode, psychisch of fysiek vernederen, kwetsen of anderszins lastigvallen van een persoon.

2. Signalen met betrekking tot seksueel misbruik door een beroepskracht of gastouder

- sterke afhankelijkheid van een kind ten opzichte van een beroepskracht of gastouder
- beroepskracht of gastouder creëert een soort isolement rond het kind (bijvoorbeeld apart nemen zonder dat daar een duidelijke aanleiding voor is of dat daar verslag van volgt)
- veelvuldige seksistische uitingen
- gespannen sfeer in de opvang
- kind is bang, gespannen, wanneer specifieke beroepskracht dienst heeft of telkens wanneer het met de specifieke beroepskracht of gastouder te maken heeft
- extreem concurreren met kinderen/collega's om de aandacht van de verdachte beroepskracht of gastouder.

Bijlage 10. Een draaiboek aanleggen

Er wordt geadviseerd dat de kinderopvangorganisatie een draaiboek opstelt als zich in de organisatie incidenten voordoen waarbij er vermoedens bestaan van een mogelijk geweld- of zedendelict door een collega. Dit geldt ook voor wanneer er sprake is van ernstig seksueel grensoverschrijdend gedrag tussen kinderen onderling. In dit draaiboek wordt vanaf het eerste moment van melding geregistreerd hoe men heeft gehandeld en wie men op welk tijdstip heeft geïnformeerd en waarover.

Een draaiboek bestaat uit een registratie van een aantal actiepunten:

- omschrijving incident
- omschrijving van de maatregelen richting betrokken beroepskracht (non-actiefstelling)
- contact met politie
- consultatie van deskundigen
- de 'andere' ouders informeren
- activiteiten met kinderen
- omgaan met de pers
- nieuwe meldingen
- afronding
- nazorg
- opheffen crisissituatie

Bijlage 11. Omgaan met de media

Als binnen een kinderopvangorganisatie een incident plaatsvindt, is de kans groot dat ook de media hiervan op de hoogte raken. Het is verstandig van tevoren zorgvuldig te overwegen hoe omgegaan zal worden met de pers. Naast onderstaande aandachtspunten kan ook de GGD hierbij ondersteuning bieden.

Enkele aandachtspunten bij het omgaan met de pers:

- denk na over de keuze van een passieve of actieve opstelling. Door zelf de pers te informeren wordt wellicht erger voorkomen en wordt de regie min of meer in eigen handen gehouden
- wijs een vaste, liefst geoefende persoon aan die de contacten met de pers onderhoudt. Overweeg daarbij of een persoon van buiten het team (bijv. een externe adviseur of een bestuurslid) te verkiezen is omdat deze toch wat verder van de zaak afstaat
- denk goed na over de boodschap: wat willen we wel/niet vertellen en hoe formuleren we dat kort en concreet?
- selecteer: wie staan we wel te woord en wie niet?
- noteer voorwaarden: bijv. vragen vooraf op papier, afspraken over inzien en mogen corrigeren van tekst voor publicatie
- wanneer wordt de pers ingelicht? In ieder geval niet voordat personeel, ouders en kinderen goed zijn ingelicht
- wat is ons belang en van (direct) betrokkenen om in te gaan op vragen van de pers? Wat is wenselijk, wat is nodig?
- Betrach openheid binnen grenzen: vertel de waarheid, tot de feitelijke kern beperkt. Noem geen namen, bewandel geen zijpaden
- zorg voor een adempauze: niet direct reageren in bijvoorbeeld een live uitzending, vragen vooraf inzien, terug (laten) bellen, afspraak later op de dag
- doe de contacten met de pers nooit alleen: bereid de boodschap samen met anderen voor, neem iemand mee of laat iemand mee luisteren, evalueren samen.

Auteur en contact: Suzanne Plaisier MSc, beleidsmedewerker BOinK (030-2331400)

Opgesteld in samenwerking met aandacht functionarissen in de kinderopvang

Datum: juni 2018 **1.2. Melding door een ouder over een medewerker of leidinggevende**

De MOA in het kort in de praktijk bij KO Koudum

In de kinderopvang en het onderwijs in Nederland staat MOA voor de **Meld-, Overleg- en Aangifteplicht**. In de praktijk houdt dit in dat medewerkers bij een vermoeden van seksueel misbruik of ernstige mishandeling door een collega direct moeten melden bij de leidinggevende. Deze moet overleggen met een vertrouwensinspecteur en bij een redelijk vermoeden direct aangifte doen bij de politie.

Hier zijn de belangrijkste stappen in de praktijk:

- **Meldplicht (Medewerker aan Houder):** Zodra een medewerker (of stagiair/vrijwilliger) signalen van seksueel misbruik of mishandeling door een collega/houder opmerkt, is er een onmiddellijke plicht dit intern te melden.
In het geval van KO Koudum bij de manager Jannie Kamminga of houder Sikke Heerschop.
- **Overlegplicht (Houder aan Vertrouwensinspecteur):** De houder (kinderopvangorganisatie) moet direct overleggen met de vertrouwensinspecteur van de Inspectie van het Onderwijs om te bepalen of er een "redelijk vermoeden" van een strafbaar feit is.
- **Aangifteplicht (Houder aan Politie):** Bij een redelijk vermoeden is de houder verplicht onverwijld aangifte te doen bij de politie.
- **Doel:** Het snel en adequaat aanpakken van vermoedens van seksueel misbruik en (seksuele) intimidatie door medewerkers.

Belangrijk: Deze plicht geldt naast de algemene [Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling](#) en is specifiek gericht op ongewenst gedrag *door een medewerker of gastouder*.

Nota bene: Als de houder niet of te laat handelt, kan de medewerker zelf verplicht zijn de vertrouwensinspecteur in te schakelen.

Vertrouwensinspecteur in de Kinderopvang

Er is ook informatie beschikbaar op de locatie over een vertrouwensinspecteur.

De vertrouwensinspecteurs zijn alle werkdagen tijdens kantooruren (08.00-17.00 uur) bereikbaar op het nummer: 0900 111 3 111. (lokaal tarief, € 0,28 per minuut, met een starttarief van € 0,0951)U kunt ook anoniem contact opnemen met de vertrouwensinspecteurs. De vertrouwensinspecteur heeft een bijzondere geheimhoudingsplicht zodat gevoelige zaken besproken kunnen worden.

Wat kan de vertrouwensinspecteur voor u betekenen?

De vertrouwensinspecteur adviseert houders, medewerkers, gastouders en ouders als zij aanwijzingen hebben dat een medewerker, of andere aanwezige persoon in de kinderopvang mogelijk één van psychisch en fysiek geweld, mishandeling, seksuele intimidatie en seksueel misbruik tegen een kind gebruikt. zie voor meer informatie:

www.onderwijsinspectie.nl/onderwerpen/vertrouwensinspecteurs/vertrouwensinspecteur-kinderopvang

Bijlage 2

Registratieformulier Ongevallen	
Datum Ongeval:	Ingevuld door:
Datum registratie:	
Groep:	
1. Welk kind is bij het ongeval betrokken?	6. Beschrijf het ongeval in eigen woorden
Naam:	
Leeftijd:	
Jongen / meisje:	
2. Waren er andere personen (kind/leidster/ouder) bij het ongeval betrokken?	
☐ Nee	
☐ Ja, namelijk ...	
	7. Wat voor letsel heeft het kind opgelopen?
	☐ Botbreuk
	☐ Open wond
3. Waar vond het ongeval plaats?	☐ Schaafwond
☐ Speelplein / buiten	☐ Kneuzing / bloeduitstorting
☐ Entree, garderobe, gang	☐ Verstuiking/verzwikking/ontwrichting (uit de kom)
☐ Trap	☐ Anders, namelijk ...
☐ Leefruimte	
☐ Slaapruimte	8. Wat is het lichaamsdeel waaraan het kind
☐ Keuken	letsel heeft opgelopen?
☐ Berg/ wasruimte	
☐ Kindertoilet	☐ Hoofd
☐ Volwassentoilet	☐ Nek
☐ Kantoorruimte	☐ Arm (incl. schouders, sleutelbeen)
☐ Anders, namelijk ...	☐ Romp (incl. rug)
	☐ Been (incl. heup)
4. Hoe ontstond het letsel?	☐ Anders, namelijk ...
☐ Ergens vanaf gevallen	
☐ Gestruikeld / uitgegleden / verstapt	9. Is het kind n.a.v. het ongeval behandeld?
☐ Ergens tegenaan gestoten of gebotst	☐ Nee
☐ Ergens door geraakt	☐ Ja, door:
☐ Onderling contact: stoeien, bijten, slaan etc.	☐ BHV'er / EHBO 'er
☐ Bekneld geraakt	☐ Huisarts
☐ Gesneden of geprikt	☐ Spoedeisende Hulp van een ziekenhuis
☐ Ergens aan gebrand	☐ Opgenomen in een ziekenhuis
☐ Vergiftiging	☐ Anders, namelijk ...
☐ (Bijna) Verdrinking	
☐ Anders, namelijk ...	
	10. Hoe kan het ongeval in de toekomst worden voorkomen?

Bijlage 3

Hoe we zorgen voor onze werknemers:

We vinden het erg belangrijk dat onze medewerkers gezond en tevreden zijn in hun werk. Waar mogelijk denken we mee en proberen we alert te zijn in het herkennen van te hoge werkdruk en mogelijke andere zaken die van invloed zijn op team, werkplek en werknemers. Bij uitbraak van ziektes hanteren we steeds de richtlijnen van het RIVM en passen we ons hygiëne plan aan. We proberen onze kinderen en werknemers zo goed mogelijk te beschermen.

Ziekteverzuimbeleid

We hebben een verzuimbeleid en zijn aangesloten bij de Arbodienst. We laten ons bijstaan door een bedrijfsarts voor de begeleiding van zieke werknemers. Door een open communicatie, gesprekken met de werknemers, coaching en begeleiding proberen we onze werknemers juist te ondersteunen. Preventie is belangrijk en het werkgeluk van medewerkers is voor ons van groot belang.

Bedrijfshulpverlening (BHV)

Bij een ongeval of bijvoorbeeld brand zorgen bedrijfshulpverleners (BHV'ers) voor de eerste hulpverlening. Er zijn voldoende BHV'ers op it fûgelnêst. We zorgen ervoor dat deze BHV'ers hun taken goed kunnen uitvoeren en voldoende ruimte voor bijscholing en overleg. Alle medewerkers worden geschoold in EHBO.

De preventiemedewerker is verantwoordelijk voor het opstellen van het beleid omtrent de risico analyse en het voorkomen van mogelijke gezondheidsproblemen door werk. Bij het fûgelnêst is manager Jannie Kamminga hiervoor verantwoordelijk en houdt de vinger aan de pols door met medewerkers in gesprek te gaan en met de teams en vergaderingen het bespreekbaar te maken dat een goede sfeer bijdraagt aan een goed werkklimaat. We zijn een kleine organisatie met een team van vaste medewerkers en hierdoor weet je goed wat er speelt bij de medewerkers en kun je inspelen op de actuele situatie door coaching en intervisie.

Bijlage 4.

[Protocol Veilig Slapen in de Dagopvang \(feb 2026\).pdf](#)

Protocol KO Koudum beleid Veilig Slapen.

Het nieuwste protocol Veilig Slapen in de Dagopvang is besproken in februari op de groepen en het nieuwe toestemmingsformulier voor slapen op de zij of buik is in gebruik genomen.

De belangrijkste wijzigingen:

- De naam van het huidige protocol is veranderd naar Protocol Veilig Slapen in de Dagopvang.

Verbeteringen in het Protocol voor de dagopvang

Dit zijn de belangrijkste wijzigingen:

- Het advies om een logboek bij te houden van controle momenten is uit het protocol gehaald.
- Het uitgangspunt voor het interval van controle momenten bij kinderen vanaf 1 jaar is aangepast.
- Er is onderscheid gemaakt in het advies over knuffels in bed voor 0-jarigen en kinderen vanaf 1 jaar.
- Het toestemmingsformulier voor afwijkende slaapverzoeken is losgekoppeld van het protocol en als aparte bijlage op de website geplaatst. (ligt op de groep)
- De alinea over luchtkwaliteit is aangepast.
- Het advies om bij lage temperaturen een muts te dragen bij buitenslapen is toegevoegd.
- In het protocol is nu een verwijzing opgenomen naar de veel gestelde vragen op de website
- De toevoeging over een maximale buitenslaaptijd van 3 uur is verwijderd.
- De laatste voorwaarde voor een veilige slaapzak is aangepast. De toevoeging over vast geritste mouwen is verwijderd, omdat dit in de praktijk voor veel vragen en verwarring zorgde.

Veilig slapen voor baby's

Helaas komt het in Nederland af en toe voor dat een baby tijdens kinderopvang plotseling en onverwacht overlijdt, ook wel wiegendood genoemd. Dit komt zowel in kinderdagverblijven als bij gastouders voor. In overleg met praktijkdeskundigen is speciaal voor kinderopvang dit protocol ontwikkeld. De basis hiervoor is de door de NVK (Nederlandse Vereniging voor Kindergeneeskunde), AJN (Artsen Jeugdgezondheidszorg Nederland), RIVM (Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu), VeiligheidNL en het Nederlands Centrum Jeugdgezondheid (NCJ) ondersteunde [landelijke richtlijn Preventie Wiegendood](#). Actuele wetenschappelijke onderzoeksbevindingen kunnen leiden tot aanvulling van dit protocol.

De statistieken over een lange reeks van jaren tonen aan dat het opvolgen van de preventieadviezen leidt tot drastische verlaging van de incidentie van wiegendood. Aandacht voor preventie en voorzorgsmaatregelen kan het risico – dat in het bijzonder voor jonge baby's tussen 3 en 9 maanden relatief hoger blijkt uit te vallen dan in thuissituaties – tot het uiterste beperken. Niemand kan echter alle risico's uitsluiten.

Bij baby's is ons slaap beleid vooral gericht op het voorkomen van wiegendood en het voorkomen van sterfte door onveilige slaapomstandigheden, zoals verstikking of een val uit bed.

De adviezen voor veilig slapen zijn nagenoeg hetzelfde als de adviezen om het risico op wiegendood te verlagen. We volgende richtlijnen van het Nederlands centrum Jeugd gezondheid in deze

Medewerkers van KO Koudum, ook invalkrachten en stagiaires kennen de inhoud van dit protocol en handelen volgens de afspraken en we bespreken het protocol regelmatig in de teamvergaderingen. We zorgen dat dit protocol aanwezig is op de groepen zodat het ingekeken kan worden.

Het NCJ heeft speciaal voor de kinderopvang een slaapbeleid ontwikkeld. Doel is slapen in een veilige omgeving te waarborgen en de kans op wiegendood zo klein mogelijk te maken.

Afspraken voor slapen bij KO Koudum

Bij KO Koudum is het uitgangspunt dat de kinderen van 0-2 jaar in een slaapkamer slapen. Hierop kan een uitzondering worden gemaakt voor hele kleine kinderen die vanwege de overgang van thuis naar het kinderdagverblijf tijdelijk in een speciaal gecertificeerd babybedje slapen wat op de groepsruimte staat. Dit bespreken we altijd met ouders.

Voor 0-2-jarigen geldt een verhoogde kans op wiegendood. Wiegendood komt boven de leeftijd van 1 jaar nauwelijks voor. Wiegendood is een risico met grote gevolgen. Daarom volgen wij het slaapbeleid van het NCJ en passen wij maatregelen ter voorkoming van wiegendood toe voor kinderen van 0-2 jaar.

Belangrijk hierin is onder andere de **regelmaat en routine**.

Houd jonge en nieuwe baby's extra in het oog. Veranderingen in omstandigheden en routine bij baby's kan stress en slaapverstoring veroorzaken, wat een verhoogd risico met zich mee kan brengen op wiegendood.

Het wennen van baby's en afspraken maken over de overgang van thuis naar kinderdagverblijf is belangrijk. De situatie op het kinderdagverblijf verschilt in vrijwel alle opzichten van die van thuis. Denk hierbij aan een ander slaapritme, andere gewoontes, opvattingen, normen en waarden, ideeën over fysieke nabijheid etc. Stem met de ouder de situatie goed af en maak samen afspraken over hoe de overgang zo soepel mogelijk kan verlopen. Voorkom oververmoeidheid van een baby. Houd het ritme van een baby goed in de gaten en leg een baby op tijd in bed.

Omdat veranderingen in de routine duidelijk een risico verhogend effect hebben, is het aan teraden om een baby volgens een vaste routine naar bed te brengen. Indien het kind thuis bijvoorbeeld gewend is met een speen te slapen, dan zorg je dat het kind die ook op het kinderdagverblijf meekrijgt.

Het slaapbeleid van KO Koudum en de afspraken rond slapen worden bij de intake met ouders besproken. Er worden afspraken gemaakt hoe de overgang van thuis naar de opvang zo goed mogelijk kan verlopen.

Preventieve maatregelen ter voorkoming van wiegendood:

Maak het bed kort en met passend beddengoed op, zodat de voetjes vrijwel tegen het voeteneind komen. Gebruik alleen een slaapzak, lakentje of een dekentje. Sla het beddengoed niet dubbel; een kind kan daar makkelijker onder schuiven.

Een baby leggen wij nooit op de buik in bed.

Kinderen worden niet in zijligging gelegd, op de buik of gefixeerd in bed.

Zorg voor een goede temperatuur in de slaapkamer. De nek van een baby is een goede graadmeter om te voelen of de baby het te warm of te koud heeft. Een baby die zweet heeft het al gevaarlijk warm. Neem dan gelijk maatregelen, zodat het kind het minder warm krijgt. Pas de kleding of de slaapzak aan, aan de periode en de temperatuur van het jaar van de slaapkamer.

Slapen in een speciaal baby bedje/ledikantje

Voor jonge baby's die moeilijk tot slaap komen in een bed op de slaapkamer, is er een speciaal babybedje dat kleiner van afmeting is en waarin de baby op de groep te slapen gelegd kan worden. Alle afspraken die in dit protocol genoemd worden, gelden ook voor dit bedje.

Aandachtspunten bij het gebruik van het babybedje zijn:

Laat alleen een baby in dit bedje slapen die nog niet zelf kan draaien. Zodra de baby zelf kan draaien, is het risico aanwezig dat zij op handen en voeten kunnen komen en zich optrekken aan de rand van het bedje, waardoor het bedje niet meer veilig genoeg is

We willen graag dat een kindje zo snel mogelijk gaat slapen in een bed op een slaapkamer, dus gebruiken we dit babybedje als een overgang en laten het kind zo spoedig mogelijk wennen aan slapen in de slaapkamer.

Slapen voor peuters

Ons beleid is dat een kind slaapt in een slaapkamer in een gecertificeerd bedje. Hier heeft het de rust van een slaapkamer en is het voor het ritme duidelijk dat er geslapen gaat worden.

Een slaapplek is een gecertificeerd bedje. Dit zijn de dubbelslapers en evacuatiebedjes.

Voor de kinderen die slapen is er dus een gecertificeerde slaapplek. Kinderen van 2 - 4 jaar die gaan slapen in een dubbelslaper, wordt geadviseerd zoveel mogelijk gebruik te maken van het onderste bed. Bij gebruik van het bovenste bed dient in verband met voorkomen van te zwaar tillen, indien mogelijk, een trapje gebruikt te worden, zodat kinderen zelf in het bedje kunnen klimmen. Daarnaast dient gecontroleerd te worden of het dakje goed afgesloten kan worden.

Afspraken veilig slapen

Bedden

Voor de kinderopvang worden er eisen gesteld aan bedden (Warenwetbesluit Bedden en boxen). Allebedden bij KO Koudum, inclusief het babybedje, voldoen aan deze veiligheidseisen. Kinderen worden alleen in bed te slapen gelegd en dus niet in een kinderwagen of box. Dit zijn namelijk geen gecertificeerde slaapplekken voor de kinderopvang. We proberen elk kind zoveel mogelijk een vaste slaapplek te geven.

We gebruiken alleen artikelen die door de consumentenbond beschreven zijn en als goed worden geadviseerd voor gebruik in de kinderopvang.

We gebruiken geen matras met plastic hoes. Het matras dient vlak en stevig te zijn.

Matrasbeschermers met een ventilerende toplaag mogen gebruikt worden om de matras te beschermen. De matrasbeschermer is passend voor de matras.

Het hoeslaken is van katoen en goed passend voor de matras, zodat de matras niet krom trekt.

We gebruiken geen dekbedden of een dekbedhoes met een deken erin voor kinderen tot 2 jaar. Een dekbedhoes mag niet als laken gebruikt worden. Dit is gevaarlijk in verband met verstikkingsgevaar.

We gebruiken naast de slaapzak eventueel een katoenen laken óf een katoenen deken. Zodra het laken of deken gaat raffelen, wordt deze vervangen door een nieuw exemplaar.

We gebruiken geen kussens, hoofd- en zijwandbeschermers. Dus ook geen hydrofiele luier op de plek waar het hoofd van de baby komt te liggen om kwijl en spuug op te vangen.

Klimaat in de slaapkamer

Zorg dat het niet te warm is/wordt in de slaapkamers. De minimale temperatuur in een slaapruiimte is: 15°C en de maximale temperatuur in een slaapruiimte is: 25°C. De aanbevolen slaapkamertemperatuur ligt echter tussen de 15 en 18°C. Neem maatregelen om de temperatuur tussen de aanbevolen temperatuur te houden. Hang eventueel een thermometer op in de slaapkamers om dit te controleren. Tijdens warme zomerse dagen kan de temperatuur in de slaapkamers oplopen. Pas de kleding, slaapzaken het dekentje aan het jaargetijde en de temperatuur van de slaapruiimte aan.

Wat mag het kind aan en mee in bed

Kinderen van 0 tot 2 slapen in een (baby)slaapzak. De slaapzak is goed passend d.w.z. dat hals- en armopeningen niet zo ruim mogen zijn dat een baby in de zak kan verdwijnen en dat er in de zak voldoende ruimte is voor vrij bewegen van de benen.

Bij gebruik van een (baby) slaapzak is extra beddengoed (laken of dunne deken) over het algemeen niet nodig. Bij een dunne slaapzak kan eventueel nog een katoenen laken of dunne deken gebruikt worden.

Pas de kleding van de kinderen aan op de temperatuur in combinatie met de dikte van de slaapzak. (T-shirt met (lange) mouwen of een rompertje).

Een veilige slaapzak, met of zonder (afritsbare) mouwen, sluit met een rits naar de onderzijde toe (zodat de baby er niet zelf bij kan). We gebruiken een slaapzak met de rits aan de voorkanten niet andersom, aangezien anders de achterkant van de slaapzak in de nek van het kind kan gaan snijden.

Kinderen vanaf 2 jaar mogen ook in een pyjama of ondergoed slapen.

Er mag één veilige knuffel mee in bed passend bij de leeftijd. Voor kinderen tot 1 jaar wordt onder een veilige knuffel verstaan; een knuffeldoekje of een andere kleine knuffel (< 30 cm) liefst zonder vulling waar het kind niet in verstrikt kan raken. Vanaf 1 jaar is de kans op verstikking en verstriking veel minder aanwezig en op die leeftijd hechten kinderen zich vaak aan een specifieke knuffel. Deze mag vanaf 1 jaar mee in bed.

De volgende zaken mogen niet mee in bed:

Mutsjes en sokken aan in bed.

Sieraden (m.u.v. oorbelletjes), speldjes en haarelastiekjes (incl. kraaltjes) in bijv. kroeshaar hoeven de elastiekjes niet verwijderd te worden).

Koordjes: bijvoorbeeld geen capuchons, of kleding met koordjes eraan in bed. Fopspenen aan een koord dat langer is dan 10 cm.

Toezicht houden in de slaapkamers

De volgende afspraken zijn er met betrekking tot het toezicht houden:

Uitgangspunt is dat gebruik gemaakt wordt van een babyfoon of beeldcamera.

Voor aangrenzende slaapkamers wordt een babyfoon gebruikt en/of de slaapkamerdeur open gelaten bij het naar bed brengen/halen van kinderen. Kijk als je een kind naar bed brengt ook in de andere bedjes of de kinderen veilig slapen (ademhaling, gezichtje vrij, geen buikligging, etc.)

Houd kinderen die niet in slaap kunnen vallen goed in de gaten en stel het kind op zijn/haar gemak.

Controleer regelmatig (om het kwartier) bij voorkeur in de slaapkamer. Vooral wanneer door het raampje in de deur geen zicht op alle bedden is. Er komen in 2024 nieuwe camera-systemen op it fûgelnêst en uitgebreidere schermen om op te kijken.

Zorg dat je altijd in de buurt van de slaapkamer bent als er kinderen slapen. Wanneer je even de groep verlaat, neem je een babyfoon mee, wanneer er geen medewerkers in de groepsruimte achterblijven.

Buikligging

Uit onderzoek is gebleken dat het risico op wiegendood bij buikslapen 4 tot 5 keer zo hoog is. Het is dus veel veiliger de kinderen op hun rug te laten slapen. Voor de veiligheid van het kind en onze medewerkers laten we kinderen dus alleen op de rug slapen.

Wanneer een kind tijdens de slaap naar de buik rolt, leg je het kind weer op de rug terug. Terugdraaien is bij een baby die gezond is, die in goede conditie is, motorisch goed ontwikkeld is en zich probleemloos kan omdraaien niet meer nodig.

Er zijn bepaalde (aangeboren) afwijkingen waarbij buikligging door een medisch specialist wordt geadviseerd. Alleen met een ondertekende schriftelijke medische verklaring van een medisch specialist (kinderarts, kinderfysiotherapeut) mag buikligging toegepast worden. Ouders dienen hiervoor een speciaal formulier in te vullen, te ondertekenen en met een ondertekende medische verklaring van specialist bij de mentor van het kind in te leveren.

Zijligging

Zijligging geeft een groter risico op wiegendood. Kinderen kunnen makkelijk van de zij naar de buik doordraaien met alle gevolgen van dien. Zijligging wordt niet meer geadviseerd.

Daarom laten we kinderen niet op de zij slapen bij KO Koudum. Ook niet met behulp van een zijligkussen of ander hulpmiddel. Alleen met een ondertekende schriftelijke medische verklaring van een medisch specialist (kinderarts, kinderfysiotherapeut) mag zijligging toegepast worden. Ouders dienen hiervoor een speciaal formulier in te vullen, te ondertekenen en met een ondertekende medische verklaring van specialist bij de mentor van het kind in te leveren.

Inbakeren

Inbakeren brengt extra veiligheidsrisico's met zich mee. Daarom worden kinderen bij ons niet ingebakerd. Alleen met een ondertekende schriftelijke verklaring van een medisch specialist (kinderarts, kinderfysiotherapeut) of consultatiebureau arts mag inbakeren toegepast worden. Ouders dienen hiervoor een speciaal formulier in te vullen, te ondertekenen en met een ondertekende verklaring van specialist/consultatiebureau arts bij de mentor van het kind in te leveren.

Het inbakeren moet worden gezien als een tijdelijk hulpmiddel om op eigen kracht te leren inslapen endoorslapen. Het inbakeren wordt afgebouwd als het kind tussen de 4 en 6 mnd. oud is. Daarnaast geldt dat bij kinderen ouder dan 3 mnd. of bij kinderen die al vroeg kunnen draaien we de armen vrij laten.

Accessoires voor in bed

Ouders komen soms met verzoeken om attributen in het bed van het kind te leggen bijvoorbeeld een kussen ter voorkoming van scheefhoofdigheid. We gebruiken in ieder geval geen kussens, hoofd- en zijwandbeschermers. Bij andere verzoeken, wordt altijd de website van de consumentenbond geraadpleegd (<https://www.consumentenbond.nl/veilig-slapen>). Als daar het advies staat dit niet te gebruiken dan doen we dit nooit. Als het artikel niet vermeld staat, gebruiken wij het ook niet.

Er kunnen zich altijd situaties voordoen waarin dit protocol niet voorziet en waarbij maatwerk nodig is voor een kind. Bijvoorbeeld wanneer op basis van medische gronden een bepaalde handelwijze nodig is ten gunste van het kind. In dergelijke situaties overlegt de mentor/ pm-er altijd met de manager en wordt de procedure uitvoeren medische handeling gevolgd.

Buitenslapen

Buitenslapen bij KO Koudum

Bij KO Koudum kan gebruik gemaakt worden van buitenbedden. Buiten slapen is iets extra's; er kan immers niet onder alle weersomstandigheden worden buiten geslapen. Alle buitenbedden bij KO Koudum voldoen aan de wettelijke eisen voor bedden in de kinderopvang. Kinderen slapen alleen in eenbuitenbed als ouders daar schriftelijke toestemming voor hebben gegeven. We laten baby's in kleine stapjes wennen aan het buiten slapen. We beginnen bij één slaapje op eendag buiten, en verhogen dit eventueel geleidelijk naar twee slaapjes.

Afspraken rondom het buiten slapen zijn vastgelegd in het protocol buiten slapen **bijlage 2**

Bijlage 1 Wiegendood

Wat is wiegendood?

Wiegendood, of Sudden Infant Death Syndroom (SIDS), is het plotseling overlijden van een ogenschijnlijk gezonde baby, in de regel tijdens een slaaperiode. De meeste sterfgevallen doen zich voor in de eerste 6 levensmaanden. Na 12 maanden komt het nog nauwelijks voor. Wiegendood komt meer voor bij jongetjes dan bij meisjes. Ook te vroeg geboren baby's en baby's met een (heel) laag geboortegewicht blijken een verhoogde kans te hebben op wiegendood. Het aantal gevallen van wiegendood is in ons land de afgelopen 10 jaar flink gedaald. De laatste jaren blijft het aantal stabiel. Devoorlichting en preventiemaatregelen die sinds de jaren '80 zijn ingevoerd hebben daar zeker toe bijgedragen.

Risicofactoren wiegendood

- Vroeggeboorte.
- Buikslapen. Een baby slaap het veiligst op zijn rug. Een baby op de buik te slapen leggen (waardan ook; in een box, een bedje etc.) maakt het risico op wiegendood wel 4 tot 5 x groter dan gemiddeld. Als een baby ouder wordt, gaat hij draaien. Een baby kan gemiddeld met 5 maanden draaien. Draaien naar de buik in de fase waarin de baby daarmee nog geen of nauwelijks ervaring heeft opgedaan, levert een risicomoment of – periode op. Extra waakzaamheid in deze periode is dus van belang.
- Warmtestuwing. Onder baby's die overlijden onder het beeld van wiegendood speelt het téwarm hebben een rol. Door kou komt dit zelden voor. Dekbedjes of dekentjes in een dekbedhoes zijn bijvoorbeeld veel te warm voor een kind tot 2 jaar.
- Uitwendige adembelemmering (verstikking).
- Onveilige slaappleaats (bijvoorbeeld niet slapen in een bed)
- Veranderingen in de dagelijkse routine.
- Gebrek aan toezicht.
- Rokerige omgeving.
- Oververmoeidheid.

Helaas komt het in Nederland ook incidenteel voor dat een baby in een kinderdagverblijf overlijdt onder het beeld van wiegendood. In ons kinderdagverblijf doen we er alles aan om het risico hierop zo klein mogelijk te maken.

Bijlage 2

Buiten slapen op it Fûgelnêst

In Scandinavische landen is het al heel lang gebruikelijk dat kinderen buiten slapen. In Finland is onderzoek gedaan naar de ervaringen met buiten slapen. De resultaten van dit onderzoek zijn, dat de kinderen beter en langer slapen, ze zouden fitter zijn en beter eten. De frisse buitenlucht zou voor meer weerstand zorgendoor een grotere opname van vitamine D. Kinderen die vaak verkouden zijn en last hebben van luchtweginfecties en/of allergieën zouden hierbij gebaat kunnen zijn.

Ook in het noorden van Nederland slapen de kinderen in het begin van de vorige eeuw vaak buiten. Kou is niet erg, daar worden de kinderen op gekleed: een dikke slaapzak en/ of deken naarmate de temperatuur lager is. Bij vorst krijgen de kinderen wanten aan en een muts op. Bij dichte mist slapen de kinderen niet buiten. Door de lage luchtdruk is er een verhoogde kans opluchtvervuiling en dit zou schadelijk kunnen zijn voor de luchtwegen en de longen. Momenteel zijn er steeds meer kinderdagverblijven, die de mogelijkheid bieden om kinderen buiten telaten slapen. Op it fûgelnêst is dit ook mogelijk.

Doelstelling

Het buiten slapen van kinderen dient bij te dragen aan een gezonde ontwikkeling van het kind, zowel fysiek als mentaal. Een kind moet het zelf als prettig ervaren en ook ouders moeten er van overtuigd zijndat dit goed is voor hun kind.

Voorwaarden

Voor het buiten slapen hanteren we de volgende regels:

- Ouders moeten een toestemmingsformulier hebben ingevuld voor het slapen van hun

kindje in een buitenbedje.

- Het buitenbedje is zo geplaatst, dat er vanuit het gebouw ieder moment gekeken kan worden in het bed.

- Alle regels voor het veilig slapen (protocol wiegendood) gelden ook voor het buiten slapen.
- Het bed moet 1x per week grondig schoongemaakt worden van binnen en van buiten.
- Als er een defect is aan het bedje, dit direct melden bij de andere pedagogisch professional en overleggen of het nog gebruikt mag worden.
- Voordat je het bedje gebruikt, droog je de binnenkant met een droge doek.
- Er wordt ieder kwartier bij de baby gekeken.
- Het wel bevinden van het kind staat voorop. Als het kind niet goed of helemaal niet slaapt in het buitenbedje, slaapt het binnen.
- Het bedje wordt altijd uit de wind en de zon gedraaid.

Voorwaarden voor weersomstandigheden:

- Als er mist is of onweer, mogen er geen kinderen in het buitenbedje slapen!
- Als het regent mogen kinderen in het buitenbedje slapen, mits de regen niet naar binnen valt.
- De baby's mogen buiten slapen tot maximaal 28 graden, daarna slapen zij binnen.
- Het bedje wordt in de schaduw gezet bij meer dan 20 graden.
- Bij warmer dan 20 graden slapen de kinderen zonder deken, of broek in een dunne slaapzak.
- Bij 20 graden slapen de kinderen met een normale slaapzak en een T-shirt.
- Bij 15 graden slapen de kinderen in een normale slaapzak met een jasje of vestje met een deken.
- Bij 10 graden slaapt het kind in een winterslaapzak, met mutsje en deken.
- Bij 5 graden krijgt het kind een skipakje/ extra warme slaapzak aan.

De baby's mogen buiten slapen tot maximaal 10 graden onder nul.

Toestemmingsformulier slapen in het buiten bed

Middels dit formulier vragen wij u toestemming te geven om uw kind in het buiten bed te laten slapen volgens ons protocol, Buiten Slapen.

Hierbij verklaart

.....
(naam wettelijk vertegenwoordigd)

Toestemming te geven aan KO Koudum, it fûgelnêst, dat
mag slapen in een buitenbed.

Datum:

Handtekening

.....